

**ODBORNÁ ŠKOLENÍ A VZDĚLÁVÁNÍ
PRACOVNÍKŮ ÚZEMNÍ VEŘEJNÉ SPRÁVY
PRO OBLAST CESTOVNÍHO RUCHU**

**MEZIREGIONÁLNÍ A PŘESHraniČNÍ
SPOLUPRÁCE V CESTOVNÍM RUCHU**

www.vzdelavanivcr.cz



Meziregionální a přeshraniční spolupráce v cestovním ruchu

Autor:

Ing. Marek Jetmar, PhD.

Institut pro výzkum a vzdělávání, o.p.s.



Praha 2007

Meziregionální a přeshraniční spolupráce v cestovním ruchu

Vydalo: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, Praha, 2007

Staroměstské náměstí 6, 110 15 Praha 1, www.mmr.cz

Tato skripta byla vytvořena pro projekt „Odborná školení a vzdělávání pracovníků územní veřejné správy pro oblast cestovního ruchu“ CZ.04.1.03/4.2.00.1/0002 Operační program Rozvoj lidských zdrojů (OP RLZ), Opatření 4.2., Specifické vzdělávání.

<p>Tento vzdělávací program je spolufinancován Evropským sociálním fondem (ESF) a státním rozpočtem ČR.</p>

Obsah:

1 ÚVOD DO PROBLEMATIKY	11
1.1 VÝZNAM HRANICE.....	11
1.2 PŘESHraniČNÍ SPOLUPRÁCE	12
1.3 EUROREGIONY.....	13
1.4 MEZIREGIONÁLNÍ SPOLUPRÁCE	13
2 DEFINICE TYPŮ CESTOVNÍHO RUCHU REALIZOVANÉHO PROSTŘEDNICTVÍM PŘESHraniČNÍ A MEZIREGIONÁLNÍ SPOLUPRÁCE	15
2.1 KRITÉRIA ČLENĚNÍ CESTOVNÍHO RUCHU V PŘÍHRANIČNÍCH OBLASTECH	15
2.1.1 <i>Podle sociálně-psychologických aspektů</i>	15
2.1.2 <i>Podle aspektů pobytu</i>	16
2.1.3 <i>Podle bilančních hledisek</i>	17
2.2 TYPY CESTOVNÍHO RUCHU V PŘÍHRANIČNÍCH OBLASTECH DLE PŘEVAŽUJÍCÍ MOTIVACE ÚČASTI NA CESTOVNÍM RUCHU	19
2.2.1 <i>Rekreační cestovní ruch</i>	19
2.2.2 <i>Kulturně poznávací cestovní ruch</i>	20
2.2.3 <i>Cestovní ruch se vzdělávacími motivy</i>	20
2.2.4 <i>Náboženský (poutní) cestovní ruch</i>	20
2.2.5 <i>Cestovní ruch se společenskými motivy</i>	20
2.2.6 <i>Zdravotně zaměřený cestovní ruch</i>	20
2.2.7 <i>Sportovně zaměřený cestovní ruch</i>	22
2.2.8 <i>Cestovní ruch zaměřený na poznání přírodních krás</i>	22
2.2.9 <i>Cestovní ruch s dobrodružnými motivy (adrenalinový)</i>	22
2.2.10 <i>Cestovní ruch s profesními motivy (pracovní)</i>	23
2.2.11 <i>Cestovní ruch specificky orientovaný</i>	23
3 VÝZNAM CESTOVNÍHO RUCHU PRO ROZVOJ PŘÍHRANIČNÍCH REGIONŮ ČR A JEJICH SOUSEDŮ	24
3.1 ČESKO-POLSKÝ PŘÍHRANIČNÍ REGION	24
3.1.1 <i>Historické ohlédnutí</i>	24
3.1.2 <i>Historie podpory přeshraniční spolupráce</i>	25
3.1.3 <i>Základní socioekonomická charakteristika regionu</i>	25
3.1.4 <i>Potenciál cestovního ruchu v česko-polském příhraničí</i>	27
3.1.5 <i>Euroregiony v česko-polském příhraničí</i>	28
3.2 ČESKO-RAKOUSKÝ PŘÍHRANIČNÍ REGION	36
3.2.1 <i>Historické ohlédnutí</i>	36
3.2.2 <i>Historie podpory přeshraniční spolupráce</i>	36
3.2.3 <i>Základní socioekonomická charakteristika regionu</i>	37
3.2.4 <i>Potenciál cestovního ruchu v česko-rakouském příhraničí</i>	39
3.2.5 <i>Euroregiony v česko-rakouském příhraničí</i>	40
3.3 ČESKO-SASKÝ PŘÍHRANIČNÍ REGION	43
3.3.1 <i>Historické ohlédnutí</i>	43
3.3.2 <i>Historie podpory přeshraniční spolupráce</i>	44
3.3.3 <i>Základní socioekonomická charakteristika regionu</i>	44
3.3.4 <i>Potenciál cestovního ruchu v česko-saském příhraničí</i>	45
3.3.5 <i>Euroregiony v česko-saském příhraničí</i>	46
3.4 ČESKO-BAVORSKÝ PŘÍHRANIČNÍ REGION	49
3.4.1 <i>Historické ohlédnutí</i>	49

3.4.2	<i>Historie podpory přeshraniční spolupráce</i>	49
3.4.3	<i>Základní socioekonomická charakteristika regionu</i>	50
3.4.4	<i>Potenciál cestovního ruchu v česko-bavorském příhraničí.....</i>	52
3.4.5	<i>Euroregiony v česko-bavorském příhraničí</i>	53
3.5	ČESKO-SLOVENSKÝ PŘÍHRANIČNÍ REGION	55
3.5.1	<i>Historické ohlednutí</i>	55
3.5.2	<i>Historie podpory přeshraniční spolupráce</i>	56
3.5.3	<i>Základní socioekonomická charakteristika regionu</i>	56
3.5.4	<i>Potenciál cestovního ruchu v česko-slovenském příhraničí.....</i>	58
3.5.5	<i>Euroregiony v česko-slovenském příhraničí</i>	59
4	PODPORA ROZVOJE CESTOVNÍHO RUCHU PROSTŘEDNICTVÍM POLITIKY HOSPODÁŘSKÉ A SOCIÁLNÍ SOUDRŽNOSTI EU V RÁMCI PŘESHRANIČNÍ A MEZIREGIONÁLNÍ SPOLUPRÁCE	61
4.1	STRATEGICKÉ PLÁNOVÁNÍ CESTOVNÍHO RUCHU V PŘÍHRANIČNÍCH OBLASTECH.....	61
4.1.1	<i>Strategické plánování na úrovni obcí v příhraničních oblastech</i>	61
4.1.2	<i>Strategické plánování na úrovni krajů</i>	62
4.1.3	<i>Strategické plánování na úrovni státu.....</i>	62
4.1.4	<i>Strategické plánování na mezinárodní a nadnárodní úrovni.....</i>	63
4.2	NÁRODNÍ STRATEGICKÉ A IMPLEMENTAČNÍ DOKUMENTY OVLIVŇUJÍCÍ ROZVOJ CESTOVNÍHO RUCHU V PŘÍHRANIČNÍCH REGIONECH	63
4.2.1	<i>Návrh Koncepce státní politiky cestovního ruchu v ČR.....</i>	63
4.2.2	<i>Strategie regionálního rozvoje České republiky</i>	64
4.2.3	<i>Státní program podpory cestovního ruchu.....</i>	65
4.3	MOŽNOSTI SPOLUFINANCOVÁNÍ CESTOVNÍHO RUCHU ZE STRUKTURÁLNÍCH FONDŮ EVROPSKÉ UNIE V PROGRAMOVÉM OBDOBÍ 2004-2006	66
4.3.1	<i>Národní rozvojový plán 2004-2006.....</i>	66
4.3.2	<i>Společný regionální operační program.....</i>	67
4.3.3	<i>Podpora rozvoje cestovního ruchu prostřednictvím iniciativy Společenství INTERREG IIIA (2004-2006).....</i>	69
4.4	MOŽNOSTI SPOLUFINANCOVÁNÍ CESTOVNÍHO RUCHU ZE STRUKTURÁLNÍCH FONDŮ EVROPSKÉ UNIE V PROGRAMOVÉM OBDOBÍ 2007-2013	75
4.4.1	<i>Strategické obecné zásady Společenství pro soudržnost.....</i>	75
4.4.2	<i>Národní rozvojový plán ČR pro období 2007-2013.....</i>	75
4.4.3	<i>Národní strategický referenční rámec ČR</i>	76
4.4.4	<i>Operační programy cíle Konvergence</i>	76
4.4.5	<i>Operační programy cíle Evropská územní spolupráce - přeshraniční spolupráce</i>	76
5	STRATEGIE ROZVOJE CESTOVNÍHO RUCHU PŘI REALIZACI PŘESHRANIČNÍ A MEZIREGIONÁLNÍ SPOLUPRÁCE	86
5.1	DESTINAČNÍ MANAGEMENT.....	86
5.2	ROZVOJ SLUŽEB CESTOVNÍHO RUCHU.....	91
5.3	VÝZNAM ROZVOJE DOPROVODNÉ INFRASTRUKTURY CESTOVNÍHO RUCHU.....	91
5.4	TVORBA PRODUKTŮ CESTOVNÍHO RUCHU	92
5.5	VYTVÁŘENÍ PŘESHRANIČNÍCH A MEZIREGIONÁLNÍCH SÍTÍ	93
5.5.1	<i>Sítě cestovního ruchu</i>	93
5.5.2	<i>Klastry cestovního ruchu.....</i>	94
5.5.3	<i>Specifika při vytváření přeshraničních a meziregionálních sítí:</i>	95

6	PŘÍPADOVÉ STUDIE PODPORY ROZVOJE CESTOVNÍHO RUCHU PROSTŘEDNICTVÍM PŘESHraniČNÍ SPOLUPRÁCE	97
6.1	PŘÍKLAD PROJEKTŮ PODPOŘENÉHO PROSTŘEDNICTVÍM SROP	97
6.1.1	<i>Modernizace lyžařského areálu Kašperské Hory</i>	97
6.1.2	<i>Lipno – páteřní cyklostezka</i>	97
6.2	PŘÍKLAD PROJEKTŮ PODPOŘENÉHO PROSTŘEDNICTVÍM PROGRAMŮ PŘESHraniČNÍ SPOLUPRÁCE.....	98
6.2.1	<i>Přeshraniční systém železniční dopravy – EgroNet</i>	98
6.2.2	<i>Krajinná výstava bez hranic</i>	98
6.2.3	<i>Mlynářské stezky</i>	99
6.2.4	<i>Historie a příběhy sousedství</i>	99
6.2.5	<i>Slavnosti orchestrů – FEST BAND 2005</i>	100
7	ZÁVĚREČNÉ SHRnutÍ.....	101
8	DOPORUČENÍ.....	102
	KLÍČOVÁ SLOVA	105

1 ÚVOD DO PROBLEMATIKY

V této kapitole se seznámíme s významem cestovního ruchu pro rozvoj příhraničních regionů. Dále si vymezíme základní pojmy jako je užší a širší pojetí přeshraniční a meziregionální spolupráce. Zaměříme se rovněž na postavení a roli euroregionů, jako jednoho z nástrojů přeshraniční spolupráce.

1.1 Význam hranice

Hranice vyznačovaly příslušnost území k jednotlivým státům či jejich částem, často oddělovaly komunity, vzdálené i pouhých několik set metrů. Příhraniční regiony měly oproti vnitrostátním vždy určité specifické postavení, se kterým se snažily tu lépe tu hůře vyrovnat. Z pohledu národních center (metropolitních oblastí) se často jedná o oblasti periferní, hůře dostupné, s rozptýlenou sídelní strukturou (typicky ve střední Evropě) a zpravidla s horší ekonomickou výkonností. Zvláště na hranicích „železné opony“ se tradiční periferní charakter regionů dramaticky prohloubil, vedl k přetřhání sociálních a ekonomických vazeb a výraznému oslabení rozvojového potenciálu na obou stranách.

Odstraňování administrativních bariér vstupu do území, uvolňování svobodného toku zboží, služeb, kapitálu a osob spojený s budováním jednotného trhu a hospodářské unie přináší nové impulsy rozvoji těchto regionů. Ve srůstající Evropě se mění prostorová a polohová hlediska. Zlepšení dostupnosti území, propojení příhraničních komunikačních sítí a využití progresivních technologií umožňuje snížit dopravní náklady a posílit externí úspory. Vznikají nové podnikatelské příležitosti a podmínky pro efektivní alokaci kapitálu. To vše se odráží v atraktivitě území pro obyvatele, podnikatele ale i možné návštěvníky. Řada příhraničních regionů tak ztrácí svou dřívější okrajovou polohu.

Problémy, kterým čelí komunity na obou stranách hranice, jsou velmi podobné. Řadu z nich je možno mnohem snadněji vyřešit prostřednictvím přeshraniční spolupráce. Většina oblastí si již tyto výhody uvědomila a vytvořila se sousedy různé partnerské projekty, které jsou podpořeny speciálním finančním nástrojem.

Spolupráce regionů probíhá v mnoha odvětvích – dopravní dostupnost a obslužnost, ochrana životního prostředí, podpora podnikání, aktivity na trhu práce, rozvoj kultury a vzájemných vztahů, vzdělávání, školství a sociální péče. Jednou z nejvýznamnějších a nejvíce preferovaných oblastí je rozvoj potenciálu cestovního ruchu.

V globálním měřítku patří cestovní ruch mezi největší a nejdynamičtější se rozvíjející ekonomická odvětví. Ve světě je považován za odvětví budoucnosti. Ve struktuře řady regionů hraje klíčovou úlohu. V celé České republice se toto odvětví se podílí 12,9 % na celkové zaměstnanosti ČR a 3,1 % na tvorbě HDP.

V pohraničních regionech České republiky, ať již vymezených v užším (bezprostředně přiléhající mikroregiony) či širším slova smyslu (regiony NUTS 3 – kraje) objevíme přírodní, historický a kulturní potenciál využitelný pro rozvoj cestovního ruchu a lázeňství. Regiony disponují množstvím historických, kulturních a technických památek, včetně památek

zapsaných do seznamu kulturního dědictví UNESCO, a také dobře značenou sítí turistických stezek a tras.

Avšak i druhá strana hranice zpravidla nabízí řadu přírodních atraktivit a kulturních pamětihodností, které umožňují navázat vzájemnou spolupráci při propagaci území na třetích trzích, vytvářet společné produkty cestovního ruchu apod.

Příhraniční oblasti, zahrnující obě pohraničí území, by měly maximálně možným způsobem využít dostupných podpor rozvoje cestovního ruchu, a to vzhledem ke značným multiplikačním efektům (vlivům na další odvětví ekonomiky), které tyto aktivity přináší. Dochází k růstu přílivu finančních prostředků do hraničního regionu, vzniká řada pracovních příležitostí, následně roste disponibilní důchod obyvatelstva a jeho životní úroveň. Zvyšuje se atraktivita území pro stávající obyvatele i mezi potenciálními novými obyvateli, posiluje se celkový rozvoj a vzrůstá prosperita příhraničního regionu.

1.2 Přeshraniční spolupráce

V širším pojetí lze chápat přeshraniční spolupráci jako jakoukoliv kooperační interakci mezi subjekty z území rozkládajících se na obrácených stranách hranice. V případě české územní samosprávy odkazují a upravují zahraniční spolupráci i příslušné zákony, zvláště zákony o obcích či o krajích. Avšak i evropská legislativa intervenuje do této oblasti a jednotlivé subjekty mohou vytvářet speciální právní subjekty, které institucionálně zastřešují různé formy spolupráce (např. nařízení o evropském seskupení územní spolupráce).

V užším pojetí se jedná o aktivity podporované prostřednictvím politiky hospodářské a sociální soudržnosti EU směřující k rozvoji přeshraničních ekonomických a sociálních vazeb. Širším cílem těchto aktivit je 1) odstranit bariéry v pohybu zboží a osob v prostoru EU, 2) využít potenciálu, které přináší prohlubování integrace a technologický pokrok pro rozvoj periferních oblastí. V programovém období 2000-2006 se jednalo o iniciativu Společenství INTERREG, část III A, která se stala významným stimulátorem přeshraniční spolupráce. V období 2007-2013 je to nově koncipovaný cíl Evropská územní spolupráce, který přebírá předcházející úlohu INTERREGu.

Z hlediska územního je možné příhraniční spolupráci sledovat ve třech dimenzích. 1.) se jedná o kooperaci bezprostředně sousedících mikroregionů, které by na české straně mohly být vymezeny územím okresů, územními obvody obcí s rozšířenou působností (okrsky) nebo zájmovými mikroregiony obcí, 2.) přeshraniční spolupráce subjektů sousedících regionů NUTS 3 (v ČR kraje), která je využívána při programování pomoci v operačních programech přeshraniční spolupráce, 3.) se jedná o spolupráci uskutečňovanou na území či přímo prostřednictvím orgánů euroregionů.

1.3 Euroregiony

Euroregion je funkční územní celek v příhraničních oblastech sousedních států. Jedná se o formu přeshraniční spolupráce, která vznikla na základě vzájemné dohody příhraničních regionů dvou nebo více zemí. Euroregion pracují na principu dobrovolnosti a funguje na základě vlastních stanov. Podporuje zájmy měst a obcí, sdružení organizací i fyzických osob, které jeho prostřednictvím mohou společně řešit své problémy. Cílem bývá zlepšování podmínek v hospodářské, sociální a kulturní oblasti, zlepšování dostupnosti území a budování potřebné infrastruktury. Prostřednictvím přeshraničních projektů dochází také k udržování a rozvoji dobrých sousedských vztahů a ke vzájemnému poznávání. Evropská unie podporuje přeshraniční rozvojové programy s cílem překonat stávající problémy, ztěžující evropskou integraci.

První euroregiony v západní Evropě vznikaly již na konci 50. let 20. století. Na území České republiky se první projekty přeshraniční spolupráce objevily počátkem 90. let. Euroregiony vznikají na územích, která vykazují určitou kulturní, hospodářskou a mnohdy také historickou spojitost a sounáležitost překračující státní hranice. V příhraničních oblastech České republiky fungovalo na konci roku 2006 celkem 13 euroregionů.

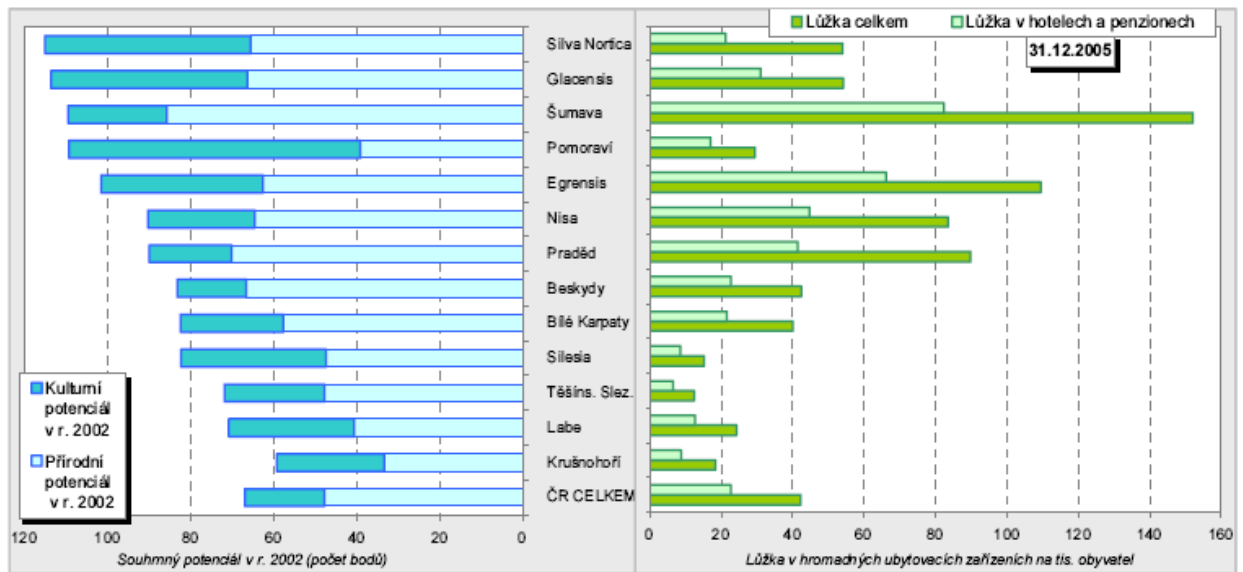
1.4 Mezuregionální spolupráce

V širším pojetí lze chápat jako jakoukoliv kooperační interakci mezi subjekty působících na území odlišných regionů. Jedná se zpravidla o institucionální spolupráci, iniciovanou, stimulovanou či koordinovanou místními orgány veřejné správy. Spolupráce může mít, a zpravidla také má, mezinárodní charakter, přesto např. na aktivity krajů spolupracujících v kompozitních regionech soudržnosti můžeme nahlížet jako na specifickou formu meziregionální spolupráce.

V užším pojetí se jedná o aktivity podporované prostřednictvím politiky hospodářské a sociální soudržnosti EU směřující ke zvýšení efektivnosti politik v oblasti regionálního rozvoje a soudržnosti, realizovaných na národní, regionální či evropské úrovni. Zpravidla se jedná o „měkké“ aktivity spojené s výměnou zkušeností o realizaci politik, využívaných nástrojích, šíření povědomí o dobrých přístupech apod. Jedná se o doplňkovou aktivitu k intervencím politiky hospodářské a sociální soudržnosti realizované prostřednictvím všech cílů a iniciativ, tj. včetně podpory efektivity přeshraniční spolupráce.

Vzhledem k prolínání se územní dimenze rozvoje cestovního ruchu v ČR – státní programy rozvoje cestovního ruchu operující po celém území ČR, programy Cíle 1 či Konvergence, významně ovlivňující většinu území ČR, operační programy přeshraniční spolupráce zaměřené na všechny regiony s výjimkou hl. m. Prahy a Středočeského kraje, je potřebné alespoň zmínit veškeré možné dimenze, přestože hlavní pozornost bude soustředěna na podporu realizovanou prostřednictvím operačních programů přeshraniční spolupráce.

Potenciál cestovního ruchu a kapacit ubytovacích zařízení v euroregionech



Pozn.: Zvýšený kulturní potenciál Pomoraví je způsoben zařazením Brna. Zdroj dat: Ústav územního rozvoje Bmo (2002), vlastní výpočet z obcí

Zdroj: ČSÚ

Klíčové termíny:

Příhraniční území v užším a širším pojetí

Přeshraniční spolupráce

Meziregionální spolupráce

Euroregiony

Nomenklatura územních statistických jednotek EU - NUTS

Iniciativa Společenství INTERREG III

Cíl Evropská územní spolupráce

2 DEFINICE TYPŮ CESTOVNÍHO RUCHU REALIZOVANÉHO PROSTŘEDNICTVÍM PŘESHraniČNÍ A MEZIREGIONÁLNÍ SPOLUPRÁCE

V této kapitole se seznámíme se základními termíny užívanými při popisu cestovního ruchu v příhraniční oblasti a s typy cestovního ruchu realizovanými v příhraničních oblastech.

Odborná literatura člení cestovní ruch na formy cestovního ruchu a druhy cestovního ruchu. Vzhledem k potřebnosti srovnání cestovního ruchu v oblasti přeshraniční či meziregionální spolupráce je používáno kritérium typu cestovního ruchu, které charakterizuje účastníka cestovního ruchu ze všech významných hledisek.

2.1 Kritéria členění cestovního ruchu v příhraničních oblastech

2.1.1 Podle sociálně-psychologických aspektů

a) převažující motivace účasti na cestovním ruchu

- rekreační cestovní ruch
- kulturně poznávací cestovní ruch
- cestovní ruch se vzdělávacími motivy
- náboženský (poutní) cestovní ruch
- cestovní ruch se společenskými motivy
- zdravotně zaměřený cestovní ruch
- sportovně zaměřený cestovní ruch
- cestovní ruch zaměřený na poznání přírodních krás
- cestovní ruch s dobrodružnými motivy (adrenalinový)
- cestovní ruch s profesními motivy (pracovní)
- cestovní ruch specificky orientovaný

Podrobně viz dále.

b) věku účastníků

- cestovní ruch dětí

Při cestovním ruchu dětí se jedná o organizované pobyty dětí do 15 let bez rodičů (dětské tábory, školní výlety apod.)

- cestovní ruch mládeže

Je charakterizován jako cestovní ruch mladých lidí ve věku 15 – 24 let.

- cestovní ruch ekonomicky aktivního obyvatelstva
- cestovní ruch seniorů

Cestovní ruch obyvatelstva v poproduktivním věku.

c) počtu účastníků

- individuální cestovní ruch

U individuálního cestovního ruchu účastník cestuje sám nebo se svojí rodinou.

- skupinový cestovní ruch

U skupinového cestovního ruchu bývá cesta a pobyt zajišťována hromadně pro zájmově nebo jinak vytvořené skupiny.

2.1.2 Podle aspektů pobytu

a) převažující prostředí pobytu

- městský cestovní ruch

Motivem je návštěva turisticky zajímavého města, jeho památek a dalších atraktivit a života v něm. V příhraniční oblasti česko-rakouské je typickým příkladem návštěva Vídně.

- venkovský cestovní ruch

Realizuje se ve venkovském prostředí. Jednou ze specifických forem venkovského cestovního ruchu je agroturistika (pobyt na farmách, statcích nebo jiných zemědělských usedlostech). Má velký potenciál rozvoje v příhraničních oblastech vzhledem k jejich venkovskému charakteru.

- lázeňský cestovní ruch

Zahrnuje převážně dlouhodobé pobyty spojené s léčením ve zdravotně prospěšném lázeňském prostředí. Např. v česko-saském příhraničním regionu je sestředěno 75 % lázeňských kapacit Saska a nejvýznamnější lázeňské destinace České republiky.

cestovní ruch ve střediscích cestovního ruchu (např. horských střediscích)

V případě příhraničních regionů se jedná především o návštěvu horských středisek v průběhu zimní sezóny (např. Krkonoš, Šumava, Krušné hory).

b) délka pobytu

- krátkodobý cestovní ruch

Je charakteristický krátkou dobou pobytu, zpravidla do třech přenocování.

- dlouhodobý cestovní ruch

Zahrnuje pobyty s více jak 3 přenocováními. Nepatří do něj pobyty delší než 6 měsíců v domácím cestovním ruchu a více než 1 rok v zahraničním cestovním ruchu.

c) způsob zabezpečení cesty a pobytu

- organizovaný cestovní ruch

U organizovaného cestovního ruchu zajišťují pobyt i cestu cestovní kanceláře či jiné podnikatelské subjekty poskytující zprostředkovatelské služby. Účastník zájezdu si kupuje už ucelený zájezd.

- neorganizovaný cestovní ruch

U neorganizovaného cestovního ruchu si všechny služby zajišťuje účastník sám.

d) způsob financování

- komerční (volný) cestovní ruch

Veškeré náklady spojené s realizací si hradí účastník sám.

- sociální (vázaný) cestovní ruch

V sociálním cestovním ruchu je část nákladů uhrazována za přispění nějaké organizace nebo instituce.

e) ostatní kritéria

- dle ročního období

cestovní zimní, letní, sezónní, mimosezónní

- dle způsobu ubytování
- dle použitého dopravního prostředku
- cestovní ruch mimo veřejná zařízení

2.1.3 Podle bilančních hledisek

a) místo realizace

- domácí cestovní ruch

Jedná se o cestovní ruch domácího obyvatelstva na území jejich státu.

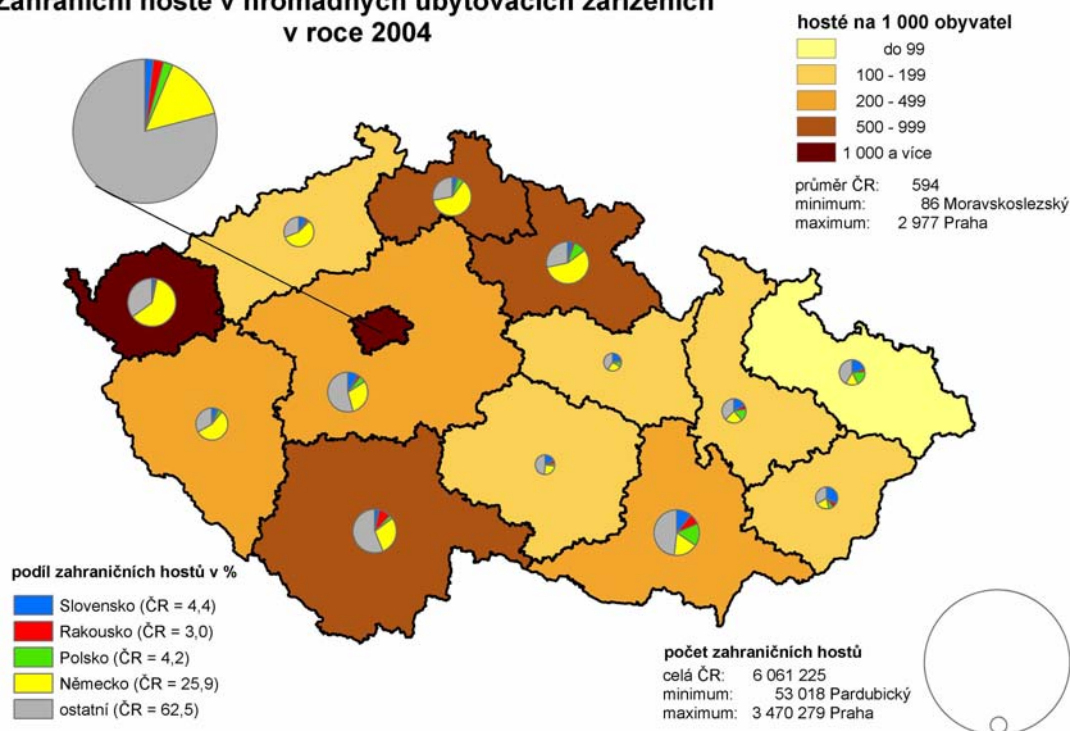
- zahraniční cestovní ruch

Výjezdový (zahraniční pasivní, outgoing) cestovní ruch – zahrnuje výjezdy občanů dané země do zahraničí. V roce 2005 podnikli výletníci za hranice České republiky celkem 2,5 mil. cest, přičemž cílové destinace se logicky omezovaly pouze na sousední státy.

Příjezdový (zahraniční aktivní, incoming) cestovní ruch – příjezdy zahraničních návštěvníků do dané země. V roce 2005 si ČR jako cíl své cesty zvolilo přes 23 mil. návštěvníků. Významný podíl připadl na jednodenní návštěvníky, kterých do České republiky přicestovalo 9,3 mil. (40 %). Hlavní zdrojovou oblastí těchto návštěvníků jsou především sousední státy (Německo, Polsko, Slovensko, Rakousko), jen výjimečně tyto osoby přicestují z větší

vzdálenosti. V šetření na hranicích bylo zároveň zjištěno, že převažujícími důvody jejich návštěvy jsou nákupy (53 %) a pracovní cesta (21 %).

Zahraníční hosté v hromadných ubytovacích zařízeních v roce 2004



Zdroj: MMR

- mezinárodní cestovní ruch

Zahrnuje pohyby účastníků cestovního ruchu mezi státy, bez konkrétního teritoriálního určení, jedná se tedy o zahraniční cestovního ruch více států.

- cestovní ruch realizovaný v příhraničním území

Příhraniční region vymezený pro účely rozvoje přeshraniční spolupráce prostřednictvím politiky hospodářské a sociální soudržnosti (např. česko-polský)

- cestovní ruch realizovaný na území euroregionu

Počet příjezdů a přenocování návštěvníků v letech 2003-2005 v tis / %

	2003	2004	2005	2004/2003 ¹⁾	2005/2004 ¹⁾
Jednodenní návštěvníci	7 529	8 924	9 294	118,5	104,1
Turisté	7 333	8 689	9 033	118,5	104,0
Tranzitující	4 142	4 903	5 060	118,4	103,2
Návštěvníci celkem	19 004	22 517	23 387	118,5	103,9
Přenocování celkem	30 131	34 870	35 928	115,7	103,0

¹⁾ Index změny v procentech

Zdroj: MMR

Hosté v hromadných ubytovacích zařízeních v krajích České republiky v letech 2002 - 2004

Kraj <i>Region</i>	Počet příjezdů			Z toho příjezdy cizinců		
	2002	2003	2004	2002	2003	2004
ČR celkem	10 415 255	11 346 482	12 219 689	4 742 773	5 075 756	6 061 225
v tom:						
Hlavní město Praha	2 534 421	3 024 650	3 863 989	2 231 760	2 648 943	3 470 279
Středočeský kraj	674 396	834 559	854 987	217 810	238 132	268 155
Jihočeský kraj	795 555	937 454	1 068 596	245 605	245 699	317 742
Plzeňský kraj	443 177	495 664	519 024	155 312	160 334	170 586
Karlovarský kraj	615 038	532 860	564 543	398 435	353 194	386 971
Ústecký kraj	445 871	385 204	355 225	173 441	156 028	148 441
Liberecký kraj	871 609	796 675	752 473	281 290	245 202	250 575
Královéhradecký kraj	1 002 624	964 243	951 492	265 738	287 000	298 128
Pardubický kraj	284 105	307 042	338 687	61 308	53 527	53 018
Vysočina	383 724	399 905	399 005	67 826	55 879	64 194
Jihomoravský kraj	806 581	1 040 645	1 014 514	314 208	330 699	345 930
Olomoucký kraj	415 640	448 151	417 663	106 364	106 935	97 405
Zlínský kraj	471 204	514 594	522 355	84 427	74 958	81 608
Moravskoslezský kraj	671 310	664 836	597 136	139 249	119 226	108 193

Zdroj: MMR

2.2 Typy cestovního ruchu v příhraničních oblastech dle převažující motivace účasti na cestovním ruchu

Podle tohoto kritéria členíme cestovní ruch v příhraničních oblastech dle hlavních pohnutek vedoucích k účasti na cestovním ruchu. Motivy účasti se často prolínají:

2.2.1 Rekreační cestovní ruch

Je nejčastějším motivem účasti na cestovním ruchu v příhraničních oblastech, slouží především ke znovuoživení tělesných a duševních sil jedince. Rekreačním cestovním ruchem není chápán jen jako pasivní odpočinek ale také jako tzv. aktivní, spojený především s různými sportovními aktivitami či koníčky. České příhraničí vytvářelo přirozené rekreační zázemí pro většinu vnitrostátních regionů (metropolitních oblastí). V současné době je infrastruktura cestovního ruchu výrazně využívána zahraničními návštěvníky.

2.2.2 Kulturně poznávací cestovní ruch

Kulturně poznávací cestovní ruch je zaměřený především na poznávání historie, kultury, tradic a zvyků vlastního i jiných národů. Plní významnou výchovně vzdělávací funkci a přispívá k rozšíření kulturně společenského rozhledu návštěvníků. Patří jsem především návštěva kulturně historických památek (hradů, zámků, skanzenů, pevností), kulturních zařízení (muzeí, galerií, knihoven), kulturních událostí (festivalů, divadelních představení, folklorních slavností) a parků a zahrad. Příhraniční České republika se může chlubit velkým množstvím historických a kulturních památek. Většinu památek České republiky zapsaných do Seznamu světového dědictví nalezneme v příhraničních regionech (vymezeno NUTS 3).

2.2.3 Cestovní ruch se vzdělávacími motivy

Bývá vymežován jako samostatný typ cestovním ruchu, pokud je hlavním motivem cestování vzdělávání a tomu je výrazně přizpůsoben i program cesty či pobytu. Jako příklad lze uvést např. zájezdy s výukou jazyků, jízdy na koních nebo jiné programy s odborným programem.

2.2.4 Náboženský (poutní) cestovní ruch

Hlavním motivem účastníků je návštěva posvátných a poutních míst, církevních památek a pamětihodností připomínající významné církevně náboženské události. V českém příhraničí najdeme řadu významných poutních míst, které jsou navštěvovány českými i zahraničními návštěvníky (česko-polské příhraničí, moravské regiony).

2.2.5 Cestovní ruch se společenskými motivy

Cestovní ruch se společenskými motivy se orientuje především na společenské styky a komunikaci mezi lidmi. Patří sem jak návštěvy příbuzných, přátel a známých nebo návštěvy různých společenských akcí, tak klubové aktivity uzavřených skupinek. Je typický pro dlouhodobě (historicky) integrované příhraniční oblasti (např. česko-slovenské) nebo se smíšeným osídlením (česko-polské příhraničí).

2.2.6 Zdravotně zaměřený cestovní ruch

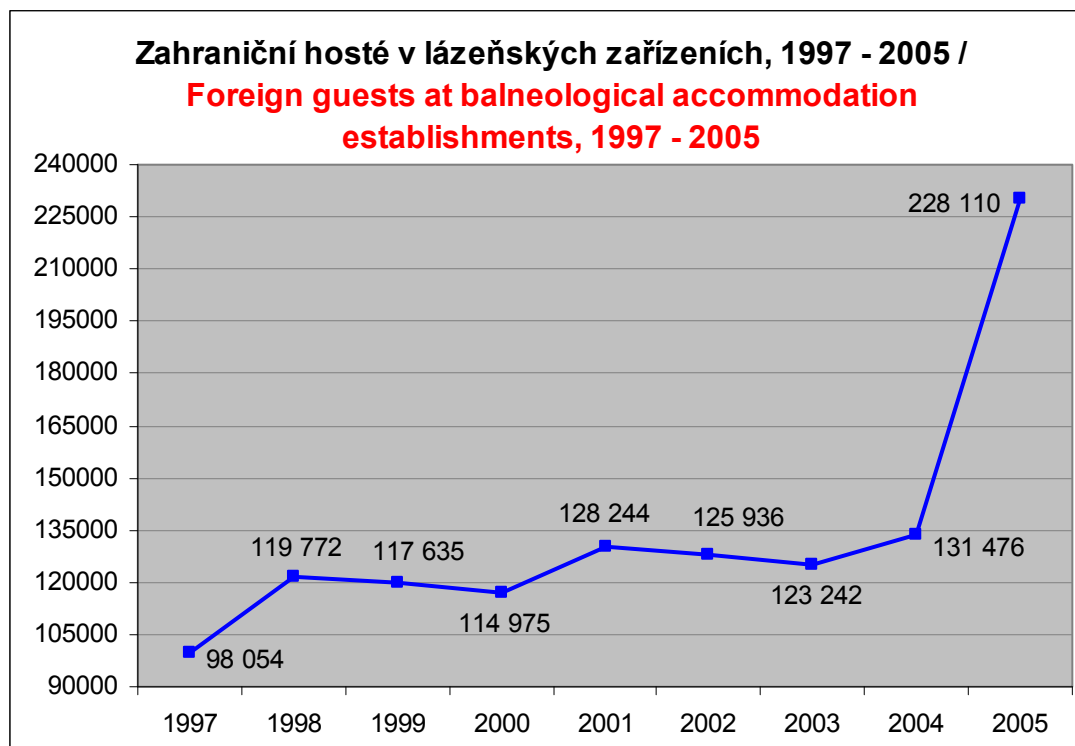
Cestovní ruch, který je směřován především do lázeňských nebo rekreačních center, kde je hlavní motivací účasti zlepšování zdravotního stavu, zdravotní prevence nebo rekonvalescence. Zlepšování zdravotního stavu účastníků této formy cestovního ruchu se docílí především kombinací zdravotní terapie, pobytu v prostředí s léčebnými účinky, změny životosprávy, tělesného cvičení a relaxačních programů. V příhraničních regionech

České republiky jsou umístěny nejvýznamnější lázně - „západočeský lázeňský trojúhelník“, který tvoří Karlovy Vary, Mariánské Lázně a Františkovy Lázně, z dalších lázních lze zmínit např. Teplice v Čechách, Jáchymov, Lázně Jeseník, Luhačovice atd.

Zahranční hosté v lázeňských zařízeních, 1997 – 2005, ČR celkem

Rok	Počet osob	Průměrná doba pobytu	Počet přenocování celkem
1997	98 054	10,9	968 576
1998	119 772	11,6	1 269 054
1999	117 635	11,3	1 207 287
2000	114 975	11,8	1 238 579
2001	128 244	12,1	1 425 347
2002	125 936	12,8	1 485 997
2003	123 242	12,9	1 465 567
2004	131 476	12,2	1 473 570
2005	228 110	10,9	2 265 149

Zdroj: MMR



Zdroj: ČSU

2.2.7 Sportovně zaměřený cestovní ruch

Sportovně orientované zájezdy jsou zaměřené na udržování a zlepšení fyzické kondice a zdokonalování specifických sportovních dovedností.

V příhraničním území je významná především:

- horská a vysokohorská turistika - zájezdy do hor, které vyžadují určitou fyzickou zdatnost dle náročnosti programu, výstupy na vrcholky, poznání přírody (v česko-polském příhraničí Krkonoše)
- cykloturistika a horská kola - etapové putování, hvězdicové výlety či expediční výlety v terénu. Prostřednictvím přeshraniční spolupráce byl podporován vznik mezinárodních značených cyklostezek.
- rafting a vodní turistika - jedná se o sjíždění horských, peřejnatých i klidnějších řek na raftech či kánoích. Zvláště v české části příhraničních regionů je velmi oblíbená a rozšířená vodácká turistika.
- lyžování - sjezdového a běžeckého lyžování a skialpinismu (Krkonoše, Jizerské hory, Šumava, Beskydy)
- kondiční programy

Do tohoto druhu cestovního ruchu bývá zařazována i pasivní účast na různých sportovních akcích.

2.2.8 Cestovní ruch zaměřený na poznání přírodních krás

Je takový cestovní ruch, jehož hlavním motivem je hlubší poznání přírodního prostředí. Jedná se o návštěvu národních parků, chráněných krajinných oblastí, přírodních rezervací nebo jiných výjimečných přírodních atraktivit. V České republice se jedná o návštěvu národních parků: Krkonošský NP, NP Šumava, NP Podyjí a NP České Švýcarsko. Podtypem cestovního ruchu orientovaného na poznání přírodního prostředí je ekoturistika, která se vyznačuje zvláště ohleduplným přístupem k přírodnímu prostředí.

2.2.9 Cestovní ruch s dobrodružnými motivy (adrenalinový)

Tento typ cestovního ruchu zahrnuje aktivity, které jsou spojeny s nebezpečím a testováním svých možností. Jako příklad lze uvést extrémní sporty (např. extrémní lyžování a snowboarding, horolezectví), sjezdy divokých řek, paintball aj.

2.2.10 Cestovní ruch s profesními motivy (pracovní)

Je realizován především v pracovním čase účastníků. Dělí se na:

- obchodní cestovní ruch – zahrnuje obchodně a jinak profesně zaměřené služební cesty
- kongresový cestovní ruch – soubor činností souvisejících s cestováním a pobytem v kongresových centrech
- cestovní ruch veletrhů a výstav – výstavy produktů a služeb s možností uzavřít obchodní kontrakty (např. veletrhy v Brně)
- incentivní cestovní ruch- cílem je motivovat zaměstnance k loajalitě a vyššímu výkonu.

2.2.11 Cestovní ruch specificky orientovaný

Jedná se o cestovní ruch se specifickými motivy, jako příklad lze uvést nákupní cestovní ruch, představovaný cestami za výhodnými nákupy (typický pro česko-polské příhraničí – nákupy Čechů na polských trzích, nákupů Sasů a Bavorů v českém příhraničí)

a politický cestovní ruch, který představuje oficiální cesty reprezentantů státu či reprezentantů jiných veřejnoprávních korporací do zahraničí.

Klíčové termíny:

Typologie cestovního ruchu

Sociálně-psychologické aspekty cestovního ruchu

Pobytové aspekty

3 VÝZNAM CESTOVNÍHO RUCHU PRO ROZVOJ PŘÍHRANIČNÍCH REGIONŮ ČR A JEJICH SOUSEDŮ

V této kapitole se nejprve seznámíme se socioekonomickou charakteristikou příhraničních regionů. Zaměříme se na regiony, které jsou vymezeny pro účely přeshraniční spolupráce v rámci iniciativy Společenství INTERREG respektive cíle Evropská územní spolupráce - část přeshraniční spolupráce. Důvodem je rozvinutá institucionální podpora této spolupráce ze strany Evropské unie, participujících států a regionů a poměrně štedrá dotační politika. V následující pasáži bude prozkoumán potenciál cestovního ruchu v těchto regionech.

V další části si přiblížíme charakteristiku jednotlivých euroregionů, které významným způsobem ovlivňují společenské a podnikatelské klima pro rozvoj cestovního ruchu v jednotlivých příhraničních regionech.

Česká republika je vnitrozemský stát. Sousedí se čtyřmi zeměmi: Německem, Rakouskem, Slovenskem a Polskem. Celková délka státní hranice je 2 324,4 km rozdělena. Nejdělsí část tvoří hranice s Německem 810,3 km, pak s Polskem 796 km, Rakouskem 466,3 km a nejkratší je se Slovenskem 251,8 km.

3.1 Česko-polský příhraniční region

3.1.1 Historické ohlédnutí

Délka státní hranice mezi Českou republikou a Polskou republikou činí 796 km. Hranice byla historicky spoluvytvářeným několika etniky (slezské kmeny, Češi, Poláci, Němci). Stávající hranice je z větší části vymezena v důsledku pruského záboru Slezska a Kladska po roce 1740. Tehdy se stávající stará zemská hranice mezi Slezskem a zbývajícími zeměmi Koruny České (Čechy a Morava) stává státní hranicí mezi Pruskem a habsburskou říší. Pouze některé části hornoslezských knížectví a původně moravské Opavsko je nadále spravováno císařskými úředníky. K úpravě hranic v oblasti Slezska s Německem (Hlučínsko) a Polskem (Těšínsko) dochází po I. světové válce a k drobným korekcím i po roce 1945. V tomto území historicky docházelo k častým kulturním, obchodním a politickým kontaktům. Odlišný způsob správy Slezska ve srovnání s ostatními českými zeměmi, způsobený teritorializací piastovských knížat od poloviny 11.-14. století vedl k prosazení výrazné politické, ekonomické a kulturní autonomie jednotlivých knížectví (původně asi 20) a prosazování vlastní identity, která byla definitivně omezena až ve druhé polovině 18. století. Ve 20. století byly kontakty mezi regiony na obou stranách hranice přísně omezeny; v prostoru proběhla rozsáhlá migrace obyvatel. Integrita území byla dále oslabována od konce 40. let, kdy komunistický režim v Československu a Polsku bránil rozvinutí přímých mezilidských, obchodních a institucionálních kontaktů mezi oběma stranami hranice. Politické změny na konci 80. let 20. století a obnova demokracie umožnily postupně oživovat a navazovat přeshraniční kontakty mezi jednotlivými příhraničními regiony. Úsilí se zaměřuje na překonání společenských,

ekonomických a dopravních problémů (přeprava zboží, obyvatelstva, médií, informací), které se na česko-polské hranice doposud objevují.

Významným nástrojem rozvoje česko-polské přeshraniční spolupráce bylo založení euroregionů

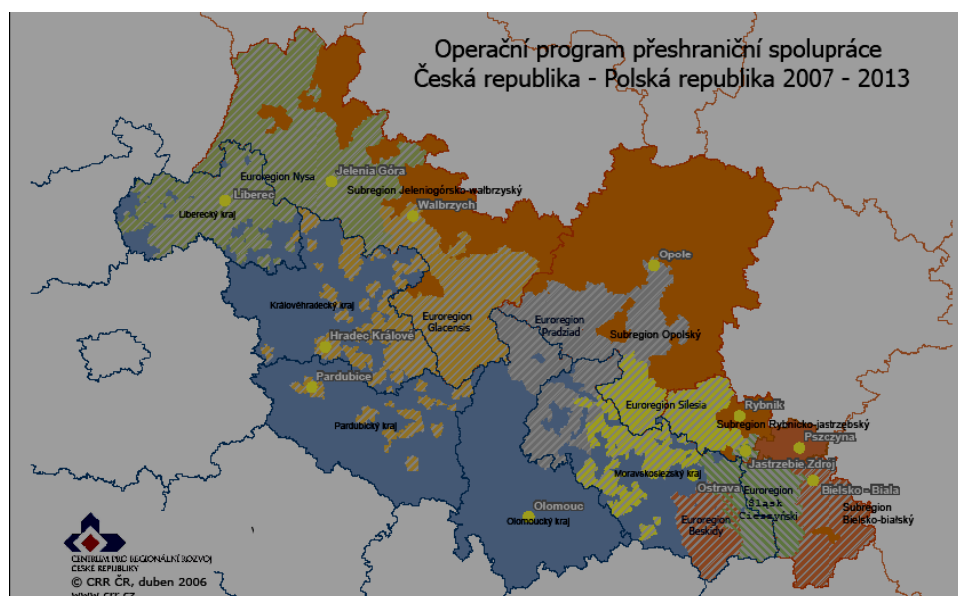
Nisa – Nysa (1991, euroregion česko-polsko-německé spolupráce), Glacensis (1996), Praděd – Pradziad (1997), Silesia – Silesia (1998), Těšínské Slezsko – Śląsk Cieszyński (1998) a Beskydy – Beskidy (2000, euroregion česko-polsko-slovenské spolupráce).

3.1.2 Historie podpory přeshraniční spolupráce

Od 90. let byla poskytována podpora česko-polské přeshraniční spolupráce prostřednictvím programu CREDO a předvstupního nástroje Phare, části CBC (program přeshraniční spolupráce - „Cross-border Cooperation Programme“). Po vstupu ČR do EU byl tento program transformován do iniciativy Společenství INTERREG IIIA Česká republika - Polsko 2004-2006. V novém programovacím období 2007 – 2013 bude podpora poskytována prostřednictvím Operačního programu česko-polské spolupráce.

3.1.3 Základní socioekonomická charakteristika regionu

V česko-polské příhraniční oblasti žilo v roce 2004 celkem 7,138 mil. obyvatel. Na území české části příhraniční oblasti žilo celkem 3,373 mil. obyvatel, což představuje jednu třetinu obyvatel České republiky. Na polském území příhraniční oblasti žilo 3,765 mil. osob, to je 9,9 % obyvatel Polska. Hustota zalidnění celé oblasti činí 151 obyv./km² a je výrazně vyšší než průměr Evropské unie (114 obyv./km²). Hustota obyvatel v české části příhraniční oblasti dosahuje v průměru 145,8 obyv./km² (průměr ČR 130 obyv./km²), avšak s odlišnou hodnotou v jednotlivých regionech (např. Moravskoslezský kraj 227 obyv./km²); rovněž hustota osídlení v polských regionech (157 obyv./km²) převyšuje polský národní průměr opět s výraznou diferenciací (nejvyšší hodnoty dosahuje rybnicko-jastrzębský subregion - 474 obyv./km²).



Zdroj: MMR

V celé česko-polské příhraniční oblasti se snižuje počet obyvatel. Tento celkový pokles je způsoben záporným přirozeným přírůstkem a migrací obyvatel, tedy vystěhováním z tohoto příhraničního regionu. V demografické struktuře pohraničí je patrný trend růstu počtu starších lidí v poproduktivním věku.

Česko-polská příhraniční oblast je charakteristická rozdrobenou sídelní strukturou, vysokým počtem obcí na české straně a koncentrovanější sídelní strukturou na polské straně (nejvíce pak v tzv. Hornoslezské aglomeraci). Hustá síť malých a středních měst na zbývajícím území nevytváří vhodné podmínky pro vznik silnějších rozvojových center, která by se mohla stát klíčovými póly rozvoje regionů. Na jedné straně najdeme vysoce urbanizované tradičně průmyslové oblasti v oblasti Horního Slezska, na druhé pak, zejména v hornatých oblastech, periferní pohraniční regiony s nedostatečným napojením.

V příhraniční oblasti je pouze pět měst, která svým počtem převyšují hranici 100 000 obyvatel: Ostrava na české straně a Bielsko-Biala, Opole, Rybnik a Wałbrzych na polské straně. Nejvýznamnějším centrem regionu (středního a Dolního Slezska), které však není zařazeno do oblasti podpory Operačního programu česko-polské spolupráce, je Wrocław (Vratislav) s více než 600 000 obyvateli.

Transformace průmyslových regionů (těžký a těžební průmysl) a odlehlost některých území vůči národním a regionálním centrům ústí v dlouhodobou vysokou míru nezaměstnanosti a oslabování tradičních ekonomických aktivit, které nejsou plně kompenzovány rozvojem služeb, zvláště pak cestovního ruchu.

Významným problémem je vysoká míra nezaměstnanosti v některých částech česko-polské příhraniční oblasti. Zvláště ožehavá situace je především v polské části kde v devíti okresech je zaznamenána míra nezaměstnanosti vyšší než 30 % a pouze jeden okres nepřekročil hodnotu 10 %. V české části příhraniční oblasti pouze v okrese Karviná překročuje míra nezaměstnanost dlouhodobě hranici 20 % a v šesti se pohybuje pod úrovní 10 %. Nezaměstnanost nejvíce postihuje skupinu osob ve věku do 24 let. V posledních letech došlo ke zlepšení situace věkových skupin 30-34 let a 45-49 let, naopak zhoršení zaznamenaly věkové skupiny v předdůchodovém věku, tj. 50-54 a 55-59 let na české straně a 45-54 a nad 55 let na polské straně. Z důvodu složité situace na trhu práce v polské části příhraničí odchází velké množství pracovníků do vnitrozemí a zahraničí.

Celková úroveň dosaženého vzdělání obyvatel v příhraničním regionu se postupně zlepšuje, výrazné je to především u mladé generace, která si více uvědomuje důležitost vzdělání. Projevuje se nedostatkem osob s technickým vzděláním, a to na všech úrovních. Studenti totiž preferují spíše společenské a humanitní obory, význam technických a přírodovědně zaměřených směrů spojených s rozvojem inovací a moderních technologií není dostatečně zdůrazňován. Celoživotní učení je nedostatečně rozvinuté a není přizpůsobeno potřebám a možnostem ekonomicky aktivních obyvatel a potřebám zaměstnavatelů. Přetrvávajícím problémem zůstává nedostatečně rozvinuté a málo efektivní jazykové vzdělávání, které vážně brzdí nejen mezinárodní spolupráci v oblasti podnikání, výzkumu a vývoje, inovační a marketingovou úspěšnost podniků, ale také uplatnění obyvatelstva v rozšířené Evropské unii.

Postupně se zlepšuje vzdělávací potenciál vysokého školství v česko-polské příhraniční oblasti. Působí zde 11 vysokých škol na české straně a 20 na polské straně. Jedná se jak o státní, tak i soukromé instituce, které umožňují přístup místnímu obyvatelstvu k terciárnímu vzdělání a mohou ovlivňovat rozvojový potenciál celého území. Situaci v této příhraniční oblasti ovlivňují i velká akademická centra nacházející se mimo podporované území.

Ekonomická výkonnost regionu se pohybuje výrazně pod 75 % průměru HDP/obyv. EU-25 v paritě kupní síly. Výrazně příznivější je situace na české straně, kde se výkonnost všech krajů

pohybuje nad 60 % průměru HDP/obyv. EU-25 v paritě kupní síly. Úroveň HDP/obyv. v jednotlivých polských příhraničních subregionech vztažených k průměru EU se pohybovala v rozmezí od 37 % (jeleniogórsko-wałbrzyského) do 47,6 % (bielsko-bialského).

Odvětvová struktura v česko-polské příhraniční oblasti a její vývoj je regionálně velmi odlišná. Na tomto území se historicky nacházejí oblasti a podniky strategického významu, podniky těžkého a těžebního průmyslu (hutě, ocelárny, těžké strojírenství), které prošly v letech 1993-2006 restrukturalizací spojenou se snižováním produkce a výrazným snižováním zaměstnanosti. V příhraničí dále nalezneme textilní průmysl, sklářský a keramický průmysl, potravinářský průmysl, tj. segmenty rovněž ovlivněné výraznou restrukturalizací; vysokou dynamikou se chlubí strojírenská výroba (zvláště automobilová výroby), nalezneme zde zástupce elektrotechnického, chemického a farmaceutického průmyslu, výrobu plastických hmot. Narůstá podíl služeb na tvorbě HDP a zaměstnanosti, výrazný potenciál představuje rozvoj cestovního ruchu.

Zemědělství prošlo v obou zemích zásadní restrukturalizací, která ovlivnila vlastnické a organizační struktury. Ze zemědělství odešlo velké množství pracovníků v důsledku snížení produkce a tlaku na růst produktivity práce; podíl zaměstnanosti v priméru je však v polských regionů nadále velmi vysoký.

Výsledkem procesu transformace a privatizace ekonomiky v regionu je i vznik relativně

široké a dynamicky se rozvíjející základny drobných, malých a středních podniků (MSP), které hrají rozhodující roli při tvorbě pracovních příležitostí a působí jako faktor ekonomického rozvoje i sociální stability. MSP dokázaly v průběhu restrukturalizace tradičních průmyslových odvětví a s tím spojeným přesunem pracovních sil absorbovat velkou část práceschopných obyvatel. Rozvoj podnikatelských aktivit (podnikatelského prostředí) brzdí nedostatečná spolupráce mezi podnikatelským sektorem a výzkumnými institucemi a školami, neuspokojivá podpora rozvoje aplikovaného výzkumu, nedostatečná úroveň znalostí spojených s moderními metodami řízení a marketingem, slabá spolupráce mezi hospodářskými komorami a podnikatelskými svazy. Významnými středisky výzkumu a vývoje jsou Katowice a Ostrava, menšími centry jsou např. Liberec, Olomouc, Hradec Králové, Pardubice, Jelenia Góra, Wałbrzych, Opole, Rybnik, Bielsko-Biala, Wodzisław Śląski, Jastrzębie Zdrój nebo Opava. Přetrvávajícím problémem je zde slabé zapojování univerzit a vysokých škol, výzkumných institucí a podniků do mezinárodních sítí spolupráce v oblasti vývoje a inovací a slabá schopnost využít zahraničních zdrojů financování.

3.1.4 Potenciál cestovního ruchu v česko-polském příhraničí

Pestré přírodní, krajinné a kulturní podmínky vytvářejí velmi příznivé prostředí pro rozvoj cestovního ruchu a rekreace v česko-polské příhraniční oblasti. Hlavními atraktivitami je především široký rozsah přírodních zajímavostí (národní parky, CHKO), relativně málo poškozená krajina a historické dědictví s živou kulturou a tradicemi.

Environmentálně cenná a turisticky zajímavá horská území Krkonošsko-jesenické soustavy a Beskyd poskytují velmi dobré podmínky pro rozvoj zimních sportů a letní turistiky na obou stranách hranice. I přes dobré fungování středisek zimních sportů a různorodou kvalitu nabízených služeb cestovního ruchu není přírodně rekreační potenciál příhraniční oblasti ještě dostatečně využíván.

Česko-polské příhraničí disponuje rovněž dalším přírodním bohatstvím, které je možné využít pro potřeby cestovního ruchu. Jedná se především o léčivé vody a minerální suroviny, které daly základ pro rozvoj lázeňské péče a vznik lázeňských středisek (např. Łądek Zdrój, Polanica Zdrój, Szczawno Zdrój, Duszniki Zdrój, Jarnołtówek, Pokrzywna, Janské Lázně, Jeseník, Lipová-lázně, Karlova Studánka, Libverda a Kunratice).

Ve východní části regionu s bohatou průmyslovou tradicí nalezneme řadu zajímavých technických objektů a příkladů průmyslové architektury, které představují potenciál pro rozvoj vytvořily potenciál pro rozvoj nových forem cestovního ruchu.

Region má hluboké kulturní a historické tradice, zvláště ve východní části se projevuje určitá kulturní svébytnost. V české i polské části regionu nalezneme památkové objekty, které byly vytvořené v raném středověku, přes renesanci, baroko až po příklady moderních stylů 20. století. Mezi nejzajímavější patří hrady, zámky, pevnosti, historické městské části a četné objekty sakrální architektury.

Rozmanitost a rozsah přírodních atraktivit, vysoká kvalita životního prostředí, zvýrazněná existencí chráněných oblastí, vytváří dobré předpoklady pro rozvoj venkovské turistiky.

Příhraniční území také disponuje širokým potenciálem pro rozvoj městské turistiky. Najdeme zde vedle velkých aglomerací i řadu historických malebných měst. V příhraniční oblasti se pořádají kulturní a společenské akce mezinárodního významu (filmové, divadelní a hudební festivaly a přehlídky, historické tradiční akce, sportovní akce atd.).

Návštěvnost příhraniční oblasti se v roce 2004 podílela jednou čtvrtinou (25 %) na celkovém počtu návštěvníků České republiky. Oblast je zvláště vyhledávána polskými a německými návštěvníky (plná 1/4 turistů z těchto zemí, kteří navštívili ČR). Pro návštěvníky příhraniční oblasti bylo v roce 2004 k dispozici celkem 144 tis. lůžek (1/3 lůžkové kapacity v hromadných ubytovacích zařízeních v ČR). V roce 2004 měla polská příhraniční oblast k dispozici celkem 65,2 tis. ubytovacích míst (11,2 % ubytovacích míst dostupných v Polsku). Míra využití ubytovacích kapacit v území se v průběhu roku pohybuje okolo 40 %, což je důsledkem absence atraktivní nabídky mimo hlavní sezónu.

Potenciál cestovního ruchu není dostatečně využíván. Nadále se projevuje nízká kvalita základní a doplňkové infrastruktury cestovního ruchu. Úroveň poskytovaných služeb často neodpovídá standardům obvyklým v západní Evropě. Nabídka produktů cestovního ruchu bývá rovněž omezená. Překážkou, která brání efektivnějšímu rozvoji CR v česko-polské příhraniční oblasti, je absence společných sítí pro realizaci společných projektů a marketingových strategií zaměřených na přilákání nových návštěvníků, prováděné nedostatkem finančních prostředků. Schází společná propagace historického, přírodního a kulturního potenciálu na obou stranách hranice. Kromě toho má na nedostatečné využití potenciálu cestovního ruchu vliv často špatný stav památek zejména v polské části pohraničí a nedostatečně rozvinutá infrastruktura kultury.

3.1.5 Euroregiony v česko-polském příhraničí

3.1.5.1 Euroregion Nisa – Nysa - Neisse

3.1.5.1.1 Charakteristika euroregionu

Dvojhraniční euroregion na česko-polsko-německých hranicích je první uznanou formou přeshraniční spolupráce ve střední a východní Evropě. Byl založen v roce 1991 a stal se

průkopníkem spolupráce mezi regiony v pohraničí. Institucionálně je euroregion dobrovolným zájmovým sdružením měst a obcí.

V České republice se region rozkládá na území tří krajů. Nejvíce obcí je zapojeno z kraje Libereckého (okr. Česká Lípa – 32 obcí, Jablonec nad Nisou - 26, Liberec – 52, Semily- 16), Ústeckého (okr. Děčín – 18 obcí) a Středočeského (okr. Mladá Boleslav – 1 obec).

Česká část euroregionu Nisa	
<i>Počet obcí</i>	145
<i>Počet měst</i>	40
<i>Katastrální plocha km²</i>	2 703,24
<i>Počet bydlících obyvatel k 31.12. 2004</i>	443 134
<i>Obyvatelstvo ve věku 15-64 let</i>	312 572
<i>Počet ubytovacích zařízení</i>	815
<i>Počet lůžek</i>	36 528
<i>Míra registrované nezaměstnanosti (%)</i>	9,42
<i>Počet uchazečů o práci</i>	21 959

Zdroj: ČSÚ

3.1.5.1.2 Potenciál pro rozvoj cestovního ruchu

Region nabízí široké spektrum atraktivit pro horskou a venkovskou turistiku. Tento euroregion jako jeden z prvních přichází s podporou „šetrné turistiky“, která klade důraz na zdravé a kvalitní životní prostředí. Nalezneme zde významná lyžařská střediska, i regionální lázně - Lázně Libverda či Běláhrad. Dominantou české strany euroregionu je vrch Ještěd.

Za pomoci projektu podpořeného z Phare CBC vznikla prezentace „Cestovní ruch v euroregionu“ (internetová stránka podávající informace o hradech, zámcích, cyklotrasách i zajímavých akcích).

Zajímavý je i program „Společný prázdninový region“, v jehož nabídce je možnost najít bohatou strukturu odkazů na kulturní vyžití (muzea, lidová architektura, zahrady a parky, sakrální a světské památky), cykloturistiku (Mezinárodní cyklotrasa Odra – Nisa vedoucí od pramenů Odry až po Baltské moře), slavnosti a rovněž produkt cestovního ruchu Nová Hřebenovka (tzv. Multifunkční turistická magistrála euroregionu, která má nabízet vysoký standart přímých i doplňkových služeb, ale také netradiční způsob cestování putovního typu; hlavní předností tohoto produktu je vytvoření tří paralelních cest pro každý druh sportu - pěší, cykloturistika a lyžařská turistika; její částí je například už dokončený dílčí projekt „Jizerská magistrála pro pěší turistiku“).

3.1.5.2 Euroregion Glacensis-Glacensis

3.1.5.2.1 Charakteristika euroregionu

Euroregion byl založen podpisem smlouvy o vytvoření česko-polského Euroregionu Glacensis 5.12.1996 v Hradci Králové. Sídlo sdružení je v Rychnově nad Kněžnou, kde také působí sekretariát české části Euroregionu. Sídlem polského sdružení a tím i sekretariátu polské části Euroregionu Glacensis je Kłodzko. Glacensis je největším česko-polským euroregionem s nejdélší společnou hranicí.

V České republice se region rozkládá na území Královéhradeckého kraje (okres Hradec Králové – 3 obce, Náchod – 21 obcí, Rychnov nad Kněžnou – 39 obcí, Trutnov 11 obcí), Pardubického kraje (okres Pardubice – 1 obec, Ústí nad Orlicí – 10 obcí, Svitavy – 2 obce), Libereckého kraje –(okres Semily – 1 obec) a Olomouckého kraje (okres Jeseník - 5 obcí).

Jeho hlavním úkolem je podpora česko-polské přeshraniční spolupráce a rozvoje příhraničního území, která jsou spjata úzkými geografickými a historicko-politickými vazbami.

Česká část euroregionu Glacensis	
<i>Počet obcí</i>	93
<i>Počet měst</i>	37
<i>Katastrální plocha km²</i>	2 068,94
<i>Počet bydlících obyvatel k 31.12. 2004</i>	517 151
<i>Obyvatelstvo ve věku 15-64 let</i>	367 816
<i>Počet ubytovacích zařízení</i>	520
<i>Počet lůžek</i>	26 764
<i>Míra registrované nezaměstnanosti (%)</i>	7,99
<i>Počet uchazečů o práci</i>	21 618

Zdroj: ČSÚ

3.1.5.2.2 Potenciál pro rozvoj cestovního ruchu

Region má velký rozvojový potenciál pro cestovní ruch a rekreaci především v přírodním bohatství ale i v kulturní a historické tradici. Na území euroregionu se nachází pohoří Krkonoš, Orlických, Stolových a Bystřických hor (Polsko), Kralického Sněžníku a Jeseníků s velkoplošnými chráněnými územími (KRNAP, CHKO) a s významnými rekreačními středisky (pro zimní i letní turistickou sezónu). Orlické hory nabízí nesčetné množství běžeckých tras, které je možné v létě využít pro dlouhé, ale i kratší túry. Rekreační oblast Krkonoš bývá v zimní sezóně přelidněná, což snižuje její atraktivitu. Deštná v Orlických horách je významným lyžařským střediskem, jenž nabízí celkem 10 vleků s kapacitou 5 900 osob/hodinu. Samozřejmostí jsou i služby související s lyžováním jako je například lyžařská škola, půjčovna či dostatečná ubytovací kapacita.

Zajímavá jsou oblasti přírodní rezervace Zemská brána (údolí na hranici s Polskem, vyhloubené ve skalách Divokou Orlicí) a Adršpašsko-teplické skály. V území nalezneme řadu architektonických památek – hradů (Žamberk), zámků (Rychnov nad Kněžnou, areál Kuks), kostelů a klášterů (např. poutní areál na vrcholu Hory Matky Boží nad městem Králíky). Historická jádra řady měst jsou chráněna (Pardubice, Kladsko). Nejvýznamnější památkou je zámek v Litomyšli ve stylu italské renesance pocházející ze 16. století se vzácným barokním divadélkem. V roce 1999 byl zapsán na seznam památek světového kulturního dědictví UNESCO. Na české straně příhraničního regionu jsou pozůstatky opevnění budovaného ve 30. letech 20. stol (např. pro veřejnosti zpřístupněná a částečně opravená pevnost Hanička, která je opravdu velkým lákadlem). Milovníci literatury se mohou vydat po stopách známé literární postavy Babičky. Ratibořické údolí, kde se celý příběh odehrává, nabízí pro návštěvníky naučnou stezku.

Vyšší zastoupení zemědělství a krása kulturní krajiny dává dobrý předpoklad pro rozvoj venkovské turistiky a agroturistiky (zvláště se zaměřením na tradiční chov koní a ekoagroturistiku). Na území euroregionu se rozvíjí cykloturistika, je zde rovněž potenciál pro rozvoj vodní turistiky (Divoká Orlice, Tichá Orlice). Euroregion si zakládá na image vyhlídkového kraje a propaguje rozhledny a vyhlídkové místa.

Propagace turistických atraktivit je nedostatečná. Informační služby poskytované návštěvníkům na místě nedosahují úrovně obvyklé v zahraničí. Chybí ubytovací kapacity především vyšších kategorií a další infrastruktura nutná pro rozvoj cestovního ruchu.

3.1.5.3 Euroregion Praděd – Pradziad

3.1.5.3.1 Charakteristika euroregionu

Dohodu o vytvoření Euroregionu Praděd podepsali zástupci polského Sdružení pro rozvoj obcí povodí Osoblahy a Turistický svaz země Nyské a sdružení měst a obcí okresů Bruntál a Jeseník v roce 1997. Česká část euroregionu se tedy rozkládá na území Olomouckého (Bruntálsko – 48 obcí) a Moravskoslezského kraje (Jesenicko – 23 obcí).

Česká část euroregionu Praděd	
<i>Počet obcí</i>	71
<i>Počet měst</i>	10
<i>Katastrální plocha km²</i>	1 799,20
<i>Počet bydlících obyvatel k 31.12. 2004</i>	128 065
<i>Obyvatelstvo ve věku 15-64 let</i>	92 003
<i>Počet ubytovacích zařízení</i>	249
<i>Počet lůžek</i>	11 688
<i>Míra registrované nezaměstnanosti (%)</i>	16,59
<i>Počet uchazečů o práci</i>	10 990

Zdroj: ČSÚ

3.1.5.3.2 Potenciál pro rozvoj cestovního ruchu

Česká část Euroregionu Praděd je jednou z nejatraktivnějších oblastí cestovního ruchu v České republice. Euroregion se snaží o rozvoj sportovní turistiky, do které spadá lyžování, pěší (např. návštěva krápníkových jeskyní či Rešovských vodopádů) a vodní turistika, cykloturistika a sportovní létání.

Na české straně euroregionu se nachází lyžařská střediska v Jeseníkách a Rychlebských horách. Jejich přitažlivost je vzhledem k přírodním podmínkám nižší než v sousedních regionech Beskydy. Nejznámějšími lyžařskými areály jsou Ovčárny na Pradědu, Červenohorské sedlo či Ramzová. Lyžařská centra Euroregionu Praděd v oblasti Lipová lázně – Červenohorské sedlo jsou spojena skibusem, který mohou lyžaři využívat zdarma. V Jeseníkách existuje i pravidelná kyvadlová autobusová doprava z Karlovy Studánky na Ovčárnu.

Potenciál vodní turistiky je oproti jiným krajům relativně nízký a zázemí pro vodní turistiku je málo rozvinuté. Přesto euroregion nabízí i pro velmi zkušené raftaře sjezdy i po rychle tekoucích až divokých řekách s vysokou náročností (jde zejména o řeky a přítoky Bílá Ostravice, Čeladenka, Mohelnice, Lomná, Stonávka, Osoblaha, Opavice, Bělá, Branná).

Naopak cykloturistika má položené dobré základy a její síť je ve srovnání s ostatními regiony rozsáhlejší. Je snaha o prosazení myšlenky, že cyklistická doprava je součástí zdravého životního stylu šetrný k životnímu prostředí. Od roku 2005 je zavedena linka cyklobusů, které propojují rekreační centra a turistické zajímavosti Jeseníků. V provozu budou od letního období roku 2007 už 4 cyklobusy, které umožňují dopravu až do Polska.

Pro sportovní účely slouží letiště Aeroklubu Krnov a Aeroklub Jeseník, které jsou mimo jiné určené pro malé a sportovní létání a vyhlídkové lety. Podmínky pro závěsné létání jsou v místech: Červená hora, Jakubovice, Kamenec, Městské skály, Mohyla, Mravenečník, Sviní hora, Šerák, Šerák – Mračná hora, Tetřeví hora, Nová Ves. Slabou stránkou euroregionu je absence golfového hřiště.

Počet národních kulturních památek a památkově chráněných objektů je v euroregionu pod průměrem České republiky, nicméně není jejich význam zanedbatelný (např. národní kulturní památka - zámek v Bruntálu).

Oblíbenou formou cestovního ruchu v euroregionu je lázeňství. Za nejvýznamnější lázně lze v současné době považovat Priessnitzovy lázně s celkovou kapacitou přes 900 lůžek, lázně Karlova Studánka, lázně Velké Losiny, lázně Dolní Lipová a Vojenská lázeňská léčebna Jeseník.

3.1.5.4 Euroregion Silesia – Silesia

3.1.5.4.1 Charakteristika euroregionu

Euroregion Silesia je jedním z nejmladších česko-polských euroregionů, byl ustaven v roce 1998.

Převážná část euroregionu se nachází na území Slezska. Na celém území euroregionu žije 520 000 obyvatel. V české části se region rozkládá na území Moravskoslezského kraje (okres Nový Jičín – 3 obce a Opava – 50 obcí) a Olomouckého kraje (okres Bruntál – 8 obcí). Správním sídlem Euroregionu Silesia je na české straně město Opava.

Cílem euroregionu je řešení společných úkolů a prosazování společných cílů v rámci česko-polské spolupráce a zajištění rovnoměrného rozvoje příhraničního území.

Česká část euroregionu Silesia	
<i>Počet obcí</i>	61
<i>Počet měst</i>	12
<i>Katastrální plocha km²</i>	1 150,90
<i>Počet bydlících obyvatel k 31.12. 2004</i>	226 792
<i>Obyvatelstvo ve věku 15-64 let</i>	161 474
<i>Počet ubytovacích zařízení</i>	68
<i>Počet lůžek</i>	3 472
<i>Míra registrované nezaměstnanosti (%)</i>	12,60
<i>Počet uchazečů o práci</i>	14 560

Zdroj: ČSÚ

3.1.5.4.2 Potenciál pro rozvoj cestovního ruchu

Euroregion disponuje dobrým potenciálem pro rozvoj sportovní turistiky (cyklistika, tenis, jízda na koni, squash, kuželky, bowling), rybolovu, myslivosti a houbaření a také využití památkového fondu tohoto regionu (hrady, zámky, rozhledny, sakrální stavby apod.). Beskydská příroda je ideálním místem pro pěší turistiku v létě a částečně i pro zimní sporty. Na tomto území se zatím vyskytují jen 2 lyžařské střediska, a to Ski areál Vaňkův kopec v Horní Lhotce a Ski areál Horní Guntramovice v obci Budišov nad Budišovkou.

V regionu je značeno 11 cyklotras (mimo jiné i Pražská stezka, která vede do Polska). Velkou příležitostí je dostavba meziregionální Severní příhraniční cyklotrasy, která v délce 187 km spojí okresy Těšínsko - Opavsko - Bruntálsko – Jesenicko.

Pro vodní sporty a rekreaci slouží Slezská Harta. Veřejné koupaliště se nachází jen v obci Píšť a svojí čistou vodou láká sportovce i z Ostravy. Bylinné lázně v Komorní Lhotce nabízí své služby po celý rok. Golfová turistika se zatím prosazuje v obci Šilheřovice, kde je vybudované 18-ti jamkové golfové hřiště Park Golf Clubu Ostrava s tradicí od r.1970. Návštěvníci si mohou prohlédnout vojensko-technickou památku - Areál československého opevnění Hlučín-Darkovičky a památník II. světové války v Hrabáni.

Rozsáhlejší nabídkou turistických atraktivit nabízí obec Hradec nad Moravicí. Pro hippoturistiku poskytuje možnost ustájení koní, pískové kolbiště, krytou halu, kolotoč a vyjížděky do terénu.

V roce 2005 zde byla vybudována rozhledna (15,5 m v nadmořské výšce 522 m n.m.). Z ochozu rozhledny je nádherný výhled na Opavsko, Jeseníky a Beskydy. Pro milovníky kultury stojí v obci, uprostřed přírodně-krajinářského parku, Bílý zámek, který byl postaven v empírovém stylu.

Město Opava je držitelem primátu prvního muzea v ČR. Bylo založeno r. 1814 a dnes nese název Slezské zemské muzeum Opava. Jedním z lákadel muzea je i literárněvědné oddělení -

Památník Petra Bezruče a botanická zahrada Arboretum Nový Dvůr (dendrologická expozice o ploše 23 ha a skleníkovou expozici subtropických a tropických rostlin).

Euroregionu chybí kvalitní propagace a internetová prezentace.

3.1.5.5 Euroregion Těšínské Slezsko – Śląsk Cieszyński

3.1.5.5.1 Charakteristika euroregionu

Euroregion vznikl dne 22. 4. 1998 podpisem smlouvy mezi Regionálním sdružením pro česko-polskou spolupráci Těšínského Slezska.

V české části se region rozkládá na území Moravskoslezského kraje, v okrese Frýdek Místek se zapojilo 25 obcí a v okrese Karviná 16 obcí.

Česká část euroregionu Těšínské Slezsko	
<i>Počet obcí</i>	41
<i>Počet měst</i>	9
<i>Katastrální plocha km²</i>	763,21
<i>Počet bydlících obyvatel k 31.12. 2004</i>	352 588
<i>Obyvatelstvo ve věku 15-64 let</i>	251 736
<i>Počet ubytovacích zařízení</i>	77
<i>Počet lůžek</i>	4 300
<i>Míra registrované nezaměstnanosti (%)</i>	18,10
<i>Počet uchazečů o práci</i>	31 369

Zdroj: ČSÚ

3.1.5.5.2 Potenciál pro rozvoj cestovního ruchu

Euroregion nabízí cykloturistické trasy od krátkých okruhů až po trasy časově a fyzicky náročné vybavené odpočívadly a mapovými tabulemi s možností přespání - celkem 800 km (Cyklistický okruh Euroregionem Těšínské Slezsko - Jablunkov - Havířov - Bohumín, 85 km), včetně tandemových cyklistických tras pro nevidomé a slabozraké. Území disponuje běžeckými stopami, možností paraglidingu (vrch Javorový, Chemie), nabídkou vodních sportů (Těrlická přehrada, řeka Olše, venkovní a krytá koupaliště). K dispozici je golfové hřiště – Ropice, na druhé straně je možné provozovat horolezecké aktivity (Komorní Lhotka, skalní útvar pod Gírovou). Pro milovníky relaxační dovolené nabízí své služby Lázně Darkov. Euroregion disponuje bohatou nabídkou rekreačních středisek a horských chat. Návštěvníci obdivují kolorit dřevěných staveb (dřevěné kostelíky), zachovalé tradiční řemeslné výroby a lidových zvyklostí (lidové kroje).

3.1.5.6 Euroregion Beskydy – Beskidy – Beskydy

3.1.5.6.1 Charakteristika euroregionu

Euroregion Beskydy vznikl dne 18.2.2000 v Rajczy (Polská republika), pod názvem EUROREGION "Beskydy" mezi sdruženími Regiön Beskydy se sídlem v Žilině (Slovenská republika) a Region Beskidy se sídlem v Bielsku-Biała (Polská republika).

Dne 9.6.2000 byla ve Frýdku-Místku podepsaná nová Smlouva o slovensko-polsko-české spolupráci pod názvem EUROREGION "Beskydy" se sídlem ve Frýdku-Místku (Česká republika).

Na území euroregionu o rozloze 3 900 km² žije v 14 partnerských městech a 119 obcích 780 tis. obyvatel. Administrativními centry a zároveň sídly euroregionu v členských státech jsou Žilina, Bielsko-Biała a Frýdek-Místek.

V české části se region rozkládá na území Moravskoslezského kraje; v okrese Frýdek Místek se zapojilo 60 obcí, v okrese Karviná 2 obce a v okrese Nový Jičín 1 obec.

Česká část euroregionu Beskydy	
<i>Počet obcí</i>	63
<i>Počet měst</i>	5
<i>Katastrální plocha km²</i>	971,65
<i>Počet bydlících obyvatel k 31.12. 2004</i>	164 190
<i>Obyvatelstvo ve věku 15-64 let</i>	114 213
<i>Počet ubytovacích zařízení</i>	122
<i>Počet lůžek</i>	6 807
<i>Míra registrované nezaměstnanosti (%)</i>	13,56
<i>Počet uchazečů o práci</i>	10 826

Zdroj: ČSÚ

3.1.5.6.2 Potenciál pro rozvoj cestovního ruchu

Euroregion nabízí přírodní i kulturně historické atraktivity pro rozvoj cestovního ruchu. Venkov disponuje i rozvojovým potenciálem ve formě tradičních řemesel a specifických forem zemědělské výroby.

Vhodné přírodní podmínky předurčují region k provozování pěší turistiky a cykloturistiky. Je zde vyznačeno 555 km pěších tras a 420 km cyklotras. Doplnkové služby pro cykloturistiku jsou však zatím nedostatečné; v regionu se nachází 17 cykloprodejen a pouze čtyři půjčovny kol.

V euroregionu Beskydy existuje cyklobusové spojení z Nového Jičína až po slovenskou Turzovku a cyklobus z Ostravy po Frenštát pod Radhoštěm. Další možnost autobusové přepravy se nabízí i pro lyžaře. Dva skibusy zajišťují v zimní sezóně přepravu z Ostravy po Soláň a z Nového Jičína až po slovenský Makov.

V euroregionu Beskydy se nachází řada lyžařských středisek se sjezdovými trasami různé obtížnosti. Žádné z nich však neodpovídá nejen evropskému, ale mnohdy ani národnímu standardu (ve většině střediscích chybí umělé zasněžování). K těm se přibližuje pouze středisko Grůň-Armaturka. V euroregionu se nachází deset venkovních koupališť a sedm krytých bazénů, které jsou vhodné jak ke koupání tak i k dalším vodním sportům jako například windsurfingu (Olešná). Přitažlivé pro vodní turistiku jsou i toky řek Ostravice a Morávka.

Euroregion celoročně nabízí také kulturní aktivity. Významnými kulturními centry jsou Frýdek-Místek s frýdeckým zámekem ze 17. století (kde se nachází i Muzeum Beskyd) a Hukvaldy s hradem, kde se každoročně koná známý mezinárodní hudební festival Janáčkovy Hukvaldy.

Jednou z plánovaných činností v roce 2007 je zpracování a vydání propagačního filmu Region Beskydy na DVD, vydání pohledů pro členské města a obce a příprava konference na téma: „Propagace turistického potenciálu Beskyd“.

3.2 Česko-rakouský příhraniční region

3.2.1 Historické ohlédnutí

Hranice České republiky s Rakouskou republikou dosahuje délky 466,3 km. Novodobá státní hranice mezi českými a rakouskými zeměmi vznikla po I. světové válce v důsledku rozpadu habsburské monarchie. Základem se staly historické zemské hranice, které byly drobně korigovány v český prospěch v oblasti Vitorazska (České Velenice) a Valticka. Vznik státní hranice poněkud oslabil vzájemnou komunikaci mezi přílehlými regiony, přesto existovaly poměrně úzké hospodářské a společenské vazby až do konce 30. let. Rozdělení Evropy po II. světové válce a vznik železné opony vedlo ke zprůtrhání vazeb mezi českými a rakouskými příhraničními regiony a oslabení jejich pozice vůči národním metropolím. Periferní charakter regionů způsoboval odchod obyvatelstva do metropolitních oblastí.

3.2.2 Historie podpory přeshraniční spolupráce

Po změnách v roce 1989 byly postupně odstraňovány bariéry v česko-rakouské spolupráci. Vstup Rakouska do EU v polovině 90. let umožnil vyvíjet evropské nástroje zaměřené na rozvoj přeshraniční spolupráce. Jednalo se především o předvstupního nástroj Phare CBC (program přeshraniční spolupráce). Po vstupu ČR do EU byl tento program transformován do iniciativy Společenství INTERREG IIIA Rakousko-Česká republika 2004-2006. V novém programovacím období 2007 – 2013 bude podpora poskytována prostřednictvím programu Územní přeshraniční spolupráce Rakousko – Česká republika 2007 – 2013.

3.2.3 Základní socioekonomická charakteristika regionu

V celém česko-rakouském příhraniční oblasti žilo roce 2004 přibližně 6,9 mil. obyvatel. V rakouské části (při započtení všech regionů Horního a Dolního Rakouska) se jednalo o 4,6 mil obyvatel, což odpovídá 56 % obyvatelstva Rakouska. V české části regionu žilo na jeho území 2,3 mil obyvatel, tj. 22 % obyvatel ČR. Hustota osídlení je velmi nerovnoměrná. V české části regionu se pohybuje od 62 obyv./km² v Jihočeském kraji, což je méně než polovina národního průměru, až po 159 obyv./km² v kraji Jihomoravském. V případě rakouských regionů je rozptýl ještě výrazně vyšší. Nejnižší hustota obyvatelstva je v regionu Waldviertel – pouhých 48,2 obyv./km², rovněž méně než polovina národního průměru, na druhé straně, pomineme-li metropolitní region Vídeň (3 922,4 obyv./km²), je to oblast Horních Rakous s 116,5 obyv./km².

Příhraniční region byl dlouhodobě poznamenán poklesem obyvatelstva spojeným s nízkým přirozeným přírůstkem a emigrací. Vzhledem k hetereogennímu charakteru regionu je zřejmé, že se úbytek obyvatelstva projevoval zvláště v periferních venkovských regionech. Urbanizovaná centra (typicky Vídeň) byla vždy centrem zájmu přistěhovalců, včetně imigrantů z periferních oblastí. V současné době je demografická situace ovlivňovaná procesy stárnutí populace, klesající porodností, příchodem imigrantů, prosazením se procesů suburbanizace v případě významných urbánních center (Vídeň, Brno a Linec).

Podíl obyvatel pod 15 let dosahuje na rakouské straně od 14,7 % (Vídeň) po 20,3 % (Mühlviertel), v české příhraniční oblasti od 14,8 % (Jihomoravský kraj) po 16,0 % (Vysočina). Podíl obyvatel nad 60 let je nižší v české části hraničního regionu – okolo 17 %. V případě Rakouska se hodnoty pohybují od 16- 22 %.

Sídelní struktura regionu je poměrně nevyvážená. Zpravidla se vyznačuje malými a středními městy, která fungují jako přirozená mikroregionální centra a jsou hlavní hnací silou ekonomického rozvoje území. Na druhé straně do regionu spadá národní metropole Rakouska Vídeň a správní střediska přilehlých rakouských zemí (Linec, St. Pölten) a českých krajů - Brno, České Budějovice a Jihlava zpravidla výrazně přesahující hranici 100 000 obyvatel (s výjimkou Jihlavy).

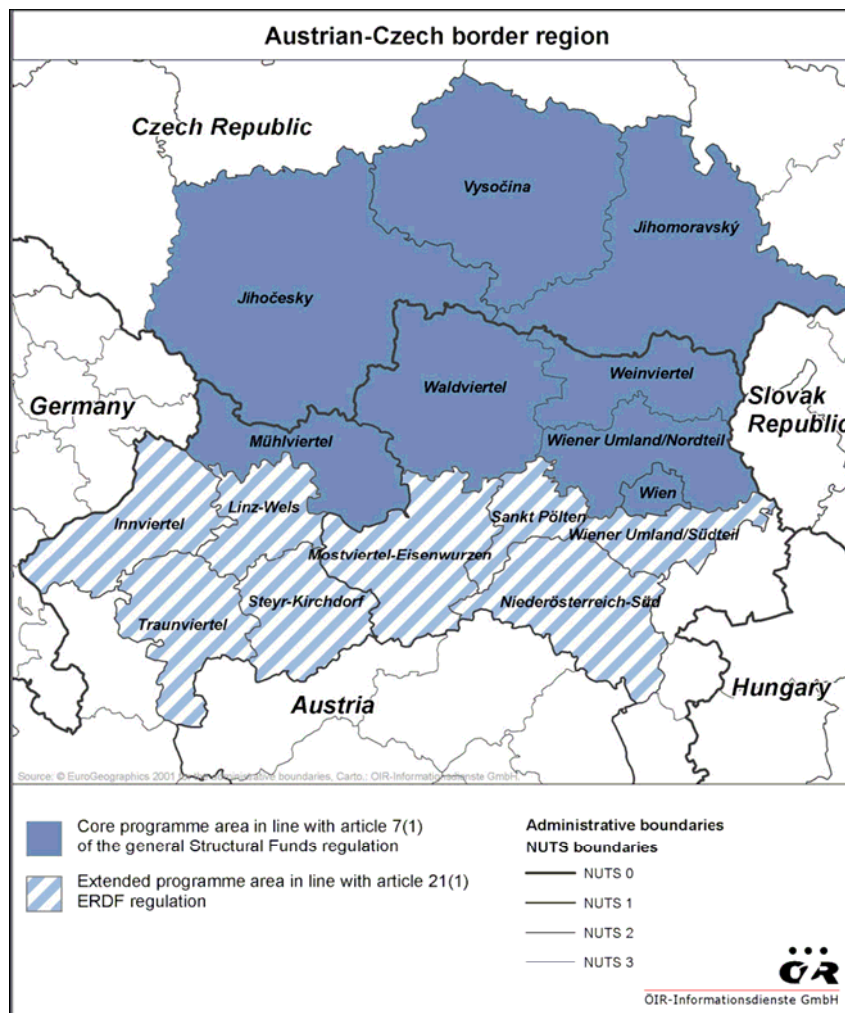
Strukturální změny vedly k poklesu zaměstnanosti v sekundárním sektoru a zemědělství, zatímco zaměstnanost v terciéru výrazně vzrostla.

Počet nezaměstnaných v česko-rakouském hraničním regionu dosahoval v roce 2004 165 900 osob. Situace na trhu práce je výrazně příznivější v západní části pohraničního regionu (Horní Rakousy, Jihočeský kraj) než na východě (Jihomoravský kraj, Vídeň). Struktura nezaměstnaných je nepříznivá. Dlouhodobě nezaměstnanými jsou zvláště osoby nad 50 let nebo méně kvalifikované osoby pracující původně v zemědělství.

Situace na trhu práce v pohraničním regionu je ovlivněna strukturálními změnami v regionálních ekonomikách. Je charakteristická vysokou koncentrací pracovních míst v městských oblastech a jejich nedostatkem ve venkovských oblastech, intenzivní (meziregionální, přeshraniční) migrací - dojíždění, výraznou mzdovou diferenciací (1:4), zvýšenou nezaměstnaností a vysokým podílem dlouhodobě nezaměstnaných a nezaměstnaných s nízkou kvalifikací.

Obecně je úroveň vzdělání v česko-rakouském pohraničním regionu vysoká, existují ale velké rozdíly mezi městskými a venkovskými oblastmi. Nejvyšší podíl obyvatel s vyšším nebo vysokoškolským vzděláním mají městské aglomerace a nejnižší pak oblasti s vysokou koncentrací zemědělského sektoru. Podíl zaměstnaných se středoškolským vzděláním

dosahuje 80 % v České republice a 64 % v Rakousku. Zejména výrazně industrializované regiony mají vyšší – tzn. nad celostátním průměrem – podíl osob se středním vzděláním (kvalifikovaní pracovníci). V podílu osob s vysokoškolským vzděláním dosahuje Rakousko 19 % a Česká Republika 14 %.



Zdroj: Ministerstvo pro místní rozvoj

Česko-rakouský příhraniční region je dobře vybaven vzdělávací infrastrukturou. Univerzity ve Vídni, Linci, a Kremži v Rakousku a v Brně a Českých Budějovicích v České republice nabízejí široký výběr oborů z oblastí společenských a humanitních věd, přírodních věd, ekonomie i technických a medicínských oblastí; v Jindřichově Hradci byla založena Fakulta managementu. Vyšší odborné vzdělávání se soustředí ve velkých městech jako jsou Vídeň, Linz, Krems, St. Pölten a Tulln v Rakousku, v České republice pak v Brně, Jihlavě a v Českých Budějovicích.

Rovněž z hlediska hospodářství existují výrazné rozdíly, a to v dosaženém stupni ekonomického rozvoje i dynamice vývoje jednotlivých oblastí. Rozdíly jsou patrné ve dvojnásobné rovině. Jednak se jedná o rozdíly mezi městskými a venkovskými oblastmi a jednak o rozdíly ve výkonnosti mezi českými a rakouskými příhraničními oblastmi. Hrubý domácí produkt na obyvatele v paritě kupní síly v rakouských pohraničních oblastech dosahuje úrovně 138,9 % průměru EU-25, což výrazně převyšuje i rakouský národní průměr. Jedná se však o extrémní vliv Vídně (170,9 % průměru EU-25); bezprostředně přilehlé venkovské regiony dosahují

úrovně 64 % - 88 %. České pohraničních oblasti se pohybují pod úrovní 65 % průměru EU-25.

Z hlediska vývoje HDP vykazují největší dynamiku ty příhraniční regiony, které začínaly na velmi nízkých úrovních. V období 2000-2003 růst v české příhraniční oblasti dosahuje 17,2 %, (nejvíce pak Jihomoravský kraj), a 4,2 % v rakouských oblastech.

Ekonomická struktura česko-rakouského pohraničí je charakterizována větší orientací na zemědělství než jsou příslušné národní průměry (ve venkovských oblastech) a vysokým podílem sekundárního sektoru, tradičních sektorů a v některých regionech dynamickým

průmyslovým rozvojem v odvětvích zaměřených na inovace a rozvoj (obojí se vztahuje především k českým regionům). Terciární sektor se rozšiřuje, ale s výjimkou městských oblastí zůstává na obou stranách hranice nedostatečně vyvinutý

Primární sektor se na hrubé přidané hodnotě celého příhraničního regionu podílí ze 2 %, s viditelným rozdílem mezi českou (5,2 %) a rakouskou (1,4 %) částí. Zemědělství přesto hraje na obou stranách hranice životně důležitou roli. Nejvyšší podíl na hrubé přidané hodnotě má tento sektor v Jižních Čechách, na Vysočině a ve Weinviertelu, Waldviertelu a Mühlviertelu.

V rakouské části hraniční oblasti dominují struktura zemědělského sektoru malé rodinné farmy. Přes strukturální změny je průměrný zemědělský podnik na české straně výrazně větší a více industrializovaný než na straně rakouské.

Struktura regionální ekonomiky hraniční oblasti je do značné míry charakterizována sekundárním sektorem, což se odráží na podílu hrubé přidané hodnoty – 24 %, přičemž výrobní sektor má větší převahu v české části než v rakouské, přestože spolkové země Dolní Rakousko a Horní Rakousko jsou nejvíce industrializovanými spolkovými zeměmi Rakouska. Struktura výrobního sektoru ukazuje silné soustředění na tradiční lehkou výrobu, jako potravinářský,

textilní a oděvní průmysl nebo zpracování kůže, skla a dřeva, zvláště ve venkovských oblastech. Odvětví více zaměřená na technologie a inovace jako například strojní výroba, biotechnologie, výroba dopravních prostředků, elektronika, ekotechnika, systémy řízení a automatizace, informační technologie nebo mikroelektronika v high-tech výrobcích, strojírenství a obzvláště energetika jsou umístěny v městských oblastech a/nebo v některém z tradičních průmyslových center.

Sektor služeb zaujímá 74 % celkové hrubé přidané hodnoty s význačnými rozdíly mezi českou (55 %) a rakouskou (78 %) částí. Tento rozdíl však postupně klesá. Sektor služeb vykazuje dlouhodobě největší dynamiku, je silně soustředěn v městských oblastech avšak nepřilíh dobře rozvinutý ve venkovských částech území.

3.2.4 Potenciál cestovního ruchu v česko-rakouském příhraničí

Cestovní ruch v příhraniční oblasti má velký potenciál pro rozvoj sektoru služeb. V některých venkovských regionech se cestovní ruch podílí podstatným způsobem na tvorbě HDP a zaměstnanosti, infrastruktura cestovního ruchu a nabízené služby jsou v jednotlivých částech regionu na odlišné úrovni.

Úroveň služeb poskytovaných v rakouské části regionu bývá vyšší. Území je z hlediska rozvoje cestovního ruchu velmi heterogenní. Většina regionu má venkovský charakter s několika významnějšími centry (regionálními metropolemi Brno, St. Pölten). Součástí regionu

je rovněž evropsky významná destinace Vídeň, což výrazně ovlivňuje charakter cestovního ruchu. Převládá tedy městský cestovní ruch s podstatným podílem zahraničních turistů. Na druhé straně existují i destinace cestovního ruchu se silným zaměřením na rekreaci, poznávání přírodních krás a kulturního dědictví či zdravotní turistiku. V roce 2004/2005 bylo v celém regionu registrováno na 28 milionů noclehů, z čehož 75 % připadá na rakouskou část (především Vídeň) a zbytek na českou hraniční oblast. Na obou stranách hranice počet noclehů odpovídá 17-18 % podílu na celonárodním součtu. Hlavní sezonou je letní období. Vysoká počet noclehů je ve městech zaměřených na kulturu a kongresovou turistiku s vysokým podílem cizinců. Venkovské oblasti se specializují na rekreaci, zdraví, jednodenní výlety, kulturu, přírodu a sport.

V česko-rakouském příhraničním regionu nalezneme řadu přírodních atraktivit, národní a přírodní parky a jiné chráněné oblasti. Na rakouské straně se jedná především o Národní park Thayatal, přírodní parky Rechberg, Jauerling a Kamptal- Schönberg, dále národní přírodní rezervace - Strudengau, Wachau, Kamptal, Geras a Oberes Pulkautal. Mezi důležité krajinné rezervace patří přírodní park Leiser Berge a krajinná rezervace Donau-March-Thaya-Auen. Rozlehlé pásy lesů s množstvím bezmála původních přírodních habitatů nalezneme v regionech Waldviertel a Mühlviertel.

V Jižních Čechách se nacházejí významné chráněné oblasti a území velkého rozsahu, zvláště Národní park Šumava. Ve východní části českého příhraničí nalezneme Moravský kras (součást Dražanské vysočiny), který je jednou z nejvýznamnějších krasových oblastí ve střední Evropě. Pro svou neobyčejnou krajinnou a environmentální hodnotu je část údolí Dyje chráněna jako Národní park Podyjí. Pro krajinu Českomoravské vrchoviny jsou typické náhorní plošiny se střídajícími se poli a lesy.

V území s bohatou historií nalezneme příklady různorodého kulturního dědictví. Nejvýznamnější objekty a areály byly zapsány na seznam kulturního dědictví UNESCO. Na české straně se jedná o historické centrum Českého Krumlova (1992), historické centrum Telče (1992), selskou barokní architekturu Holešovicích (1998), židovskou čtvrť a kostel sv. Prokopa v Třebíči (2003), lednicko-valtická kulturní krajinu (1996) a vilu Tugendhat v Brně (2001).

V rakouské straně příhraničí byly zapsány kulturní krajina Hallstatt-Dachstein Salzkammergut (1997), historické centrum Vídně (2001), paláce a zahrady Schönbrunn (1996), železnice Semmering (1998) a kulturní krajina Wachau (2000).

3.2.5 Euroregiony v česko-rakouském příhraničí

3.2.5.1 Euroregion Pomoraví - Weinviertel – Záhorie

3.2.5.1.1 Charakteristika euroregionu

Euroregion byl založený v r. 1997 a zaujímá území okresů Gänserndorf, Hollabrunn, Korneuburg a Mistelbach. V české části se region rozkládá na území Jihomoravského kraje; v okrese Blansko se zapojilo 14 obcí, v okrese Brno-venkov 16 obcí, v okrese Břeclav 17 obcí, v okrese Brno – 1 obec, v okrese Hodonín – 17 obcí, v okrese Vyškov – 4 obce a v okrese Znojmo 5 obcí.

Dohromady podporuje spojení více než 270 obcí ve třech regionech. V euroregionu žije víc než milion lidí.

Česká část euroregionu Pomoraví	
<i>Počet obcí</i>	74
<i>Počet měst</i>	28
<i>Katastrální plocha km²</i>	1 726,56
<i>Počet bydlících obyvatel k 31.12. 2004</i>	668 483
<i>Obyvatelstvo ve věku 15-64 let</i>	478 502
<i>Počet ubytovacích zařízení</i>	249
<i>Počet lůžek</i>	8 345
<i>Míra registrované nezaměstnanosti (%)</i>	10,87
<i>Počet uchazečů o práci</i>	37 969

Zdroj: ČSÚ

3.2.5.1.2 Potenciál pro rozvoj cestovního ruchu

Vinařství a vinná turistika se stávají velkým meziregionálním turistickým a hospodářským programem, protože Weinviertel, jižní Morava a západní Slovensko jsou největší vinařské regiony ve střední Evropě. Spolupráce a konkurence vytvářejí optimální předpoklady pro vybudování střeoevropské vinné destinace zaměřené na vinařské svátky, vinné sklípky a zážitků spojených s vínem. Vesnický a rolnický život představují početná muzea Weinviertelu, jižní Moravy a západního Slovenska. Živá je folklórní tradice. Zámky Liechtensteinů a Marchfeldů se stávají špičkovými výletními cíli pro zájemce o kulturu.

Přírodního charakteristiky území vytvářejí dobré předpoklady pro volnočasové aktivity a možnosti zotavení. V euroregionu jsou národní a přírodní parky (Národní park Podyjí, Nationalpark Donauauen, Thayatal, CHKO Pálava, Moravský kras s propastí Macocha), které vytváří předpoklad pro rozvoj ekoturistiky. UNESCO chrání hned tři území – Bílé Karpaty, Pálavu a Lednicko-valtický areál.

Jantarová stezka, která prochází regionem, představovala klíčovou mezinárodní kulturní cestu. Její oživení představuje velký kulturní projekt střední Evropy od Jadrana až po Baltské moře. Iniciativa vychází z Weinviertelu. Její snahou je rozvoj regionů, kultury a cestovního ruchu, výstavba muzeí a archeologických parků s cílem bližší spolupráce mezi zeměmi, které prochází jantarová stezka. Úkolem je hlavně oživení jantarové stezky tak, aby byla atraktivní pro návštěvníky, kteří by objevili kulturní a přírodní bohatství na této mezinárodní stezce

Geologická poloha podporuje úsilí regionů o rozvinutí potenciálu v oblasti lázeňského cestovního ruchu a wellness, které poskytují klasické výletní krajiny s vínem, zajímavou kulturou a cykloturistikou dodatečný impuls. Oblíbené jsou momentálně lázně v rakouském městě Laa an der Thaya.

Lákadlem je rovněž metropole jižní Moravy město Brno, které nabízí skvosty moderní architektury jako je např. vila Tugendhat zapsaná do seznamu UNESCO. V Brně se pořádá mnoho významných veletrhů, které každý rok přilákají desetitisíce návštěvníků. Avšak také

milovníci motorismu se zde jednou ročně sjíždějí na mistrovství světa motocyklů, jenž se koná na známém Masarykově okruhu.

Rozvoj cestovního ruchu podpoří dostavba kapacitních dopravních komunikací, které zlepší dostupnost území - dálnice A5 Weinviertel, rychlostní komunikace Weinviertel, plány pro rychlostní komunikaci Marchfeld apod.

3.2.5.2 Euroregion Silva Nortica - Silva Nortica

3.2.5.2.1 Charakteristika euroregionu

Euroregion Silva Nortica byl založen 28.5.2002 v Hospodářském parku Gmünd/České Velenice. Zahrnuje území okresu Jindřichův Hradec, České Budějovice, Písek a Tábor v Jihočeském kraji a region Waldviertel s okresy Zwettl, Krems, Gmünd, Waidhofen an der Thaya a Horn na území Spolkové země Dolní Rakousko. Euroregion sdružuje celkově 9 mikroregionů (5 waldviertelských a 4 jihočeských). V české části se region rozkládá na území Jihočeského kraje; v okrese České Budějovice se zapojilo 10 obcí, v okrese Jindřichův Hradec 25 obcí, v okrese Písek 3 obce a v okrese Tábor 2 obce.

Euroregion zaujímá celkovou plochu 10 639 km² a počet obyvatel dosahuje téměř 670 tisíc. Sekretariáty euroregionu se nacházejí v Jindřichově Hradci a v Zwettlu. Euroregion Silva Nortica v překladu znamená Severní les.

Základními programovými dokumenty Euroregionu Silva Nortica byly Pracovní programy 2003 - 2004 a 2004 - 2006, v nichž jsou stanoveny základní rozvojové cíle. Tyto programy se staly východiskem pro připravovanou strategii rozvoje euroregionu pro období 2007 - 2013.

Česká část euroregionu Silva Nortica	
<i>Počet obcí</i>	40
<i>Počet měst</i>	17
<i>Katastrální plocha km²</i>	1 630,55
<i>Počet bydlících obyvatel k 31.12. 2004</i>	261 761
<i>Obyvatelstvo ve věku 15-64 let</i>	186 265
<i>Počet ubytovacích zařízení</i>	242
<i>Počet lůžek</i>	14 540
<i>Míra registrované nezaměstnanosti (%)</i>	6,64
<i>Počet uchazečů o práci</i>	9 131

Zdroj: ČSÚ

3.2.5.2.2 Potenciál pro rozvoj cestovního ruchu

Území je charakterické rozmanitým reliéfem propojující kulturní zemědělskou krajinu pánvích s podhorskou a horskou. Nalezneme zde řadu chráněných území, především pak Chráněnou krajinnou oblast Třeboňsko, která byla zároveň vyhlášena organizací UNESCO jako Biosférická rezervace pro své vzácné a charakteristické ekosystémy v území třeboňských. Významné jsou dále přírodní parky Česká Kanada na Jindřichohradecku a Novohradské hory. Tato území jsou atraktivní pro svou nedotčenou přírodu, rozsáhlé lesní porosty a čisté ovzduší.

Z kulturních pamětihodností euroregionu lze uvést Hrad a zámek Jindřichův Hradec, hrad Zvíkov, zámky Hluboká a Orlík, kláštery Melk a Zwettl, město Krems an der Donau. V české části euroregionu nalezneme městské památkové rezervace v Českých Budějovicích, Jindřichově Hradci, Třeboni, Slavonicích a Táboře. Mezi památky zapsané na seznam světového kulturního dědictví UNESCO patří i jediná vesnická památková rezervace, zapsaná na tento seznam, a to Holašovice na Českobudějovicku. Známé jsou slatinné lázně v Třeboni (Bertiny Lázně a lázně Aurora).

Zajímavou turistickou atraktivitou jsou výlovy rybníků (největší rybníky Rožmberk a Svět), hippostezky a turistika pro handicapované pod patronátem Jihočeské centrály cestovního ruchu. Informační cyklistický portál Nadace Jihočeské cyklostezky napomáhá rozvoji cykloturistiky v území. Unikátní je úzkorozchodná železnice na Jindřichohradecku vedoucí na sever do Obrataně a na jih do Nové Bystřice oblastí České Kanady.

Rozvíjejí se rovněž folkové festivaly okolo Třeboně a Folková růže v Jindřichově Hradci nebo Husitské slavnosti v Táboře.

„Bourat hranice v hlavách“ - pod tímto mottem vzniklo podél severní hranice Rakouska již deset impulsních center, která usilují o intenzivnější přeshraniční spolupráci ve všech oblastech života. Povědomí o tom, co se děje na druhé straně hranice, je totiž stále malé.

3.2.5.3 Šumava- Mühlviertel -Bayerischer Wald (viz česko-bavorské příhraničí)

3.3 Česko-saský příhraniční region

3.3.1 Historické ohlédnutí

Z celé délky státní hranice mezi Českou republikou a Spolkovou republikou Německo (810,3 km) připadá plných 454 kilometrů na hranici česko-saskou. Její průběh popisuje historické, dlouhodobě stabilní rozmezí mezi českým státem a německou říší respektive Saskem s výjimkou jejího severního úseku, kde občas docházelo k jejím úpravám. Vznik státní hranice v tomto prostoru byl důsledkem faktického odloučení Lužice od Koruny České po roce 1635 a následného přerozdělení tohoto území mezi Saskem a Pruskem v 19. století. Po II. světové válce v důsledku nového vymezení průběhu německo-polské a tedy následně i sasko-polské hranice došlo nepřímou i k úpravě hranice česko-německé, která je po zániku NDR a obnovení Svobodného státu Sasko rovněž hranicí česko-saskou. Charakter regionu, zvláště na české straně, byl ovlivněn výměnou obyvatelstva.

3.3.2 Historie podpory přeshraniční spolupráce

Po změnách v roce 1989 v bývalé NDR a Československu došlo k dramatickému státoprávnímu vývoji obou zemí. Stávající spolupráce byla oslabena v důsledku zániku NDR a obnovení Svobodného státu Sasko, na straně druhé rozpad Československa a centralizace správy oslabily partnery na české straně. Rychlé začlenění nových spolkových zemí do evropských struktur umožnilo rozvinout přeshraniční spolupráci na zcela nové kvalitativní úrovni. Jednalo se především o předvstupní nástroj Phare CBC (program přeshraniční spolupráce). Rozvoji přeshraniční spolupráce významně napomohl vznik euroregionů Krušnohoří/Erzgebirge, Labe/Elbe, Nisa-Neisse-Nysa a Euregion Egrensis.

Po vstupu ČR do EU byl předvstupní program transformován do iniciativy Společenství INTERREG IIIA Svobodný stát Sasko-Česká republika 2004-2006. V novém programovacím období bude podpora poskytována prostřednictvím Programu přeshraniční spolupráce 2007 – 2013 Svobodný stát Sasko-Česká republika.

3.3.3 Základní socioekonomická charakteristika regionu

V roce 2004 žilo v česko-saském příhraničním území 2,83 mil. obyvatel, z nichž 1,28 mil. patří do saské části a 1,55 mil. do české části. Při širším vymezení území se počet obyvatel na saské straně zvýší na 2,97 mil. Vztaheno k celkovému počtu obyvatel Německa odpovídá podíl saského obyvatelstva v tomto území 3,6 %, podíl obyvatel české části dotačního území činí 15,2 % celkového počtu obyvatel České republiky. Průměrná hustota obyvatelstva na saské straně příhraničního území dosahuje výše 231 obyvatel na km² a oproti české straně, kde hustota obyvatelstva činí 127 obyvatel na km² je výrazně vyšší.

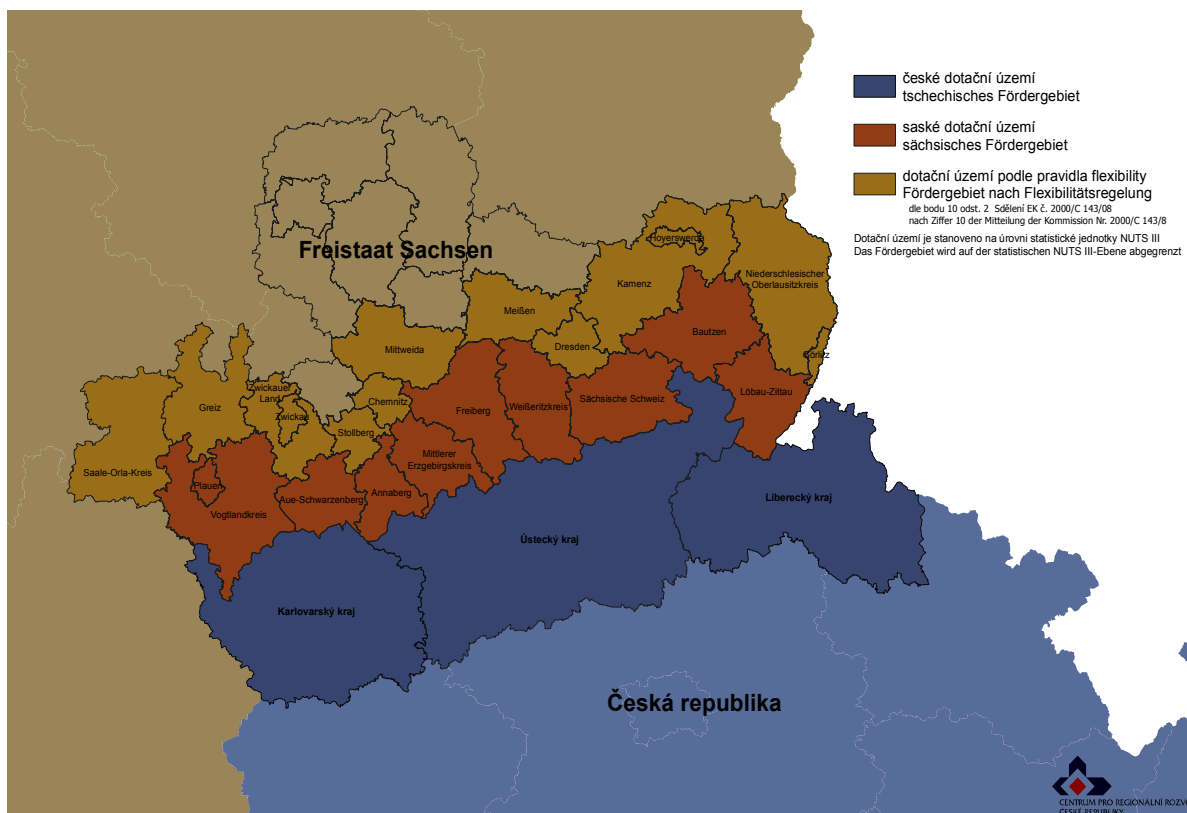
Ve venkovských regionech je hustota obyvatelstva na obou stranách hranice přibližně stejná. Na německé straně se ale nachází dvě největší saská města - Chemnitz (Saská Kamenice) a Drážďany, což společně s dalšími městy - Görlitz (Zhořelec), Zwickau (Cvikov) a Plauen (Plavno) hustoty obyvatelstva v saské straně regionu zvyšuje.

Vývoj obyvatelstva na saské straně je dlouhodobě negativní. I přes rostoucí přirozený přírůstek trpí tento region odchodem, především příslušníků mladší generace (18 až 30 let) a osob s vyšším vzděláním, do bohatších oblastí SRN. Na české straně je negativní přirozené saldo kompenzováno pozitivním saldem migrace. Především Ústecký kraj dosáhl v roce 2004 vysokého pozitivního salda čisté migrace a vykázal tak, jako jediný kraj na české straně programového regionu, přírůstek obyvatelstva. V česko-saském příhraničním regionu dochází k dramatickému stárnutí obyvatelstva. Podíl mladistvých byl v roce 2004 na české straně ještě vyšší (22) než podíl seniorů (18), avšak v Sasku jsou tyto hodnoty již od roku 1994 obrácené a v roce 2004 byly v poměru 16:32. Průměrný věk obyvatelstva v saské části programového regionu, činí 45 let a je výrazně vyšší než na české straně - 39 let.

Hospodářská výkonnost příhraniční oblasti se na saské a české výrazně liší. HDP/osob.v paritě kupní síly vztahený k průměru EU 25 dosahuje na české straně přibližně 60 % průměru, na saské straně pak lehce přesahuje úroveň 70 %. Avšak tempo růstu HDP v českých regionech (v letech 2002 až 2004 průměrně 7,1 %), výrazně převyšuje dynamiku Saska (2,1 %).

Dlouhodobé strukturální potíže regionu se projevují ve zvýšené míře nezaměstnanosti. Průměrná míra nezaměstnanosti v příhraničním regionu v roce 2004 dosáhla 19,8 %, což odpovídá saskému ale výrazně překračuje národní německý a český průměr. V saské části dosáhla úrovně cca. 20 %, přičemž velký podíl mají se 44 % dlouhodobě nezaměstnaní. Mezi

nezaměstnanými jsou zastoupeni mladiství ve věku do 25 let 11,1 % a osoby starší 55 let 10,6 %. V české části činil průměrný počet nezaměstnaných 10 %, z toho je 31 % osob dlouhodobě nezaměstnaných. Zatímco Ústecký kraj vykázal v roce 2004 míru nezaměstnanosti ve výši 14,5 %, byla míra nezaměstnanosti v Karlovarském (9,4 %) a Libereckém (6,4 %) kraji výrazně nižší.



Zdroj: Ministerstvo pro místní rozvoj

3.3.4 Potenciál cestovního ruchu v česko-saském příhraničí

Území disponuje širokým spektrem atraktivit cestovního ruchu, ať již přírodních (např. národní park- Labské pískovce, národní přírodní rezervace - Soos, CHKO – České Švýcarsko, Slavkovský les), tak i kulturních. Pouze některé se však staly mezinárodně známými destinacemi. Na české straně je to především světoznámé lázeňství soustředěné v Karlovarském kraji (nachází se zde 41 % léčebných lázní České republiky). V saských pohraničních okresech se nachází 73 % lázeňských a 94 % rekreačních středisek Svobodného státu Sasko. Přírodní podmínky umožňují v letní sezóně rozvíjet horskou turistiku, významná zimní střediska (Krušné hory) nabízí kvalitní zázemí pro zimní sporty. Osobité kouzlo má oblast labských pískovců a česko-saského Švýcarska.

Řada pamětihodností a historických objektů (historická města – Cheb s románskou císařskou rezidencí, Drážďany, Míšeň, Budyšín, hrady, lidová architektura – hrázdné domy) umožňuje rozvíjet poznávací cestovní ruch. Nejvyšší podíl lázeňských center v saské části vykazuje Saské Švýcarsko a Vogtlandsko. Intenzita cestovního ruchu byla v roce 2003 v Saském Švýcarsku (873) nejvyšší, následována Vogtlandskem (506) a Drážďany (491). Nejnižší intenzitu bylo možné sledovat v západním Sasku/Zwickau (107) a Chemnitz (154). Nedostatečně je rozvíjen potenciál v oblasti venkovského cestovního ruchu.

Pohraničí není pouze regionem cizineckého ruchu pro návštěvníky z dalších regionů, ale současně i rekreační oblastí pro místní obyvatelstvo. V území je proto budována síť cyklistických stezek, rozšiřuje se délka cyklotras, hippostezek a turistických stezek, nabídka koupališť apod.

V české části příhraničního regionu dosahuje počet lůžek 60 až 100 na 1000 obyv., na saské straně pouhých 20 až 40. Na obou stranách hranice tvoří 50 % až 75 % lůžkové kapacity ubytovací možnosti v hotelích a podobných zařízeních. V roce 2003 tvořili zahraniční návštěvníci na saské straně jen 6,5 %, na české straně se podíl pohyboval od 50 % až do 70 % všech hostů. Návštěvníci z Německa tvoří v české části příhraničí největší podíl zahraničních hostů. Důležitý podíl na cestovním ruchu mají jednodenní výlety a jednodenní obchodní cesty.

Rozhodujícím faktorem pro zákazníka se stává kvalita poskytovaných služeb v cestovním ruchu, v těchto oblastech vykazuje česko – saské pohraničí možnost výrazného růstu. Nerozvinutá je propagace příhraničního území jako zajímavé turistické destinace.

3.3.5 Euroregiony v česko-saském příhraničí

3.3.5.1 Euroregion Egrensis - Egrensis

3.3.5.1.1 Charakteristika euroregionu

Euroregion Egrensis byl založen jako zájmové sdružení právnických osob. V České republice se region rozkládá na území dvou krajů. Nejvíce obcí je zapojeno z kraje Karlovarského (okr. Cheb – 13 obcí, Karlovy Vary - 30, Sokolov – 15) a dále Plzeňského (okr. Plzeň sever – 3 obce, Tachov 11 obcí).

Cílem euroregionu Egrensis je všestranně působit ve prospěch prohloubení a rozvíjení přátelských vztahů nejen v rámci západočeského regionu, ale také mezi Českou republikou a Spolkovou republikou Německa. K naplnění tohoto cíle se sdružení zaměřuje především na iniciování a podporu všech forem spolupráce mezi městy, obcemi, institucemi a organizacemi v příhraničním regionu trojmezí Čech, Bavorska a Saska /Duryňska.

Česká část euroregionu Egrensis	
<i>Počet obcí</i>	72
<i>Počet měst</i>	23
<i>Katastrální plocha km²</i>	2 149,97
<i>Počet bydlících obyvatel k 31.12. 2004</i>	266 364
<i>Obyvatelstvo ve věku 15-64 let</i>	191 541
<i>Počet ubytovacích zařízení</i>	414
<i>Počet lůžek</i>	27 174
<i>Míra registrované nezaměstnanosti (%)</i>	10,54
<i>Počet uchazečů o práci</i>	15 186

Zdroj: ČSÚ

3.3.5.1.2 Potenciál pro rozvoj cestovního ruchu

Euroregion se propaguje jako místo s neopakovatelnou atmosférou lázeňských měst s nevyčerpatelným zdrojem minerálních pramenů. Karlovy Vary, Mariánské Lázně, Františkovy Lázně, Konstantinovy Lázně, Jáchymov, Lázně Kynžvart, které nejen uzdravují, ale dopřejí mnoho společenských zážitků. Je to kraj bohaté historie - s městy Cheb (Špalíček jedenácti gotických domů, císařský hrad), Tachov, Stříbro, Ostrov, která svou polohou na hranici německé říše a českého království hrála po celá staletí roli prostředníka a nabízela zázemí pro mocenská vyjednávání. Návštěvníky osloví hrady a zámky Loket, Bečov na Teplou, Kynžvart, Seeberg či klášter v Teplé s jedinečnými sbírkami a zaujme krása zádumčivých Krušných hor, nabízejících v každé roční době možnost nejrůznějšího sportovního vyžití. Úchvatná příroda je místem pro odpočinek a načerpání sil. Na území euroregionu se nachází nejmladší středoevropské vyhaslé sopky Komorní a Železná hůrka.

Novým impulsem pro cestovní ruch v trojúhelníku Bavorsko - Čechy - Sasko/Duryňsko se stala přeshraniční cyklistická stezka, kterou euroregion navrhl. Dálková cyklistická stezka euroregionu Egrensis je turistická stezka pro cyklisty o délce přes 500 km oblastmi Saska, Duryňska, Bavorska a České republiky. Je označena logem EUREGIA EGRENSIS a je možné ji individuálně přizpůsobit, popř. i rozdělit na kratší úseky. Jako doplněk cykloturistiky slouží i dva tzv. bikeparky, umožňující „adrenalinové“ terénní jízdy na horských kolech. První byl vybudován v roce 2002 v Nejdku a druhý v roce 2003 na Božím Daru. Tyto areály jsou vhodné k pořádání nejrůznějších i vrcholových soutěží.

3.3.5.2 Euroregion Krušnohoří - Erzgebirge

3.3.5.2.1 Charakteristika euroregionu

Dohoda o založení euroregionu byla podepsána v Mostě dne 25.3.2005. Euroregion je dobrovolným regionálním zájmovým sdružením měst a obcí Ústeckého kraje, okres Chomutov (23 obcí), Louny (20 obcí), Most (17 obcí), Teplice (10 obcí) a Litoměřice (3 obce), a jiných právnických osob a obcí a měst v okresech Mittlerer Erzgebirgskreis, Annaberg, Freiberg a Stollberg ve Spolkové republice Německo. Sídlem sdružení je Most.

Česká část euroregionu Krušnohoří	
<i>Počet obcí</i>	73
<i>Počet měst</i>	16
<i>Katastrální plocha km²</i>	1 523,17
<i>Počet bydlících obyvatel k 31.12. 2004</i>	296 602
<i>Obyvatelstvo ve věku 15-64 let</i>	211 792
<i>Počet ubytovacích zařízení</i>	108
<i>Počet lůžek</i>	5 471
<i>Míra registrované nezaměstnanosti (%)</i>	19,10
<i>Počet uchazečů o práci</i>	29 647

Zdroj: ČSÚ

3.3.5.2 Potenciál pro rozvoj cestovního ruchu

Toto území disponuje značným přírodním bohatstvím a strategická poloha u hranic se SRN skýtá dobré předpoklady pro rozvoj cestovního ruchu (horská střediska). Ski areál Klínovec je největším lyžařským střediskem Krušných hor. Jsou zde celkem 6 km dlouhé uměle zasněžované sjezdovky o rozloze 14 hektarů, samozřejmostí je skiškola, široká nabídka restaurací, ubytování a mnoho dalšího využití. Nabízeno je mnoho tratí pro běžkaře.

Nalezneme zde i lázeňská centra. Na české straně se jedná především o Teplice, Dubí a Bílinu. Euroregion má veliký potenciál k provozování cykloturistiky. Pozornost by si tedy zasloužil rozvoj cyklostezek a cyklotras, hípotezek a turistických stezek a koupališť.

Vedle přírodních krás může euroregion stavět na své hornické a průmyslové tradici. V sousedním Marienbergu byly v minulém roce otevřeny dvě lákavé turistické atrakce: Muzeum sasko-českého Krušnohoří a Koňský žentour na Rudolfově šachtě v městské části Lauta.

3.3.5.3 Euroregion Labe - Elbe

3.3.5.3.1 Charakteristika euroregionu

Euroregion Labe je svazek obcí se sídlem v Ústí nad Labem Právní podstata euroregionu je zakotvena v jeho stanovách, které byly od jeho vzniku 22.06.1992 (ještě jako Klub Euroregionu Labe) několikrát měněny. V současné době se jeho činnost řídí zněním platným od 25.3.2003.

V České republice se region rozkládá na území Ústeckého kraje. Nejvíce obcí je zapojeno z okresu Děčín – 25 obcí, Litoměřice – 60 obcí, dále Teplice - 7 obcí a Ústí nad Labem - 9 obcí.

Česká část euroregionu Labe	
<i>Počet obcí</i>	101
<i>Počet měst</i>	25
<i>Katastrální plocha km²</i>	1 646,29
<i>Počet bydlících obyvatel k 31.12. 2004</i>	384 679
<i>Obyvatelstvo ve věku 15-64 let</i>	271 624
<i>Počet ubytovacích zařízení</i>	180
<i>Počet lůžek</i>	9 682
<i>Míra registrované nezaměstnanosti (%)</i>	14,31
<i>Počet uchazečů o práci</i>	28 628

Zdroj: ČSÚ

3.3.5.3.2 Potenciál pro rozvoj cestovního ruchu

Euroregion Labe nabízí aktivní odpočinek – turistické trasy, cyklotrasy, lyžování, horolezectví, jízdu na koních a další sporty. Nezapomenutelní zážitky nabízejí návštěvy zámků a hradů, divadel a muzeí, kterých je v kraji opravdu nespočet.

Milovníci dobrého jídla a pití si také přijdou na své, velkou tradici má tady vaření piva. Pěstování vína má v euroregionu staletou tradici. Vína ze Žernosecka, Litoměřicka a Roudnicka byla dodávána tradičně na královský dvůr v Praze a odborníci je cení dodnes.

Lázeňství má tradici už mnoho let. Nabízené služby mají vynikající zvuk po celém světě. Teplicím se říkalo „malá Paříž“ a své neduhy si v Teplicích léčili slavné osobnosti (J. W. Goethe, Ludwig van Beethoven ad.).

3.3.5.4 Euroregion Nisa – Nysa - Neisse (viz česko-polské příhraničí)

3.4 Česko-bavorský příhraniční region

3.4.1 Historické ohlédnutí

Česko-bavorská hranice patří v Evropě k jedněm z nejstarších. V podstatě již od počátku formování českého státu tvořily přirozenou hranici horské masivy (zvláště Šumava a Krušné hory) mezi územím přímo kontrolovaným Franky či Bavorsy na jedné straně a Slovany na území Čech na straně druhé. Od 13. století čeští králové ovládají říšskou falc Cheb, kterou pak dlouhodobě drží coby zástavu. V 18. století je Chebsko jako vydržené území formálně začleněno coby kraj do Čech avšak následně, v důsledku válek o habsburské dědictví, je území Chebska redukováno v podstatě na polovinu, a to ve prospěch Bavorska. Po II. světové válce je charakter příhraničního regionu, zvláště na české straně, ovlivněn výměnou obyvatelstva.

3.4.2 Historie podpory přeshraniční spolupráce

Po změnách v roce 1989 bylo možné postupně navazovat přeshraniční vazby, které vyústilo poměrně rychlé založení euroregionů - Egrensis (1993) a Bavorský les/Šumava/Dolní Inn (1994).

Ve druhé polovině 90. let pak byl rozvoj podporován i prostřednictvím předvstupního nástroje Phare CBC (program přeshraniční spolupráce). Po vstupu ČR do EU byl tento program transformován do iniciativy Společenství INTERREG IIIA Česká republika - Svobodný stát Bavorsko - 2004-2006. V novém programovacím období bude podpora poskytována prostřednictvím Cíle 3- Programu přeshraniční spolupráce mezi Českou republikou - Svobodným státem Bavorsko 2007-2013.

3.4.3 Základní socioekonomická charakteristika regionu

V česko-bavorském příhraničním regionu žije celkem 3,67 mil. obyvatel, z toho v české části 1,48 na a 2,19 mil. na bavorské straně. Průměrná hustota obyvatelstva v celém sledovaném území činí 94 obyvatel na km², v jednotlivých oblastech je však velmi rozdílná (např. Jihočeský kraj 62,4 obyv./km², Regensburg – město 1599,5 obyv./km²). Extrémně nízká hustota obyvatelstva (35 obyv./ km²) je charakteristická především pro okresy přiléhající přímo k hranici s Bavorskem – Prachatice (Jihočeský kraj) a Tachov (Plzeňský kraj). Průměrná hustota na bavorské straně hranice (120,4 obyv./km²) výrazně tak převyšuje hustotu na straně české (70,8 obyv./km²) a je v obou případech o cca 50 osob nižší než je národní či zemský průměr.

Počet obyvatel v území v podstatě stagnuje, v letech 2000-2005 se zvýšil o 0,7 %. V bavorské straně vykazují větší dynamiku urbanizované regiony nezávislé město Regensburg a okresy Regensburg a Straubing – Bogen, pokles obyvatel zaznamenaly příhraniční mikroregiony a oblast Horních Frank.

Přestože má česko – bavorské příhraničí převážně venkovský charakter, nacházejí se na jeho území i větší města. Na bavorské straně se jedná např. o Weiden, Hof, Deggendorf, Straubing, Amberg, Passau Regensburg a Bayreuth, nichž výraznější roli hrají především poslední tři jmenovaná. Krajská města na české straně jsou současně největšími městy sledovaného území: Plzeň – 160 000 obyvatel, České Budějovice – 94 000 obyvatel a Karlovy Vary – 52 000 obyvatel.

Česko – bavorská příhraniční oblast se řadí z hlediska ekonomické výkonnosti mezi průměrné. Hospodářská výkonnost bavorské příhraniční oblasti se výrazně pohybuje nad průměrem EU 25 s tím, že urbanizované oblasti dosahují úrovně zpravidla kolem 180 % (ale např. Regensburg - nezávislé město 256,1 %). Venkovské oblasti jsou chudší, přesto však svou výkonností překračují cca 70-85 %, avšak s výjimkou okresu Bayreuth - pouze 68,1. Výkonnost příhraničních českých krajů je výrazně horší pohybuje se v rozmezí 60-65 %. S ohledem na větší dynamiku české ekonomiky jsou však tyto rozdíly postupně snižovány. Podíl HDP ve sledovaném území na celkovém HDP České republiky činí cca 13%, což v zásadě odpovídá podílu obyvatelstva. Hodnota HDP na obyvatele sledovaného území se pohybovala v roce 2004 mezi 80% (Karlovarský kraj) a 93% (Plzeňský kraj) průměru České republiky.



Zdroj: Ministerstvo pro místní rozvoj

Počet ekonomicky aktivních osob v území klesá. V české části došlo v letech 2000-2004 k poklesu o 2,1 % na aktuálních 751,1 tis. osob. V bavorské části sledovaného území bylo období nárůstu (o 1,6 % mezi lety 1995 až 2000) vystřídáno poklesem o 0,2 % (v období 2000 a 2004), i když obyvatelstvo i nadále rostlo o 1,08 %. Okresy a nezávislá města v bavorské části sledovaného území s výjimkou Straubingu, města a okresu Regensburg a města a okresu Passau, dokonce zaznamenaly ztráty v počtu ekonomicky aktivních osob.

V roce 2005 činila průměrná roční míra nezaměstnanosti 8,6 %. S výjimkou Karlovarského kraje se míra nezaměstnanosti pohybovaly pod hodnotami bavorských okresů a nezávislých měst. Pouze okres Regensburg vykazoval nižší hodnoty. Trend stoupající nezaměstnanosti, kterým se česká část sledovaného území vyznačovala v 90. letech a na začátku dekády, se podařilo v roce 2005 zvrátit.

Česká a bavorská část příhraniční oblasti se výrazně liší v tendencích vývoje nezaměstnanosti. Transformace české ekonomiky se výrazně projevila v příhraničních oblastech – oblastech postižených strukturální přeměnou a periferních rurálních mikroregionech, růstem nezaměstnanosti. V důsledku růstu české ekonomiky se

nezaměstnanost postupně snižuje – zvláště v Plzeňském a Jihočeském kraji. Složitější situace zůstává v Karlovarském kraji, kde se míra nezaměstnanosti (kolem 10 %) výrazně pohybuje nad národním průměrem. Ve vybraných bavorských mikroregionech a městech (např. v okresech Weiden v Oberpflaz a Hof) dochází od roku 2001 k poměrně výraznému nárůstu míry nezaměstnanosti (až na 15 %).

Vysoké školství je v celém příhraničním regionu poměrně dobře rozvinuté. Na české straně existují univerzity, popřípadě fakulty v Chebu, Karlových Varech, Plzni, Českých Budějovicích, Táboře a Jindřichově Hradci, na bavorské straně pak v Pasově, Regensburgu a Bayreuthu a odborné vysoké školy v Deggendorfu, Regensburgu, Ambergu, Weidenu a v Hofu. Podíl osob s vysokoškolským vzděláním je na české i bavorské straně nižší, než je typické pro nejvyspělejší regiony, přesto že počet absolventů vysokých škol a univerzit se zvyšuje.

Struktura ekonomiky je velmi diverzifikovaná, a to jak při srovnání české a bavorské strany, tak i v rámci českého příhraničí (zemědělství, těžba surovin, výroba elektrické energie, strojírenství, potravinářský průmysl, sklářský a keramický průmysl, automobilový, rozvoj služeb, cestovní ruch, lázeňství a wellness). Podíly základních segmentů ekonomiky však na úrovni regionů v podstatě dosahují stejných hodnot (průmysl cca 45 %, služby cca 55 % s tím, že na české straně je vykazována o něco větší zaměstnanost v priméru (4,1 % vůči 3,7 %). Mikroregionálně jsou již odchylky výrazně větší a souvisí s charakterem ekonomiky – venkovská vs. městská.

Vzájemné ekonomické vazby jsou ovlivněny investováním bavorských firem v českém příhraničí na jedné straně a denní (týdenní) dojížděkovostí českých pracovníků na práci (pendlerstvím) na straně druhé.

3.4.4 Potenciál cestovního ruchu v česko-bavorském příhraničí

Podporované území má mimořádné předpoklady pro rozvoj cestovního ruchu, především pak pro rozvoj ozdravné turistiky a wellness. Mezi hlavní atraktivitu sledovaného území patří krása přírody a kulturní krajiny, to především v jižní části území tvořeného národními parky a případně

biosférickými rezervacemi Šumava/Bavorský les a dále přírodními parky a chráněnými krajinnými oblastmi.

Atraktivitu regionu zvyšuje dobře rozvinuté lázeňství se staletou tradicí na české straně příhraniční oblasti (západočeské lázeňské trojúhelník Karlovy Vary, Mariánské Lázně a Františkovy Lázně, Třeboň v jižních Čechách). V Bavorsku je, kromě řady vzdušných lázní, možno uvést např. lázně Bad Steben, Bad Berneck, Bad Alexandersbad, Sibyllenbad, Bad Kötzing, Bad Griesbach, Bad Birnbach a Bad Füssing.

Celé území disponuje mimořádným historickým dědictvím a vysokým kulturním potenciálem. Jedná se především o významné městské a architektonické památky nadregionálního významu (např. památky zapsané na seznamu kulturního dědictví UNESCO v Jihočeském kraji).

Otevření hranic a rozvoj přeshraniční spolupráce znamenaly důležitý impuls i pro další rozvoj cestovního ruchu a lázeňství, který ještě posílil význam cestovního ruchu v ekonomice regionu.

Zaměstnanost v ubytování a stravování se pohybuje v české části sledovaného území mezi 4 – 6 %, což je přibližně o pětinu více, než je průměr České republiky. Podle odhadů agentury Czech Tourism a podle výsledků regionálních analýz vytváří cestovní ruch přímo a nepřímo nejméně jednu desetinu pracovních příležitostí v ekonomice tohoto regionu.

Z pohledu absolutních údajů, je cestovní ruch v bavorské části sledovaného území intenzivnější, nežli v České republice, neboť pouze 5 % z celkového počtu ubytovaných návštěvníků ve sledovaném území je ubytováno na území České republiky. Důvodem je vyšší proslulost bavorských území a delší tradice cestovního ruchu v oblasti. Z relativního pohledu vykazuje však česká část sledovaného území vyšší rozvojovou dynamiku v sektoru cestovního ruchu.

Počty návštěvníků stoupají a v roce 2004 dosáhly téměř 2,2 milionu. Oblasti cestovního ruchu na české straně sledovaného území se vyznačují vysokým podílem zahraničních návštěvníků. V roce 2004 činil jejich podíl v průměru 40,7%, v Karlovarském kraji dokonce 65,5 %. Nejvíce zahraničních návštěvníků přijíždí z Německa, následují hosté z Nizozemska (cca 10 %). Téměř dvě pětiny z celkového počtu německých turistů v České republice tráví svůj pobyt ve sledovaném území.

Cestovní ruch v bavorském pohraničí je spíše zaměřen na tuzemské návštěvníky, přičemž pouze 7% ubytovaných návštěvníků přijíždí z ciziny. Průměrná doba pobytu v celém sledovaném území činí 4,5 dne, přičemž Karlovarský kraj vykazuje z důvodů vysokého podílu lázeňské a ozdravné turistiky výrazně delší dobu pobytu 8,1 dne.

S ohledem na celosvětovou dynamiku vývoje cestovního ruchu, především na ozdravnou turistiku a wellness a na potenciál regionu lze vyvozovat, že význam cestovního ruchu pro ekonomiku sledovaného území se bude i nadále zvyšovat.

3.4.5 Euroregiony v česko-bavorském příhraničí

3.4.5.1 Euroregion Egrensis - Egrensis (viz česko-saské příhraničí)

3.4.5.2 Šumava-Bayerischer Wald-Mühlviertel

3.4.5.2.1 Charakteristika euroregionu

Euroregion Šumava vznikl roku 1993 v Českém Krumlově. V České republice se region rozkládá na území Karlovarského a Plzeňského kraje, mezi něž patří nejen čistě šumavské obce např. Modrava, ale také Švihov nebo Kovčín.. Nejvíce obcí je zapojeno z okresu Prachatice – 33 obcí, Klatovy – 28 obcí, dále Domažlice - 7 obcí a Český Krumlov - 24 obcí.

Zahraničními partnery euroregionu Šumava jsou Euregio Bayerischer Wald v Bavorsku a Euregio Mühlviertel v Horním Rakousku.

Česká část euroregionu Šumava	
<i>Počet obcí</i>	92
<i>Počet měst</i>	19
<i>Katastrální plocha km²</i>	3 316,87
<i>Počet bydlících obyvatel k 31.12. 2004</i>	160 281
<i>Obyvatelstvo ve věku 15-64 let</i>	113 139
<i>Počet ubytovacích zařízení</i>	614
<i>Počet lůžek</i>	24 360
<i>Míra registrované nezaměstnanosti (%)</i>	8,70
<i>Počet uchazečů o práci</i>	7 270

Zdroj: ČSÚ

3.4.5.2.2 Potenciál pro rozvoj cestovního ruchu

Osou euroregionu je pohoří Šumavy s unikátním životní prostředí (rašeliniště, horská jezera, pralesy s ohroženými druhy fauny - rys, los či tetřev a flory), jejíž nejvýznamnější partie jsou chráněny - Národní park a CHKO Šumava. Zimní sporty jsou hlavní náplní severozápadní části regionu. Nacházejí se zde největší centra zimních sportů na Šumavě. Nejlepším místem pro sjezdové lyžování je Javor, po něm pak následují ostatní centra (Pancíř, Špičák, Kvilda, Churáňov-Zadov a v oblasti bavorského lesa Hoher Bogen). V průběhu zimní sezony jsou sjezdové tratě udržovány a uměle zasněžovány. Pro běhy na lyžích jsou udržovány běžecké tratě v okolí Železné Rudy, v oblasti Modravy a Kvildy, Prášil a na Churáňově a Zadově (s délkou od několika kilometrů až po trasu Ferdinandovo Údolí – Horská Kvilda s 166 km).

Na české straně lze pěstovat vodáctví, avšak pouze v jihovýchodní části Šumavy - na řece Vltavě a vodní nádrži Lipno. Na této nádrži lze provozovat i jachtařský sport, je zde několik půjčoven lodí a oblíbené je i rybaření. Euroregion je vybaven i plaveckými bazény, bowlingovými dráhami, kuželkami tenisovými kurtami, které jsou u většiny hotelů, golfovými hřišti atd.

Na území euroregionu se pořádá řada kulturních akcí spojených s místní kulturou a ukazujících tradiční lidové zvyky. Patří k nim například Chodské slavnosti v Domažlicích, slavnosti v Horní Plané, středověké slavnosti oslavující renesanční rozkvet města Prachatic v době, kdy se dovážela sůl po Zlaté stezce z Pasova do Prachatic, dále divadelní přehlídka za účasti amatérských divadelních souborů hrajících pro dospělé a pro děti Prachatic a jiné regionální slavnosti.

Samozřejmostí jsou také divadla (stálá divadelní scéna Klatovy), kina (Otava Horažďovice, Sušice, Šumava Klatovy), kulturní domy (kulturní dům Horažďovice), sokolovny (sokolovna Sušice), muzea, galerie, církevní památky, hrady, zámky a technické památky, která poskytují kulturní vyžití regionu.

Dopravní dostupnost Šumavy je zajištěna silnicemi (Praha – Plzeň – Nürnberg, Plzeň – Klatovy – Železná Ruda, Praha – Vimperk – Strážný, Plzeň – Písek, České Budějovice), železničními tratěmi (Praha – Plzeň – Cheb, Plzeň – Furth im Wald, Plzeň – České Budějovice) a rozsáhlou sítí regionálních železničních tratí v Pošumaví. Pro tělesně postižené se začínají renovovat některá nádraží na bezbariérová (např. nádraží v Železné Rudě).

Pro pěší turisty ze SRN a Rakouska slouží hraničními přechody Alzbětín, Lísková, Folmava, Strážný a Dolní Dvořiště, které leží přímo na Šumavě. Turisté mohou využít i tzv. malý pohraniční styk, a přejít státní hranici po některém z turistických přechodů. Turisty z české i německé strany hranice láká zpřístupněná stezka na horu Luzný, vedoucí z Březníku u Modravy. Na území Národního parku Šumava pravidelně v letních měsících jezdí ekobus, který je určen hlavně pro cykloturisty.

Přes euroregion vede mezinárodní cyklotrasa projektu EuroVelo č.7 a spojuje české města České Budějovice a rakouský Linz. V blízkosti Šumavy vede cyklotrasa č. 6 z Francie přes Belgie, Německo, ČR (Cheb, Plzeň, Praha, Brno, Olomouc, Ostrava) Polsko až na Ukrajinu.

Euroregion nabízí bohatou škálu sportovního vyžití se stále se vylepšovanými podmínkami. Cykloturisté a pěší turisté mohou využívat značené trasy, které navazují na trasy v bavorské a rakouské části Šumavy. Při překročení státní hranice s cestovním pasem se nevystavují žádným problémům.

Ubytování na Šumavě je relativně dobře zajištěno všemi druhy a třídami ubytovacích zařízení. Šumava je protkána stánky se suvenýry a možnostmi nákupu. U turistů ze SRN v současné době převládá jednodenní turistika, kde se tito tzv. turisté snaží těžit z výhodného směnného kursu euro a koruny. Jejich hlavním cílem jsou restaurace, zábavné podniky a vietnamské tržnice v regionu (které svým kýchovitým artiklem negativně působí na celkový estetický vzhled měst a obcí). V některých „kamenných“ českých obchodech lze již v současnosti platit eurem, mnoho obchodů přijímá také platební karty.

3.5 Česko-slovenský příhraniční region

3.5.1 Historické ohlédnutí

Délka státní hranice mezi Českou a Slovenskou republikou činí 251,8 km. Jedná se o jednu z nejmladších evropských hranic, která vznikla v novodobé historii jako státní hranice až v roce 1993. Přesto existovala již dříve v podobě vnitrostátní (republikové) hranice v rámci federalizovaného Československa v letech 1969-1993, Rakouska-Uherska (1867-1918), ve středověku pak jako hranice oddělující Český stát od Uher. Při vymezení hranice po roce 1993 byly vedeny spory o některé drobné lokality (např. Kasárna, osada U Sabotů, Sidónie), které pak byly vyřešeny výměnou posledních dvou uvedených.

Její pozdní vznik vedl k tomu, že prochází hustěji zalidněnými oblastmi, než je typické pro podobné typy regionů (periferní oblasti a komplikovaným reliéfem). Přeměna česko-slovenské vnitrostátní hranice na státní hranici vedla k posílení periferního charakteru některých regionů na české i slovenské straně a prohloubila migrační chování místních obyvatel.

Nástrojem rozvoje česko-slovenské přeshraniční spolupráce se stalo založení euroregionů Pomoraví, Bílé – Biele Karpaty, Těšínské Slezsko – Śląsk Cieszyński (1998, euroregion česko-polsko-slovenské spolupráce) a Beskydy – Beskidy (2000, euroregion česko-polsko-slovenské spolupráce).

3.5.2 Historie podpory přeshraniční spolupráce

Od 90. let byla poskytována podpora česko-slovenské přeshraniční spolupráce prostřednictvím předvstupního nástroje Phare, části CBC (program přeshraniční spolupráce - „Cross-border Cooperation Programme“). Po vstupu ČR do EU byl tento program transformován do iniciativy Společenství INTERREG IIIA Slovenská republika – Česká republika 2004-2006. V novém programovacím období 2007 – 2013 bude podpora poskytována prostřednictvím Operačního programu přeshraniční spolupráce Slovenská republika – Česká republika.

3.5.3 Základní socioekonomická charakteristika regionu

V česko-slovenské příhraniční oblasti žilo v roce 2004 celkem 4,820 mil. obyvatel. Na území české části příhraniční oblasti žilo 2,971 mil. obyvatel, což představuje 29,07 % na celkovém počtu obyvatel České republiky. Počet obyvatel žijících v příhraničním regionu na slovenské straně byl ke stejnému datu 1,848 mil., což představuje 34,3 % z celkového počtu obyvatel Slovenska.

Počet obyvatel české části příhraničního území trvale klesá. Porovnáním sčítání obyvatel v roce 1991 a 2001 nastal úbytek o více jak 17 tisíc. Opačnou tendenci vykazuje slovenská část regionu, kde oproti sčítání v roce 1991 a 2001 vzrostl počet obyvatel o více jak 37 tisíc.

Obyvatelstvo v příhraničním území stárne. Od roku 1999, resp. 2001 stoupá podíl poproduktivní složky (od 2001 do 2004 o 3,45 % v ČR a 3 % v SR) a klesá podíl předproduktivní složky obyvatel (od 2001 do 2004 o 9 % v ČR a 11 % v SR). Méně dynamicky roste podíl produktivní složky (od 2001 do 2004 o 0,66 % v ČR a 2,37 % v SR).

Většina území má venkovský charakter. Bezprostřední příhraniční mikroregiony lze označit za dlouhodobě málo rozvinuté periferní oblasti. K tomu přispěl reliéf a morfologie terénu, který znemožňoval rozvinout intenzivní formu zemědělství a zpozdil industrializaci. Periferní poloha hraničních osad se prohloubila po rozdělení Československa, které mělo za následek zprětrhání existujících ekonomických a sociálních vazeb. Tyto problémy postupně od roku 1991 narůstají.

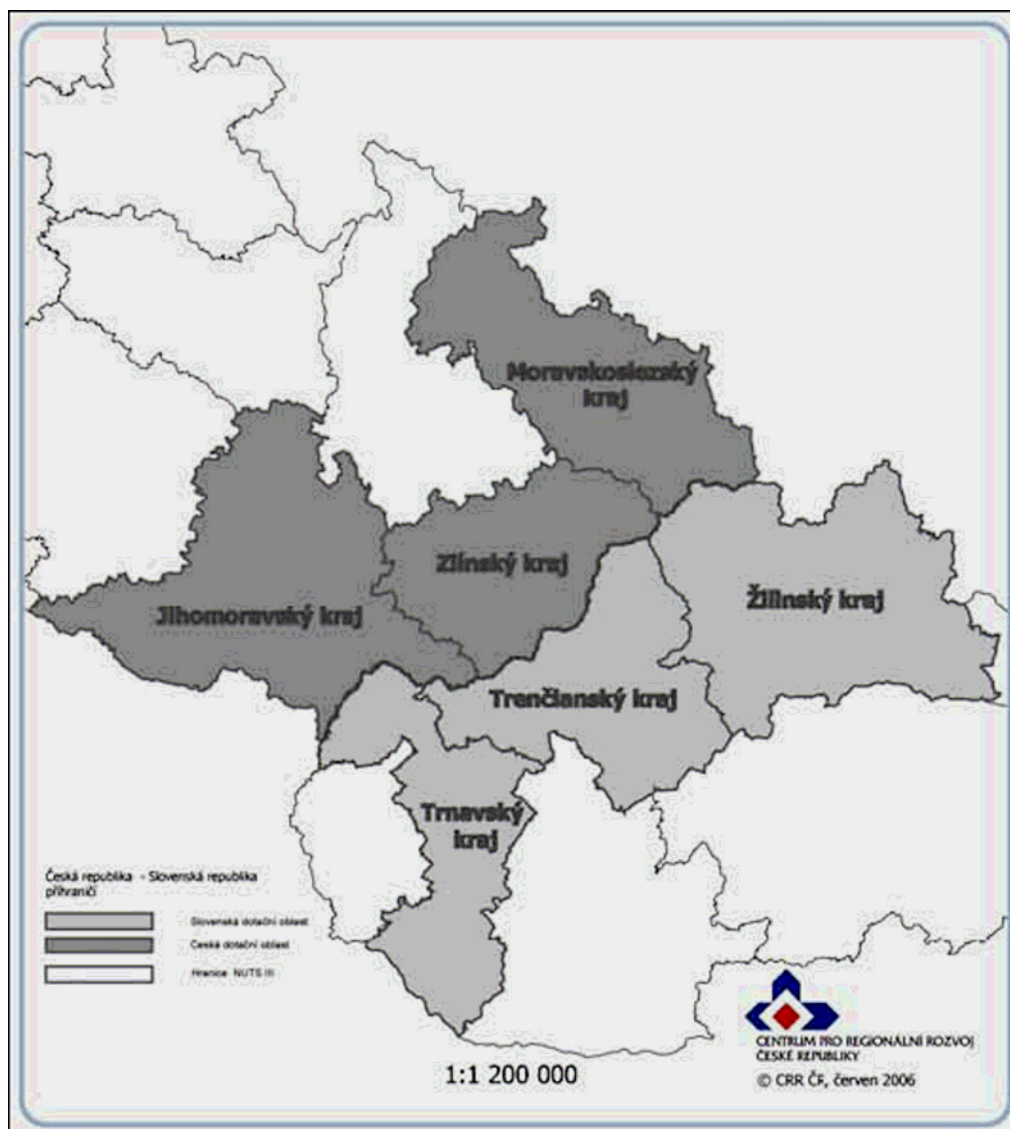
V české části regionu převažují obce s počtem obyvatel 0 - 999, které představují dvě třetiny obcí regionu. Na slovenském území jsou nejvíce zastoupeny obce s počtem obyvatel 1 000 – 4 999. I když počet venkovských obyvatel v porovnání s městskými postupně klesá, zůstává i nadále důležitou součástí osídlení. Důvodem vysídlování je nedostatek pracovních příležitostí, nedostatečná dopravní dostupnost, nízká občanská vybavenost, nepříznivá věková struktura obyvatelstva, změna životního stylu. Výjimkou jsou vesnice s dobrou dostupností vůči regionálním centrům, kde lze hovořit o růstu populace. Zvláště na české straně regionu však nalezneme i důležitá města a jejich aglomerace. Jedná se o regionální metropole Brno a Ostrava, mezoregionální centra - Zlín a dále významná mikoregionální centra – bývalá okresní města. Na slovenské straně se jedná především o krajská města Trenčín, Trnava a Žilina.

Transformace ekonomiky vedla k postupnému snižování zaměstnanosti v priméru a sekundéru a výraznému nárůstu počtu zaměstnanců v terciárním sektoru. Přesto v některých příhraničních mikroregionech zůstává zaměstnanost v průmyslu stále vysoká.

Region je charakteristický dlouhodobě vyšší mírou nezaměstnanosti, která v české části překračuje celorepublikovou úroveň (zvláště ovlivněno situací v Moravskoslezském kraji).

Avšak mikroregiony v bezprostřední blízkosti státní hranice dlouhodobě vykazují nejvyšší míry. Na slovenské straně je tomu naopak. Kraje přeshraničního regionu patří k regionům s nejmenší nezaměstnaností v Slovenské republice.

Ve vývoji nezaměstnanosti se potvrzuje rozdílný charakter severní a jižní části území. Na industrializovaném severu (Moravskoslezský kraj, Žilinský kraj) je míra nezaměstnanosti vyšší (15,7 %, 9,8 %) jak na jihu (10,7 %, 7,6 %). Závažným problémem je stabilní vysoký podíl dlouhodobě nezaměstnaných (nad 6 měsíců), kteří tvoří víc než polovinu všech evidovaných nezaměstnaných na obou stranách hranice.



Zdroj: Ministerstvo pro místní rozvoj

Úroveň vzdělání se postupně zvyšuje. Na území se nachází množství významných center vysokoškolského vzdělávání reprezentovaných univerzitami, vysokými školami a početnými detašovanými pracovišti jiných univerzit. V české části regionu se jedná o 15 vysokých škol a univerzit s 45 fakultami, ve slovenské části 7 vysokých škol či univerzit a 25 fakultami. Významnými univerzitními centry jsou Brno (druhé největší centrum v ČR), Ostrava, dále např. Zlín, Trenčín, Žilina. Nedostatečně je rozvinut systém celoživotního učení.

Ekonomika regionu je výrazně diverzifikovaná. Severní část území (Moravskoslezský, Zlínský, Žilinský a Trenčínský kraj) patří k tradičním a významným průmyslovým regionům obou zemí. Přestože tradiční odvětví své dřívější postavení oslabily (Ostravsko – hornictví a hutnictví), či zcela ztratily (Zlínsko – obuvnický průmysl), podařilo se po nezbytné restrukturalizaci průmyslu navázat na dřívější průmyslovou tradici avšak v progresivnějších odvětvích. V souvislosti s přílivem přímých zahraničních investic do regionu dochází k dynamickému růstu segmentu automobilového průmyslu. Nalezneme zde významné závody naměřené na zpracování kovů, přesné strojírenství, elektrotechniku, energetiku, chemickou výrobu, stavebnictví, papírenskou a textilní výrobu.

Jižní část území (Jihomoravský kraj, jih Trnavského kraje) je charakteristická především relativně vysokým podílem primárního sektoru na ekonomické výkonnosti regionu, a to zejména na slovenské straně hranice, kde zemědělská půda tvoří až 75 % plochy celého Trnavského kraje. Význam zemědělství v ekonomice vykazuje trvalý pokles z hlediska podílu na HDP jako i v zaměstnanosti.

Výkonnost příhraničního regionu se pohybuje výrazně pod evropským průměrem. Jestliže výkonnost českých regionů se pohybuje kolem 65 % průměru EU (HDP/obyv. v PPS), pak slovenské regiony zpravidla nedosahují úrovně 60 % (nejhůře Žilinský kraj).

Region patří celkově mezi území s podprůměrnou podnikatelskou aktivitou, avšak

v porovnání jednotlivých krajů jsou značné rozdíly. Zatímco Jihomoravský, Zlínský, Trnavský a Žilinský kraj dosahují skoro průměru úrovně podnikání v přepočtu na 1000 obyvatel v obou zemích, úroveň v Moravskoslezském a Trenčínském kraji je značně podprůměrná. Malí a střední podnikatelé se zaměřují zejména na obchod, opravy motorových vozidel a spotřebního zboží, činnosti v oblasti nemovitostí a služeb pro podniky, stavebnictví, pohostinství a ubytování, dopravu a skladování a ostatní veřejné sociální a osobní služby.

3.5.4 Potenciál cestovního ruchu v česko-slovenském příhraničí

Přeshraniční region má velmi dobré přírodní a kulturní předpoklady pro rozvoj téměř všech druhů vnitrozemského cestovního ruchu. Hraniční pohoří vnějšího karpatského oblouku (Bílé-Biele Karpaty, Javorníky a Beskydy) představuje předěl ale i společnou rekreační destinaci. Existence poměrně zachovalých ekosystémů vedla ke vzniku rozsáhlých chráněných území: Národní parky - Podyjí (ČR), Malá Fatra, Velká Fatra, Nízké Tatry a Vysoké Tatry (SR), chráněné krajinné oblasti - Beskydy, Poodří, Jeseníky, Bílé Karpaty, Pálava, Moravský kras (ČR), Horná Orava, Kysuce, Biele Karpaty, Strážcovské vrchy, Malé Karpaty, Záhorie (SR). V současné době je dokončeno mapování a seznamy vhodných lokalit k zařazení do soustavy NATURA 2000.

V území nalezneme řadu historických památek celostátního i mezinárodního významu (např. památky zapsané na seznamu UNESCO v Jihomoravském (Vila Tugendhat v Brně) či Zlínském kraji (zahrady a zámek v Kroměříži). Pořádá se zde řada tradičních kulturních a sportovních akcí. Velmi silné jsou folklórní tradice (zvláště v jižní části regionu – Moravské Slovácko). Na české straně mezi nejvýznamnější patří Mezinárodní folklórní festival ve Strážnici, Jízda králů ve Vlčnově, na slovenské straně Folklórní festival v Myjavě, ve Východní, na Helpě, Festival lidové hudby v Habovce. Mezi další populární akce patří fašanky, vinobraní, hody, lidové slavnosti, a pod. pozitivně se rozvíjí venkovská turistika

založená na vinné tradici. V regionu nalezneme řadu muzeí a galerií, existuje síť knihoven, divadel a kin.

Velký rozvoj zaznamenává cykloturistika. V porovnání s ostatními regiony má přeshraniční region, určitý náskok v budování značení cyklotras (zejména množství, délka a jejich propojení se sousedním Polskem a Rakouskem).

Vzhledem k tomu, že se územím povodí Moravy a Odry táhne hlavní sídelní a dopravní osa regionu, je toto území cílem pro cíle víkendové rekreace obyvatel z větších měst a místem pro rozvoj cestovního ruchu. Společným problémem vývoje cestovního ruchu patří v obou částech regionu je pokles či stagnace počtu domácích návštěvníků, který je možno s menšími výkyvy pozorovat od roku 2000. Pozitivní trend mírného růstu počtu domácích a zahraničních návštěvníků je od roku 2002 zaznamenán jen v turisticky nejvýkonnějším regionu ČR, Jihomoravském kraji (v roce 2005 se ve srovnání s 2002 počet zahraničních návštěvníků/ na roční bázi zvýšil o 85 500, domácích o víc jako 75 tisíc). V Žilinském kraji (proti 2001 se průměrný počet zvýšil o 84 101 návštěvníků/rok).

Nejčastějšími zahraničními návštěvníky na obou stranách hranic regionu jsou hlavně turisté ze sousední země, tzn. že se zvyšuje podíl slovenských a českých turistů v příhraničním území. Ročně projíždí či navštíví region desítky tisíc zahraničních návštěvníků, ale efekt, vyjádřený například tržbami z pobytu, je zatím velmi malý.

Dlouhodobým problémem je nízká kvalita služeb cestovního ruchu, základní a doprovodné infrastruktury a nerozvinutý marketing. Využití stálých lůžek v regionu je velmi nízké (v nejvýznamnějších regionech Jihomoravského a Žilinského kraje nedosahuje ani 28 %). Na území regionu chybí hotely pětihvězdičkové kategorie. V regionu jsou zastoupeny hotely nižších kategorií a penziony, turistické ubytovny, kempy. Ačkoliv úroveň jejich nabídky i vybavení postupně stoupá, je stále pro rozvoj cestovního ruchu v regionu nedostačující (také vzhledem k lůžkové kapacitě).

3.5.5 Euroregiony v česko-slovenském příhraničí

3.5.5.1 Euroregion Pomoraví - Záhorie – Weinviertel (viz česko-rakouské příhraničí)

3.5.5.2 Euroregion Bílé-Biele Karpaty

3.5.5.2.1 Charakteristika euroregionu

Euroregion vznikl 30.7.2000 sdružením dvou právnických osob: Region Bílé Karpaty se sídlem ve Zlíně a Región Biele Karpaty se sídlem v Trenčíně (s následnou registrací na Krajském úřadě v Trenčíně dne 28.9.2000). Celková rozloha euroregionu je 8 465,5 km² s 1 190 528 obyvateli.

V české části se region rozkládá na území Zlínského kraje a částečně i Jihomoravského kraje. V okrese Kroměříž se zapojilo 11 obcí, v okrese Uherské Hradiště 35 obcí, v okrese Vsetín 54 obcí, v okrese Zlín 66 obcí a v okrese Hodonín 10 obcí.

Česká část euroregionu Bílé Karpaty	
<i>Počet obcí</i>	176
<i>Počet měst</i>	21
<i>Katastrální plocha km²</i>	2 640,60
<i>Počet bydlících obyvatel k 31.12. 2004</i>	410 096
<i>Obyvatelstvo ve věku 15-64 let</i>	289 677
<i>Počet ubytovacích zařízení</i>	274
<i>Počet lůžek</i>	16 625
<i>Míra registrované nezaměstnanosti (%)</i>	9,82
<i>Počet uchazečů o práci</i>	20 550

Zdroj: ČSÚ

3.5.5.2 Potenciál pro rozvoj cestovního ruchu

Euroregion je specifický vzhledem k blízkosti Čechů a Slováků a tradici společného státu. Osou území jsou Bílé Karpaty (biosférická rezervace UNESCO), které nabízejí rekreační i sportovní využití. Možnost horolezectví je v Pulčinských, Lačnovských, Lukařských nebo Čertových skalách. Známy je skiareál Poustevny; během letní sezóny je možno navštívit vodních nádrže Rusava, Horní Bečva či Bystřička. Jižní část má však také vinou a lázeňskou tradici.

Město Zlín budované ve 20. a 30. letech 20. století představuje vynikající příklad funkcionalistické architektury. Ze 30. let pochází rovněž známý Bařův kanál (o délce bezmála 60 km), který je možné projet v kánoji či v motorovém člunu.

Za nosný program rozvoje přeshraniční spolupráce v euroregionu, který reaguje na průmyslovou tradici, je považován Vitrum pro futrum – euroregion skla. V období 2003-2006 došlo v rámci programu k vydání 6000 ks materiálů o sklářském řemesle v slovenském a českém jazyce, vydání dvou propagačních materiálů o programu Vitrum pro futrum, Euroregion Bílé-Biele Karpaty – euroregion skla, vyhlášení a ocenění soutěže na návrhy sklářského předmětu euroregionu jako suvenýru pro cestovní ruch.

K slabým stránkám Euroregionu patří nedostatečná kooperace uvnitř regionu a nevýrazná propagace.

3.5.5.3 Euroregion Beskydy – Beskydy – Beskidy (viz česko-polské příhraničí)

Klíčové termíny:

Charakteristika příhraničních oblastí

Potenciál cestovního ruchu na jednotlivých úsecích hranice

Potenciál cestovního ruchu v jednotlivých euroregionech

4 PODPORA ROZVOJE CESTOVNÍHO RUCHU PROSTŘEDNICTVÍM POLITIKY HOSPODÁŘSKÉ A SOCIÁLNÍ SOUDRŽNOSTI EU V RÁMCI PŘESHraniČNÍ A MEZIREGIONÁLNÍ SPOLUPRÁCE

V této kapitole se nejprve seznámíme s důvody tvorby strategického plánování. Zaměříme se na formování strategie na jednotlivých úrovních veřejné správy. Vzhledem k tomu, že rozvoj cestovního ruchu spojený s příhraniční a meziregionální spoluprací je ovlivňován širokým spektrem strategických a operačních dokumentů, zamyslíme se na úlohou těchto dokumentů a jejich vzájemnými vazbami. Pozornost se posléze soustředí na strategické a operační dokumenty politiky hospodářské a sociální soudržnosti, zvláště programy přeshraniční spolupráce.

4.1 Strategické plánování cestovního ruchu v příhraničních oblastech

Strategií nebo strategickým plánem rozumíme dokument, jehož smyslem je vymezení dlouhodobých cílů a priorit spolu s výběrem nejvhodnějších cest k jejich naplnění. Strategické plánování je proces umožňující efektivní řízení rozvoje a dá se velmi dobře používat nejen pro firmy, ale také pro rozvoj regionů, měst a obcí.

Strategický plán by měl obsahovat zejména :

- podrobnou a přesnou analýzu stavu, včetně vývojových trendů (v daném segmentu ekonomiky – tj. i cestovního ruchu, v podporovaném území, v širším území),
- SWOT analýzu (silné a slabé stránky, příležitosti a hrozby) – tj. analýzu ve formě hierarchizovaných výroků,
- hierarchii kvantifikovaných cílů (globální, strategický, operační), které reagují na výroky SWOT analýzy,
- soubor priorit (dílcích strategií) a konkrétních opatření, které naplňují stanovené cíle,
- přiřazení nástrojů pro naplnění jednotlivých opatření,
- alokaci prostředků na realizaci jednotlivých priorit a opatření,
- seznam subjektů odpovědných za realizaci jednotlivých částí strategie,
- soubor indikátorů, které jsou určeny managementu i veřejnosti a slouží k objektivní kontrole plnění strategických cílů.

4.1.1 Strategické plánování na úrovni obcí v příhraničních oblastech

Strategické plánování obcí a měst může být v celé hierarchii koncepčních rozvojových dokumentů potenciálně nejučinnější z hlediska prosazování principů udržitelného rozvoje v

běžné praxi a také z hlediska zapojování veřejnosti. Vzhledem k menšímu počtu existujících či zpracovávaných koncepčních materiálů se zvláště občané středně velkých a menších měst i obcí mohou lépe orientovat v probíhajících a připravovaných procesech strategického plánování. Mohou mnohem efektivněji podílet na rozhodování o způsobech řešení problémů, které odpovídají veřejnému zájmu, tj. zájmu většiny obyvatel obce. Základním dokumentem zpracovávaným obcemi je Program rozvoje obce, který by měl obsahovat rovněž pasáže zaměřené na rozvoj cestovního ruchu.

Strategické plánování na mikroregionální úrovni v příhraničních oblastech

Rovněž svazky a sdružení obcí, často účelové entity, mohou vytvářet společné strategické a taktické dokumenty, zaměřené na dosažení společných cílů. Zvláštní formou je pak strategická spolupráce mezi obcemi na obou stranách hranice, která je dnes umožněna českou legislativou a podporována evropskou (viz např. Nařízení o Evropském seskupení územní spolupráce).

Pokročilejší formou přeshraniční spolupráce je vznik euroregionu (v ČR se jedná o formu bilaterální i trilaterální spolupráce). Častou právní formou spolupráce bylo zájmové sdružení právnických osob. Euroregiony zpravidla vytvářejí různé střednědobé strategie a koncepty, které se často dotýkají rozvoje cestovního ruchu na jejich území (např. podpora rozvoje cykloturistiky – budování cyklostezek a cyklotras, propagace mikroregionu).

4.1.2 Strategické plánování na úrovni krajů

Krajská samospráva je na základě zákona¹ zodpovědná za vyvážený a harmonický rozvoj kraje dle přání a potřeb obyvatel, což zahrnuje i sféru cestovního ruchu. Strategie rozvoje cestovního ruchu je pak buď přímou součástí Programu rozvoje územního obvodu kraje (či jiného obdobného dokumentu – např. Strategie rozvoje kraje), nebo je zpracovávána samostatně (např. Strategie rozvoje cestovního ruchu Jihomoravského kraje). V příhraničních krajích je součástí strategie rovněž oblast přeshraniční spolupráce v oblasti cestovního ruchu.

4.1.3 Strategické plánování na úrovni státu

Na úrovni státu rozlišujeme strategie, koncepce a politiky vlády, což jsou zastřešující dokumenty, které vytyčují směry dalšího rozvoje a stanovují hlavní strategické cíle. Dokumenty vytvářené na nižší úrovni by je měly respektovat. Hlavním sektorovým strategickým dokumentem pro oblast cestovního ruchu je Koncepce státní politiky cestovního ruchu² vytvořený Ministerstvem pro místní rozvoj. Dalším významným dokumentem s územní dimenzí, který se touto oblastí zabývá je Strategie regionálního rozvoje ČR.

¹ Zákon č.129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení)

² Návrh Koncepce státní politiky cestovního ruchu na období 2007-2013.

4.1.4 Strategické plánování na mezinárodní a nadnárodní úrovni

Strategické plány se připravují i na mezinárodní a nadnárodní úrovni. Z pohledu České republiky je důležité především strategické plánování Evropské unie. V souvislosti se vstupem ČR do Evropské unie se význam strategické plánování výrazně posílil. Legislativa EU totiž obsahuje povinnost uloženou členským státům připravovat strategie a střednědobé plány, které by měly být rámcem pro operační a implementační dokumenty (např. při rozvoji cestovního ruchu prostřednictvím politiky soudržnosti, či společné zemědělské politiky – politiky rozvoje venkova).

Podpora rozvoje cestovního ruchu prostřednictvím politiky hospodářské a sociální soudržnosti je přímo provázána se strategickým plánováním. Ze strategických plánů celonárodního či multiregionálního charakteru vycházejí operační dokumenty, které konkretizují jednotlivé dílčí cíle a navrhují opatření, jak jich dosáhnout. Operační programy podporující rozvoj cestovního ruchu mají buď tematický charakter – upřednostňuje se sektorové hledisko, které se odráží i ve způsobu implementace (centrálně řízená, plošná podpora), nebo regionální, kde je podpora cestovního ruchu součástí územně založené strategie. Evropská unie dále vytváří speciální nástroje pro rozvoj příhraničních regionů, tj. pro rozvoj spolupráce v přeshraniční a meziregionální dimenzi, zahrnující i oblast cestovního ruchu.

K naplňování cílů využívá EU především prostředky ze svých strukturálních fondů, které jsou poskytovány pouze projektům, které jsou v souladu se schválenou strategií.

4.2 Národní strategické a implementační dokumenty ovlivňující rozvoj cestovního ruchu v příhraničních regionech

4.2.1 Návrh Koncepce státní politiky cestovního ruchu v ČR

Návrh Koncepce státní politiky 2007-2013 vychází z předchozí Koncepce 2002-2006, která byla zpracována v souladu s dokumentem Evropské Komise „Working together for the Future of European Tourism“ (z r.2002), ve kterém Komise definovala pět klíčových oblastí (informace, vzdělávání, kvalita, udržitelný rozvoj a nové technologie), na jejichž podporu se měly členské státy v budoucnosti zaměřit .

Koncepce definuje základní strategii rozvoje cestovního ruchu v České republice. Strategickou vizí je „Destinace Česká Republika – jednička v srdci Evropy“. Globálním cílem politiky cestovního ruchu je „zvýšení ekonomické výkonnosti cestovního ruchu využitím a dalším rozvojem dostupného potenciálu a tím docílit zvýšení konkurenceschopnosti celého odvětví cestovního ruchu na národní i regionální úrovni, při respektování zájmů ochrany přírody a krajiny a dalších složek životního prostředí“.

Dále je zde výčet hlavních strategických cílů udržitelného rozvoje cestovního ruchu v České republice, kterými jsou:

- posílení postavení cestovního ruchu v národním hospodářství (růstu absolutní výše HDP vytvořeného cestovním ruchem, zvýšení zaměstnanosti v cestovním ruchu, podpora podnikání především MSP v cestovním ruchu),

- růst konkurenceschopnosti cestovního ruchu České republiky v evropském prostoru (měřený mj. růstem výdajů zahraničních turistů v ČR),
- růst objemu pobytového cestovního ruchu v České republice (včetně růstu objemu domácího cestovního ruchu),
- zachování kvality přírodního prostředí a složek životního prostředí, jež jsou v oblasti cestovního ruchu využívány a mohou být rozvojem cestovního ruchu ovlivněny.

Strategie je konkretizována prostřednictvím čtyř základních priorit:

- Priorita 1: Podpora tvorby konkurenceschopných národních a regionálních produktů cestovního ruchu
- Priorita 2: Podpora budování a zkvalitňování infrastruktury a služeb cestovního ruchu
- Priorita 3: Marketingová podpora cestovního ruchu a rozvoj lidských zdrojů
- Priorita 4: Podpora budování a vytváření organizační struktury cestovního ruchu

Koncepce je implementována ve třech rovinách. První rovinou je politika hospodářské a sociální soudržnosti, zejména tvorbou a realizací operačních programů vztahujících se k cestovnímu ruchu. Jedná se především o regionální operační programy a Integrovaný operační program v rámci cíle Konvergence a operační programy přeshraniční spolupráce vytvořené v souladu s cílem Evropská územní spolupráce.

Druhou rovinu představuje samotná státní politika projevující se ve vytváření koncepčních, legislativních a dalších předpokladů pro realizaci cestovního ruchu a ve státní finanční podpoře. V této rovině působí kromě státu rovněž kraje a obce, a to buď v přenesené působnosti při vytváření podkladů a realizaci správních činností, nebo jako příjemci podpory ze strany státu

Třetí rovinu implementace je možné vidět ve vztahu státní politiky cestovního ruchu k politice rozvoje cestovního ruchu jednotlivých krajů a obcí, která má základ v příslušných programech rozvoje. V tomto smyslu jde o potřebu koordinace mezi politikou státu a politikou samospráv.

4.2.2 Strategie regionálního rozvoje České republiky

Strategie regionálního rozvoje České republiky (pro období 2007-2013) je hlavním dokumentem v oblasti politiky regionálního rozvoje ČR a je komfortní s regionální politikou EU. Ve vazbě na politiku hospodářské a sociální soudržnosti EU je provázaná s Národním rozvojovým plánem ČR 2007-2013 a Národním strategickým referenčním rámcem ČR.

V oblasti cestovního ruchu by se Česká republika měla primárně zaměřit na následující témata:

- kulturní turistika (kombinace využití kulturního dědictví a živé kultury),
- přírodní rekreace a sport (letní a zimní rekreace, sportovní aktivity v přírodě, agroturistika),
- lázeňský cestovní ruch (zdravotní pobyty v lázních, wellness, aj.),
- kongresová a incentivní turistika (zahrnující i turistiku veletržní a diplomatickou).

Hlavním cílem je prodloužení průměrné délky pobytu zahraničních návštěvníků, zvýšení počtu domácích návštěvníků a oživení cestovního ruchu v období mimo hlavní sezónu a také v regionech s dosud slabším cestovním ruchem. Důležitá je také dekoncentrace cestovního ruchu z hlavního města do ostatních turisticky atraktivních regionů.

4.2.3 Státní program podpory cestovního ruchu

Státní program podpory cestovního ruchu byl navržen Ministerstvem pro místní rozvoj a schválen 1. listopadu 2000. Realizace programu začala v roce 2001. V roce 2004 bylo schváleno pokračování realizace programu i včetně zaměření jednotlivých podprogramů v letech 2004 -2007.

Podprogramy jsou zaměřeny na:

- rozvoj lázeňství,
- doprovodné infrastruktury cestovního ruchu pro sportovně rekreační aktivity,
- na podporu prezentace ČR jako destinace cestovního ruchu.

4.2.3.1 Podprogram č. 1 - Podpora rozvoje lázeňství

Podprogram je zaměřen na rekonstrukci a vybudování lázeňské infrastruktury v majetku měst nebo obcí. Podpora je poskytována formou systémové investiční dotace, která může dosáhnou max. 50 % celkových způsobilých výdajů akce.

4.2.3.2 Podprogram č. 2 - Podpora budování doprovodné infrastruktury cestovního ruchu pro sportovně-rekreační infrastrukturu

Podprogram je zaměřen na podporu budování doprovodné infrastruktury cestovního ruchu pro sportovně-rekreační aktivity. Příjemcem dotace může být občanské sdružení nebo podnikatelský subjekt (právnícká i fyzická osoba). Podpora je poskytována formou systémové investiční dotace, která může dosáhnou max. 50 % celkových způsobilých výdajů akce.

4.3 Možnosti spolufinancování cestovního ruchu ze strukturálních fondů Evropské Unie v programovém období 2004-2006

4.3.1 Národní rozvojový plán 2004-2006

Byl nezbytným základním strategickým dokumentem pro vyjednávání o podpoře ze strukturálních fondů pro Cíl 1.

Jeho struktura a obsah vycházely z legislativy EU. Státy připravovaly tento plán pro jeden či více regionů jejichž výkonnost (HDP/osobu v paritě kupní síly) se pohybovala pod hranicí 75 % průměru EU -15. Obsahoval analýzu a na ni navazující komplexní strategii, která se zaměřila i na rozvoj cestovního ruchu.

Globální cíl: Udržitelný rozvoj založený na konkurenceschopnosti.

Specifické cíle:

- Vytvoření podmínek pro růst ekonomiky posilováním vnitřních faktorů;
- Zvýšení kvalifikační úrovně, konkurenceschopnosti a mobility pracovní síly při současném vyrovnávání dopadů růstu ekonomiky na znevýhodněné skupiny obyvatel;
- Přiblížení se standardům EU v oblasti životního prostředí;
- Vyvážený rozvoj regionů.

Specifické cíle jsou naplňovány prostřednictvím dílčích strategií uvedených v prioritních osách:

- Posílení konkurenceschopnosti průmyslu a podnikatelských služeb
- Rozvoj dopravní infrastruktury
- Rozvoj lidských zdrojů
- Ochrana a zkvalitňování životního prostředí
- Rozvoj venkova a multifunkčního zemědělství
- **Rozvoj cestovního ruchu**

Prioritní osu 6 původně konkretizoval sektorový Operační program Cestovní ruch a lázeňství; na základě vyjednávání ČR s EU byl začleněn do Společného regionálního operačního programu. Národní rozvojový plán byl Evropskou komisí přepracován a vydán v podobě Rámce podpory Společenství, který se stal rovněž formou řízení a koordinace intervencí politiky soudržnosti pro Cíl 1.

4.3.2 Společný regionální operační program

Česká republika připravovala v tomto období sektorové i regionální operační programy. Na základě kritiky Evropské komise, týkající se přílišné obecnosti dokumentů, jejich značné šíře a velkému množství, došlo ke snížení počtu programových dokumentů. Připravované regionální operační programy a operační program Cestovní ruch a lázeňství byly sloučeny do jednoho dokumentu – Společného regionálního operačního programu (SROP).

Prostřednictvím SROP je kladen důraz na podporu vyváženého a udržitelného ekonomického rozvoje regionů, včetně regionů příhraničních, který vychází z iniciativ veřejného, neziskového a soukromého sektoru. Program je založen na eliminaci faktorů, které překážejí rozvoji potenciálu regionu a na rozvinutí výhod, které poskytují příležitosti pro ekonomický růst.

Priorita 4 Rozvoj cestovního ruchu je konkretizována dvěma opatřeními:

4.3.2.1 Rozvoj služeb cestovního ruchu

V rámci tohoto opatření jsou podporovány subjekty nakupující služby, týkající se oblasti cestovního ruchu. Mezi tyto služby je možno počítat aktivity spojené s:

- vytvářením partnerství veřejného a soukromého sektoru (poradenská a informační činnost),
- podporou účasti na veletrzích a workshopech cestovního ruchu,
- pořádáním symposií a konferencí o cestovním ruchu,
- podporou tvorby propagačních materiálů,
- tvorbou, zaváděním a propagací kvalitativních standardů pro cestovní ruch,
- podporou marketingových aktivit,
- zaváděním jednotného systému značení aktivit v cestovním ruchu.

V rámci opatření je poskytována neinvestiční podpora na úhradu nákladů spojených s poskytováním výše uvedených služeb. Projekty mají být součástí integrovaného regionálního plánu rozvoje cestovního ruchu, založeného na existujících a prokazatelných silných stránkách daného regionu s ekonomickými dopady překračujícími místní úroveň.

Podopatření Podpora nadregionálních služeb cestovního ruchu

Zaměření na projekty nadregionálního a mezinárodního významu nebo projekty pokrývající více regionů soudržnosti. Podpora je poskytována formou individuálních projektů.

Podopatření Podpora regionálních a místních služeb cestovního ruchu

V rámci opatření jsou podporovány projekty regionálního a místního významu. Podpora je poskytnuta formou grantových schémat.

4.3.2.2 Rozvoj infrastruktury pro cestovní ruch

V rámci tohoto opatření jsou podporovány investiční projekty, zaměřené na rozvoj infrastruktury potřebné pro cestovní ruch, a to zejména:

- projekty kongresového, lázeňského, kulturního cestovního ruchu a ekoturismu,
- vybudování celostátního informačního systému cestovního ruchu,
- zabezpečení výměny a šíření jednotných informací prostřednictvím moderních
- technologií,
- revitalizace kulturních, technických a průmyslových památek a kulturního dědictví.
- rozvoj informačních systémů cestovního ruchu,
- rozvoj kapacit podniků, působících v odvětví cestovního ruchu (ubytovací kapacity a doplňková infrastruktura),
- výstavba či obnova vybavenosti v oblasti sportu, rekreace, lázeňství,
- obnova a rozvoj turistických stezek, infrastruktury rekreační plavby, cyklostezek a cyklotras včetně doplňkových zařízení.

Podopatření Podpora nadregionální infrastruktury cestovního ruchu

Podpora národní infrastruktury cestovního ruchu, v jejímž rámci je podpořen omezený počet větších projektů cestovního ruchu nadregionálního významu, zaměřených na ucelené produkty cestovního ruchu v ČR s podstatným ekonomickým dopadem (min. velikost projektu 3 mil. €). Podpora je rovněž poskytnuta formou grantových schémat.

Podopatření Podpora regionální a místní infrastruktury cestovního ruchu

Podpora místní a regionální infrastruktury cestovního ruchu, v jejímž rámci jsou podporovány ucelenější projekty regionálního či místního významu, zaměřené na rozvoj infrastruktury potřebné pro cestovní ruch v obcích a regionech (velikost projektu do 3 mil. €) . Podpora je rovněž poskytnuta formou grantových schémat.

4.3.3 Podpora rozvoje cestovního ruchu prostřednictvím iniciativy Společenství INTERREG IIIA (2004-2006)

Česká republika se zapojila do pěti programů iniciativy Společenství INTERREG IIIA. Na všech hranicích byl dán poměrně velký důraz na spolupráci v oblasti cestovního ruchu. Ve všech oblastech existuje poměrně široký potenciál cestovního ruchu, avšak často je nedostatečně nevyužívám. Vynikajícími podmínkami se může pyšnit např. česko-saské příhraničí s mimořádně vysokou koncentrací lázeňských středisek.

Všechny příhraniční oblasti se ve sféře cestovního ruchu zabývaly obdobnými či stejnými problémy, takže cíle bývaly často velmi podobné. Podpora tak byla směřována zejména na rozšíření spolupráce veřejného sektoru v oblasti cestovního ruchu, na rozšíření nabídky produktů cestovního ruchu i v odlehlejších oblastech a zlepšení kvality služeb. Důraz byla kladen také na šetrné formy cestovního ruchu. Širšími cíly rozvoje cestovního ruchu bylo posílení hospodářských vazeb, zlepšení ekonomické výkonnosti území a zvýšení zaměstnanosti.

4.3.3.1 INTERREG IIIA Česká republika - Polsko

Priorita: Další rozvoj a modernizace infrastruktury na zlepšení konkurenceschopnosti přeshraniční oblasti

Opatření: Zajištění infrastruktury na podporu podnikání a cestovního ruchu

Nezaměstnanosti v převážně zaostalých příhraničních oblastech lze zmírnit prostřednictvím podpory rozvoje malého a středního podnikání především v oblasti cestovního ruchu. To vyžaduje vytvoření příznivých podmínek rozvoje tohoto odvětví včetně podpory budování a modernizace potřebné infrastruktury přeshraničního významu (zlepšení dostupnosti a zajištění základní technické infrastruktury, turistické stezky, cyklostezky, doprovodný mobiliář, parkoviště, rozhledny, informační systémy apod.). Tuto infrastrukturu lze využít k vytváření informačních středisek nebo center pro rozvoj podnikání. Za účelem výměny informací a rozvinutí přeshraničních ekonomických a sociálních vztahů je třeba podporovat zlepšování informačních a komunikačních systémů.

Hlavním cílem je podpora místních malých a středních podniků v oblasti cestovního ruchu zajištěním infrastruktury přeshraničního dopadu.

Typickými podporovanými aktivitami jsou:

- výstavba a modernizace infrastruktury cestovního ruchu, např. turistických stezek, cyklostezek, běžeckých a jezdeckých tratí, místních (lesních) cest a mostků na přeshraničních turistických trasách, parkovišť u turisticky atraktivních míst a značených turistických cest,
- rekonstrukce a výstavba turistických objektů,

- zajištění náležité technické infrastruktury včetně modernizace budov pro služby v oblasti rozvoje podnikání a cestovního ruchu,
- rozvoj informačních a komunikačních systémů pro podporu podnikání a cestovního ruchu,
- společné činnosti zaměřené na komplexní přípravu území pro investice,
- rozvoj informačních a komunikačních technologií za účelem podpory česko-polské ekonomické spolupráce.

Některé podpořené projekty:

- Jizerská magistrála pro pěší turistiku,
- Cyklostezky městem-Město Vrbno pod Pradědem.

Priorita: Rozvoj místní společnosti v přeshraniční oblasti

Opatření: Rozvoj cestovního ruchu

V souvislosti rozvoje cestovního ruchu mohou vzniknout nová pracovní místa a nové příležitosti pro regionální ekonomiku. Realizací společných přeshraničních projektů lze dosáhnout efektivnějšího využívání bohatých přírodních a kulturních zdrojů. Je podporováno vypracování vhodných programů pro společné řízení přírodních a kulturních oblastí (např. vodních zdrojů, oblastí s vysokou biodiverzitou, památek a komplexů kulturního dědictví), včetně vytvoření společných řídicích a koordinačních struktur, nových nástrojů a metody práce.

Podporovány jsou nové balíčky produktů a služeb cestovního ruchu, které budou podporovat oblasti sdílející stejné kulturní a přírodní dědictví. Cestovní ruch může být také vhodným doplňkem aktivit pro venkovské usedlosti v podobě agroturistiky. Je potřebné vytvořit síť pro přenos informací s cílem integrovat potenciál cestovního ruchu na obou stranách státní hranice.

Hlavním cílem je tedy posílení koordinace přeshraničních aktivit v oblasti cestovního ruchu.

Typickými podporovanými aktivitami jsou:

- podpora center pověřených sběrem, zpracováním a předáváním informací o cestovním ruchu a kulturních a přírodních památkách v příhraničním regionu (např. webové stránky, publikace, interaktivní síť),
- spolupráce organizací cestovního ruchu při společných propagačních a marketingových aktivitách na podporu zvýšení návštěvnosti regionu na domácích i zahraničních trzích,
- vytváření a rozvoj integrovaných a interaktivních databází zařízení a atraktivit cestovního ruchu (ubytování, doprava, místa vhodná pro výlety - přírodní a kulturní atraktivita apod.),
- propagace tradičních produktů (např. regionální kuchyně, regionálních řemesel),

- podpora pravidelných akcí nabízejících kulturní a turistické produkty přeshraničního významu,
- vytvoření a implementace společných strategií rozvoje cestovního ruchu,
- zpracování analýz, studií, strategií, programů a konferencí zaměřených na ochranu a propagaci přírodního a kulturního dědictví,
- propagace agroturistiky,
- důsledné značení turistických atraktivit, tras, příprava map a publikací,
- projekty zaměřené na vytvoření integrovaných kulturně-turistických produktů.

Některé podpořené projekty:

- Propagace turistického systému Pec pod Sněžkou - Malá Úpa – Kowary- Pec pod Sněžkou,
- Propagace správy KRNAP,
- Těš se Těšínem-Město Český Těšín.

4.3.3.2 INTERREG IIIA Rakousko - Česká republika

Priorita: Přeshraniční hospodářská spolupráce

Opatření: Cestovní ruch a nabídka aktivit pro volný čas

Cestovnímu ruchu a volnočasovým aktivitám se přisuzuje velký význam pro rozvoj česko-rakouského příhraničí. Zatím je význam těchto odvětví na obou stranách hranice – s výjimkou menšího počtu lokalit (měst), spíše malý. Na druhé straně však právě okrajové venkovské oblasti ve vzdálenějších spádových oblastech městských aglomerací dokázaly v posledních letech přijít s nabídkou “šetřného” cestovního ruchu a podařilo se jim vyvolat zvýšený zájem o tyto části regionu.

V česko-rakouském příhraničí nedosahuje dosud cestovní ruch žádoucí výše např. pokud jde o přípravu a vytváření nabídky produktů cestovního ruchu, kvalitu služeb, prezentaci nabídky na trhu a rovněž o kooperační a organizační strukturu.

Typickými podporovanými aktivitami jsou:

- rozšiřování a zkvalitňování služeb v oblasti ozdravné a kondiční turistiky, kongresové turistiky a poznávání kultury a přírody,
- rozvoj přeshraniční propojených destinací a management destinací,
- vytváření sítí zařízení a nabídek v cestovním ruchu,
- společný marketing příhraničních oblastí,
- rozvoj atraktivních lokalit a cílů cestovního ruchu,

- rozvoj společné infrastruktury “šetrného” cestovního ruchu,
- vybudování a rozvoj sdružených informačních středisek, systémů rezervace atd.,
- rozvoj systémů pro spolupráci v cestovním ruchu a nabídce aktivit pro volný čas,
- podpora transferu znalostí (tj. praktické zkušenosti z existujících místních/regionálních Rad pro cestovní ruch),
- vytvoření systému a realizace opatření pro usměrňování pohybu turistů,
- podpora agroturistiky,
- rozvoj a podpora společných zařízení pro cestovní ruch a volnočasové aktivity.

Podpořeny byly např. projekty:

- Zlepšení informačního systému Mikroregionu Nový Dvůr pro cestovní ruch,
- Středověký vodní mlýn v Hoslovicích, jihočeský skanzen I. etapa,
- Kongresové centrum Mikulov,
- Zlepšení turistické nabídky na Šumavě-rozhledna ve věži kostela sv. Jakuba v Prachaticích,
- Putování na koni Jihomoravským krajem - Koňské stanice a jezdecké stezky.

4.3.3.3 INTERREG IIIA Česká republika - Svobodný stát Sasko

Priorita: Rozvoj hospodářství a kooperace podniků

Opatření: Cestovní ruch/turismus

Propojením a společným uplatněním nabídky cestovního ruchu na trhu má vzniknout přeshraniční turistický a rekreační region, který bude moci získat na mezinárodním trhu lepší pozici. Dále má dojít ke zvýšení známosti pohraničí jako regionu cestovního ruchu. Vytvořením vazeb mezi cestovním ruchem, menšími a středními podniky, lesním hospodářstvím a zemědělstvím mají být vytvořeny dodatečné zdroje příjmů především pro venkovský prostor. Hlavním cílem je zlepšení rozvojových možností cestovního ruchu pro vytvoření přeshraničního turistického a rekreačního prostoru.

Typickými podporovanými aktivitami jsou:

- zpřístupnění terénu pro cestovní ruch, budování, modernizace a rozšiřování veřejné infrastruktury cestovního ruchu, především turistických stezek, cyklostezek a naučných stezek, odpočívadel, přístřešků, vyhlídkových míst a jejich vybavení,
- vytváření parkových areálů, ploch zeleně a zařízení pro cestovní ruch v lázeňských a rekreačních střediscích,
- ukázkové dílny s regionálně typickou výrobou,

- lázeňská zařízení, například lázeňské domy,
- služby v oblasti plánování a poradenství třetími osobami, především pro formulování strategií a koncepcí cestovního ruchu,
- opatření v oblasti marketingu cestovního ruchu,
- investice, které přispívají ke zvýšení počtu ubytovaných osob a k akvizici nových návštěvníků,
- vybrané záměry v oblasti volnočasových aktivit, rozšíření stávajících produktů cestovního ruchu,
- investice pro lepší vytiženost kapacity ubytovacích zařízení (například modernizace, vytváření dodatečných služeb v podniku), campy,
- vybraná výletní místa ve spádových oblastech mezinárodních cyklistických a turistických stezek.

Některé podpořené projekty:

- Oprava lesních cest „Kaffenberská cyklotrasa“-Obec Boží Dar

4.3.3.4 INTERREG IIIA Česká republika – Svobodný stát Bavorsko

Priorita: Hospodářský rozvoj

Opatření: Cestovní ruch, volný čas a rekreace

Česko-bavorské pohraničí disponuje atraktivním přírodním a kulturním potenciálem. V kvalitě a šíři nabídky produktů a služeb cestovního ruchu však region v mezinárodní konkurenci zaostává (ubytovací i stravovací zařízení, infrastruktura cestovního ruchu). Atraktivita prostředí a široké spektrum nabídky, zahrnující oblasti volného času a rekreace, vytvářejí předpoklady pro vysoký účinek realizovaných opatření. To platí rovněž pro další rozvoj lázeňského cestovního ruchu a možnosti prodloužení sezóny.

Typickými podporovanými aktivitami jsou:

- podpora přeshraniční spolupráce v oblasti cestovního ruchu, volného času a rekreace (např. rezervační a informační systémy a spolupráce lázeňských měst a obcí) i s dalšími odvětvími (například obchod, řemeslo),
- podpora výstavby a zlepšování infrastruktury cestovního ruchu (např. turistické stezky, cyklostezky, hippostezky, tematické stezky, běžecké tratě, značení) včetně opatření k usměrňování návštěvnosti,
- podpora opatření pro zlepšení kvality nabídky,

- podpora opatření k vytvoření a zlepšení produktů cestovního ruchu, posílení přeshraniční nabídky a získání nových skupin návštěvníků,
- podpora poskytování informací o regionu,
- podpora studií a koncepcí.

Některé podpořené projekty:

- Plzeňský kraj- mapa turistických cílů,
- Pořízení stroje na úpravu lyžařských stop-Regionální sdružení Šumava,
- Turistické publikace jako nástroj informací pro rozvoj cestovního ruchu - Mikroregion Sokolov-východ).

4.3.3.5 INTERREG IIIA Česká republika -Slovenská republika

Priorita: Zachování krajiny a rozvoj cestovního ruchu

Opatření: Budování a rozvoj infrastruktury cestovního ruchu

Daný region nabízí atraktivní přírodní, kulturní i historické památky, dobré možnosti pro aktivní trávení volného času (pěší turistika, cykloturistiky, vodní sporty, zimní sporty atd.), vhodné podmínky pro agroturistiku a ekoturistiku. Potenciál regionu v oblasti cestovního ruchu však není dostatečně využíván. Rozvoj cestovního ruchu v této oblasti je limitován především nízkou kvalitou dopravní infrastruktury, nedostatečnou vybaveností infrastrukturou a nízkou propagací regionu jako cílové oblasti cestovního ruchu. Dále chybí nabídka vlastních turistických produktů, programů a aktivit založená na přírodních a historických podmínkách a specifikách regionu.

Cílem tohoto opatření je zlepšit podmínky pro rozvoj cestovního ruchu, a to zlepšováním kvality infrastruktury cestovního ruchu, kvality služeb, podporou tvorby nových produktů cestovního ruchu prostřednictvím přeshraniční spolupráce. Podpora je zaměřena především na vytvoření a zlepšení podmínek pro rozvoj malého a středního podnikání a podporu venkovských a hůře dostupných oblastí

Typickými podporovanými aktivitami jsou:

- budování přeshraničních turistických informačních center a kanceláří,
- vytváření a propojování přeshraničních informačních systémů cestovního ruchu,
- rezervační systém cestovního ruchu, jednotný orientační systém cestovního ruchu v regionu,
- budování a modernizace přeshraniční infrastruktury podporující turistické služby, např. hraniční přechody, dopravní infrastruktura s přeshraničním dopadem, zpřístupnění objektů sloužících pro cestovní ruch atd.,

- budování doprovodné dopravní infrastruktury pro cestovní ruch - cyklistické trasy a stezky, parky, parkoviště, turistické a naučné chodníky, gastronomické cesty, infrastruktura malých rozměrů pro turistické vodní cesty apod.,
- rekonstrukce tradičních kulturních památek a jejich vybavení s následným využíváním pro cestovní ruch a případně další kulturní a společenské aktivity,
- zakládání a rozvoj muzeí tradičních řemesel a životního stylu (skanzeny, apod.).

Příklady podpořených projektů:

- Vzájemná prezentace a propagace kulturního dědictví v partnerských muzeích - Liptovské muzeum v Ružomberku a Valašské muzeum v přírodě v Rožnově pod Radhoštěm,
- Zachraňte česko-slovenské hrady,
- Brána do Beskyd - informační a poradenské centrum ve Valašském Meziříčí.

4.3.3.6 INTERREG IIIC Východ

Je operačním programem, který umožňuje výměnu zkušeností i v oblasti rozvoje cestovního ruchu.

4.4 Možnosti spolufinancování cestovního ruchu ze strukturálních fondů Evropské Unie v programovém období 2007-2013

4.4.1 Strategické obecné zásady Společenství pro soudržnost

Jedná se o rámcový strategický dokument přijatý Radou EU, který zdůrazňuje celoevropské priority (vazba na nový Lisabonský proces) podporované prostřednictvím politiky soudržnosti. Cestovní ruch je zde uveden jen okrajově, a to především ve vazbě na rozvoj venkova .

4.4.2 Národní rozvojový plán ČR pro období 2007-2013

Byl vytvářen na dobrovolné bázi za širokého využití principu partnerství. Obsahuje podrobné rozpracování priorit do dílčích cílů a popsání strategie jejich realizace, včetně promítnutí do struktury operačních programů. Dokument formuloval samostatnou prioritu rozvoj udržitelného cestovního ruchu. Národní rozvojový plán se stal východiskem pro formulování

Národního strategického referenčního rámce ČR; posléze se stal podkladovým dokumentem pro jednání s Evropskou komisí o podobě politiky soudržnosti v ČR.

4.4.3 Národní strategický referenční rámec ČR

Dokument, který v souladu se Strategickými zásadami Společenství pro soudržnost, nastavuje vazby mezi prioritami EU a členským státem. Na jeho základě jsou zpracovány operační programy pro jednotlivé cíle spolufinancované ze strukturálních fondů. Je předmětem vyjednávání s Evropskou komisí.

Upravil strategii Národního rozvojového plánu a konkretizoval ji z hlediska operačních programů pro jednotlivé cíle politiky soudržnosti. Podpora rozvoje cestovního ruchu v příhraničních oblastech je realizována především prostřednictvím regionálních operačních programů regionů soudržnosti (NUTS 2) cíle Konvergence a prostřednictvím operačních programů přeshraniční spolupráce (programy česko-polské, česko-slovenské, česko-rakouské, česko-bavorské a česko-saské přeshraniční spolupráce) cíle Evropská územní spolupráce.

4.4.4 Operační programy cíle Konvergence

Specifickým cílem regionálních operačních programů je zvýšení podílu cestovního ruchu na hospodářské prosperitě regionu a na vytváření pracovních příležitostí. Široká podpora cestovního ruchu je zpravidla realizována prostřednictvím samostatné priority.

Neinvestiční aktivity v oblasti cestovního ruchu a vybrané aktivity nadregionálního významu budou podporovány plošně (celé území ČR s výjimkou hl.m. Prahy) prostřednictvím Integrovaného operačního programu. Téma cestovního ruchu se objevuje v prioritní ose 3 – Národní podpora územního rozvoje jako 3.1. Národní podpora rozvoje cestovního ruchu a 3.2. Národní podpora využití potenciálu kulturního bohatství.

4.4.5 Operační programy cíle Evropská územní spolupráce - přeshraniční spolupráce

4.4.5.1 Operační program přeshraniční spolupráce Česká republika – Polská republika 2007 -2013

Území podporované programem

Příhraniční region podporovaný prostřednictvím operačního programu česko-polské přeshraniční spolupráce v letech 2007-2013 je na české straně vymezen pěti kraji: Libereckým (s okresy Liberec, Jablonec nad Nisou, Semily a Česká Lípa), Královéhradeckým (s okresy Trutnov, Náchod, Rychnov nad Kněžnou, Hradec Králové a Jičín), Pardubickým (s okresy Ústí nad Orlicí, Svitavy, Pardubice a Chrudim), Olomouckým (s okresy Šumperk,

Jeseník, Olomouc, Přerov a Prostějov) a Moravskoslezským (s okresy Bruntál, Karviná, Frýdek-Místek, Ostrava, Opava a Nový Jičín).

Polská část území se skládá ze čtyř subregionů: jeleniogórsko-vałbrzyského (s okresy bolesławiecký, dzierzoniowski, jaworský, jeleniogórský, kamiennogórský, kłodzský, lubański, lwówecký, strzeliński, świdnický, wałbrzyský, ząbkowický, zgorzelecký, zlotoryjský, městský okres Jelenia Góra), opolského (s okresy brzeský, głubczycký, kędzierzyńsko-kozielský, kluczborský, krapkowický, namysłowski, nyský, oleský, opolský, prudnický, strzelecký, městský okres Opole), rybnicko-jastrzębského (s okresy raciborský, rybnický, wodzisławský, městské okresy Jastrzębie Zdrój, Rybnik, Żory) a bielsko-bialského (s okresy bielský, cieszyński, żywiecký a městský okres Bielsko-Biała). Polská část podporovaného území byla rozšířena o okres pszczyński, který je součástí centrálního slezského subregionu.

Strategie rozvoje cestovního ruchu v česko-polském příhraničí

Podpora rozvoje cestovního ruchu je v česko-polském příhraničí realizována prostřednictvím prioritní osy II: Zlepšení podmínek pro rozvoj podnikatelského prostředí a cestovního ruchu, oblast podpory Podpora rozvoje cestovního ruchu.

Hlavním cílem priority je posílení ekonomického rozvoje česko-polské příhraniční oblasti, čímž konkretizuje globální cíl v oblasti využití a rozvíjení stávajícího ekonomického potenciálu příhraničí a posilování jeho konkurenceschopnosti.

Na cestovní ruch se zaměřuje specifický cíl Rozšíření nabídky cestovního ruchu v česko-polské příhraniční oblasti.

Potenciál řešeného území přímo vybízí jeho efektivní využití v oblasti cestovního ruchu a rekreace. Potřeba podpory rozvoje CR v česko-polské příhraniční oblasti je spojena se vznikem drobných, malých a středních podniků, kde mohou vznikat nová a stálá pracovní místa. Vytváří se předpoklad pro dynamizaci rozvoje celého příhraničí. Cílem realizovaných projektů bude přilákat nové návštěvníky z oblastí mimo příhraničí. Je však důležité, aby rozvoj cestovního ruchu probíhal vyváženým způsobem a rozvíjel tak hodnoty příhraničí.

V rámci rozvoje cestovního ruchu jsou podporovány aktivity spojené s ochranou a obnovou přírodního a kulturního dědictví, s rozvojem kulturních tradic, pokračováním a udržováním stávajících řemeslných tradic. Financovány jsou projekty zaměřené na zlepšení technického stavu, modernizaci a obnovu historických památek a jejich souborů (např. historických budov, opevnění, sakrálních objektů) a dalších kulturních objektů.

Zvláštní pozornost je věnována rozvoji infrastruktury cestovního ruchu - budování, modernizaci a rozšiřování cyklostezek a cyklotras a vytváření jejich sítí, dále hipposteze, turistických tras a lyžařských tratí včetně infrastruktury spojené s rozvíjením dalších aktivních forem turistiky.

Potřebné je rozvíjet doprovodnou infrastrukturu cestovního ruchu podporováním projektů mj. v oblasti značení tras, zlepšení vybavení pro volnočasové aktivity, modernizace ploch pro potřeby kulturních akcí. Podpora se týká také aktivit spojených s rozvojem služeb cestovního ruchu a s výstavbou a vybavením objektů pro služby.

Dále jsou podporovány projekty zaměřené na zlepšení a zkvalitnění přístupu k informacím o turistické a kulturní nabídce příhraničního území, jako je vytváření informačních míst a jejich sítí, sítí turistických center, internetových stránek, destinačního managementu, databází atd. Projekty se týkají rovněž vytváření informačního systému o kulturním a turistickém bohatství

česko-polského příhraničního území. Podporovány jsou rovněž aktivity spojené s propagací území, místních přírodních a kulturních hodnot coby atraktorů cestovního ruchu, kulturního dědictví, ale i nabídky služeb a produktů cestovního ruchu, včetně propagačních aktivit realizovaných mimo podporované území.

Podporovány jsou rovněž aktivity zaměřené na zlepšení a rozvoj nabídky cestovního ruchu, včetně vytváření nových produktů cestovního ruchu v příhraničním území, což by mělo přispět k plnějšimu využití stávající nabídky rekreačních kapacit a prodloužení sezóny.

Při vytváření balíčku integrovaných služeb cestovního ruchu je nezbytná součinnost subjektů poskytujících služby a produkty cestovního ruchu na obou stranách hranice (např. při přípravě společné programové nabídky). Rovněž jsou podporovány aktivity iniciované organizacemi cestovního ruchu včetně organizování společných aktivit s partnerem na druhé straně hranice.

Pro potřeby realizace aktivit v rámci stanovené oblasti podpory je podporována implementace a využití informačních a komunikačních technologií v cestovním ruchu.

Typickými podporovanými aktivitami jsou:

- obnova a ochrana kulturního bohatství např. místního folkloru, památek a památkových objektů či jejich souborů, včetně sakrálních staveb, fortifikací, historických, urbanistických, technických a turistických objektů a významných prvků kulturní krajiny,
- podpora iniciace kulturních akcí, rozvoj místních kulturních tradic a jejich využití v cestovním ruchu,
- propagace přírodních hodnot území, včetně oblastí evropské soustavy NATURA 2000, které se nacházejí v příhraničí,
- výstavba, rozšíření a modernizace infrastruktury cestovního ruchu, např. cyklostezek a cyklotras, hipposteze, turistických stezek a tras, lyžařských tratí, místních (lesních) cest a mostků na přeshraničních turistických trasách, turistické doprovodné infrastruktury a zlepšení vybavenosti pro volnočasové aktivity,
- zajištění náležité technické infrastruktury včetně modernizace budov pro poskytování služeb v oblasti cestovního ruchu,
- rozvoj informačních center a míst, pověřených sběrem, zpracováním a předáváním informací o cestovním ruchu a kulturních a přírodních památkách v příhraničním regionu (např. webové stránky, publikace, interaktivní sítě),
- vytváření a rozvoj integrovaných a interaktivních databází zařízení a atraktivit cestovního ruchu (obsahujících informace o ubytování, dopravě, místních zajímavostech - např. přírodní a kulturní památky, přírodní a kulturní rezervace, galerie, muzea, návštěvnická centra atd.),
- spolupráce organizací v cestovním ruchu a společné propagační a marketingové aktivity na podporu zvýšení počtu návštěvníků z domácích i zahraničních regionů,
- podpora a propagace nových produktů cestovního ruchu,
- propagace tradičních produktů (např. regionální kuchyně, regionálních řemesel),
- vytvoření a implementace společných strategií rozvoje cestovního ruchu,

- zpracování analýz, zpráv, studií, strategií, programů či organizování konferencí a setkání zaměřených na ochranu a propagaci přírodního a kulturního dědictví,
- propagace venkovské turistiky,
- rozvoj značení turistických atraktivit a tras, příprava map a publikací,
- společné dlouhodobé aktivity v oblasti kultury a ochrany společného kulturního dědictví,
- propagace česko-polského příhraničního území mimo podporované území,
- implementace a využití informačních a komunikačních technologií v cestovním ruchu.

4.4.5.2 Operační program přeshraniční spolupráce Rakousko – Česká republika 2007 – 2013

Území podporované programem

Příhraniční region podporovaný prostřednictvím operačního programu česko-rakouské spolupráce v letech 2007-2013 je na české straně vymezen územím Jihočeského kraje (s okresy České Budějovice, Český Krumlov, Jindřichův Hradec, Písek, Prachatice, Strakonice a Tábor), kraje Vysočiny (s okresy Havlíčkův Brod, Jihlava, Pelhřimov, Třebíč, Žďár nad Sázavou) a Jihomoravského kraje (s okresy Blansko, Brno město, Brno venkov, Břeclav, Hodonín, Vyškov a Znojmo). Na rakouské straně je složeno z regionů Waldviertel, Weinviertel, Wiener Umland Nordteil, Mühlviertel a Město Vídeň. Vzhledem k silným funkčním vztahům je podporované území rozšířeno na celé území spolkových zemí Horní a Dolní Rakousy.

Strategie rozvoje cestovního ruchu v česko-rakouském příhraničí

Podpora rozvoje cestovního ruchu je v česko-rakouském příhraničí realizována prostřednictvím priority 1: Socioekonomický rozvoj, cestovní ruch a transfer know-how, oblast podpory Cestovní ruch, kultura a hospodářské aktivity v oblasti volného času.

Hlavním cílem priority je rozšíření a prohloubení infrastruktury související s podnikáním v přeshraniční oblasti, posílení tvorby příležitostí pro cestovní ruch, tvorba struktur spolupráce a rozvoj existujících lidských zdrojů stejně jako příprava podmínek nutných pro prevenci zdravotních a sociálních rizik.

Na problematiku cestovního ruchu se soustředí specifický cíl Zintenzivnění vytváření potřeb pro cestovní ruch.

Podpora rozvoje cestovního ruchu se soustředí na využívání společného potenciálu (přírodní bohatství a kulturní dědictví) prostřednictvím udržitelných forem cestovního ruchu, posílením přeshraniční nabídky cestovního ruchu a příslušných organizačních struktur. Přeshraniční oblast nabízí potenciál využití odvětvím cestovního ruchu i pro rekreaci. Podpora rozvoje cestovního ruchu umožní vznik nových pracovních příležitostí a zvýšení dynamiky rozvoje celého příhraničního regionu. Vzhledem ke strategické pozici regionu ve středu Evropy a dlouhé tradici cestovního ruchu, zaujímá toto odvětví důležité místo v místní ekonomice. Cílem podpořených projektů by mělo být přitáhnout nové návštěvníky z oblastí mimo příhraniční region a lépe využít existující potenciál pro ekonomické oživení regionu. Je však

nezbytné, aby rozvoj cestovního ruchu byl vyvážený a odpovídal hodnotám regionu, tj. s ohledem na ochranu životního prostředí a kulturní dědictví. Ve spojení s rozvojem služeb je možno připravit pevné předpoklady k udržitelnému rozvoji cestovního ruchu v regionu. Rozvoj cestovního ruchu a aktivit v oblasti volného času je spojen i s rozvojem lidských zdrojů, zvyšováním kvalifikace a dovedností pracovníků cestovního ruchu.

Priorita se v oblasti cestovního ruchu zaměřuje na obnovu, využití a rozvoj historického a kulturního dědictví a přidružených služeb. Podpora se také soustředí na tvorbu a nabídku vlastních produktů, programů a aktivit s využitím atraktivity přírodního bohatství a kulturního dědictví celého příhraničního regionu. Zvláštní pozornost se zaměří na zvyšování kvality poskytovaných služeb a marketingových schopností. Aktivity se rovněž zaměřují na zlepšení dopravní dostupnosti kulturních atrakcí v příhraničním regionu. Podporována je také výstavba a zlepšování kulturních zařízení spojená s rozšířením a modernizací služeb, rozvoj informačních systémů a specifických služeb, školení zaměstnanců, organizací a institucí v odvětví cestovního ruchu.

Typickými podporovanými aktivitami jsou:

- rozvoj přeshraniční spolupráce v oblasti cestovního ruchu, ekonomiky volného času, rekreace,
- zlepšení kvality přeshraniční infrastruktury v oblasti cestovního ruchu (vybavení pro turistiku,
- cyklostezky, pěší cesty, cesty pro koně, lyžařské stezky apod.) a kultury (pořádání výstav - galerie, muzea, propagace lidových řemesel a umění apod.),
- podpora společného managementu cílů cestovního ruchu, volnočasových aktivit a kultury,
- tvorba produktů udržitelného cestovního ruchu, kultury a volného času,
- posílení konkurenceschopnosti a kapacit v oblasti nabídky cestovního ruchu v souladu s ekologickými a sociálními omezeními,
- přeshraniční kulturní výměny,
- marketing regionálních produktů a služeb (např. organizace výstav, propagace lidových řemesel a umění, vinné slavnosti apod.),
- zdokonalování standardů pro návštěvníky historických a kulturních památek,
- podpora rozvoje lázeňství,
- podpory rozvoje obory kreativního umění,
- budování přeshraničních informačních systémů.

4.4.5.3 Program přeshraniční spolupráce 2007 -2013 Svobodný stát Sasko – Česká republika

Území podporované programem

Příhraniční region podporovaný prostřednictvím operačního programu česko-saské přeshraniční spolupráce politiky hospodářské a sociální soudržnosti EU v letech 2007-2013 je

na české straně vymezen Karlovarským krajem (s okresy Karlovy Vary, Sokolov a Cheb), Ústeckým krajem (s okresy Chomutov, Most, Teplice, Louny, Litoměřice, Ústí nad Labem a Děčín), Libereckým krajem (s okresy Česká Lípa, Liberec, Jablonec nad Nisou, Semily). Na saské straně je tvořeno zemskými okresy Vogtlandkreis, Aue-Schwarzenberg, Annaberg, Mittlerer Erzgebirgskreis, Freiberg, Weißeritzkreis, Sächsische Schweiz, Bautzen, Löbau-Zittau a statutární město Plauen. Podpora je částečně poskytována i v dalším území - zemské okresy Zwickauer Land, Stollberg, Mittweida, Meißen, Kamenz, Niederschlesischer Oberlausitzkreis, Saale-Orla-Kreis (Svobodný stát Durynsko), Greiz (Svobodný stát Durynsko) a statutární města Zwickau, Chemnitz, Dresden, Görlitz a Hoyerswerda.

Strategie rozvoje cestovního ruchu v česko-saském příhraničí

Podpora rozvoje cestovního ruchu je v česko-saském příhraničí realizována prostřednictvím prioritní osy 2: Rozvoj hospodářství a cestovního ruchu, oblast podpory Kooperace a rozvoj přeshraničních struktur v cestovním ruchu.

Hlavním cílem priority v oblasti cestovního ruchu je vytvoření přeshraničního turistického a rekreačního prostoru prostřednictvím lepšího rozvoje potenciálů cestovního ruchu.

Tento cíl je konkretizován specifickými cíli:

- kvalitativní zlepšení úrovně infrastruktury cestovního ruchu v pohraničí,
- zvýšení atraktivity lokalit,
- zlepšení využitelnosti turistických zařízení,
- podpora vytváření a zajištění pracovních příležitostí,
- podpora společných marketingových strategií v oblasti cestovního ruchu,
- vývoj a prodej nových přeshraničních projektů cestovního ruchu,
- propojení nabídky cestovního ruchu prostřednictvím kooperací.

V česko-saském pohraničí existuje řada příležitostí pro rekreaci, volnočasové a turistické aktivity, které je možné dále rozvíjet. Podporou investičních záměrů v oblasti cestovního ruchu se přispěje k diversifikaci a ekonomické stabilizaci příhraničních oblastí, disponujících potenciálem cestovního ruchu. Podporovány jsou všechny udržitelné formy cestovního ruchu (včetně venkovské turistiky a agroturistiky) a lázeňství. Rozvoj potenciálu cestovního ruchu je podmíněn investicemi do infrastruktury cestovního ruchu, při kterých je také zapotřebí zohlednit potřeby bezbariérového cestovního ruchu. Paralelně s rozvojem potenciálů cestovního ruchu je zapotřebí zlepšit kvalitu poskytovaných služeb, neboť nároky návštěvníků stále stoupají. Podporováno je tedy zavádění společných standardů a systémů kvality.

Pro vytvoření společného přeshraničního regionu cestovního ruchu, který by bylo možno nabízet na mezinárodním trhu, je nutno propojit nabídky produktů a služeb poskytované subjekty na obou stranách hranice. Dále je potřebné rozvinout informační propojení, posílit společný marketing nabídek i propagace pohraničí jako regionu cestovního ruchu. Tím je možno posílit pozici česko-saského pohraničí na trhu destinací.

Typickými podporovanými aktivitami jsou:

- rozvoj základní a doprovodné infrastruktury cestovního ruchu v pohraničí,
- zvyšování atraktivity lokalit pro domácí i zahraniční návštěvníky,
- posílení návštěvnosti a zvýšení vytíženosti zařízení cestovního ruchu,
- podpora společných marketingových strategií v oblasti cestovního ruchu,
- vytváření a nabídka nových produktů cestovního ruchu,
- provázání nabídky produktů cestovního ruchu, budování přeshraničních sítí,
- podpora vytváření a udržení pracovních příležitostí v oblasti cestovního ruchu.

4.4.5.4 Cíl 3 - Program přeshraniční spolupráce mezi Českou republikou – Svobodným státem Bavorsko 2007 -2013

Území podporované programem:

Příhraniční region podporovaný prostřednictvím operačního programu česko-bavorské přeshraniční spolupráce politiky hospodářské a sociální soudržnosti EU v letech 2007-2013 je na české straně vymezen Karlovarským krajem (s okresy Karlovy Vary, Sokolov a Cheb), Plzeňským (s okresy Domažlice, Klatovy, Rokycany, Plzeň město, Plzeň-sever, Plzeň-jih a Tachov) a Jihočeským krajem (s okresy České Budějovice, Český Krumlov, Jindřichův Hradec, Písek, Prachatice, Strakonice a Tábor). Na bavorské straně je tvořeno okresy Cham, Freyung-Grafenau, Hof, Neustadt an der Waldnaab, Regen, Schwandorf, Tirschenreuth a Wunsiedel im Fichtelgebirge a nezávislá města Hof a Weiden v Oberpfälz; dále okresy Amberg-Sulzbach, Bayreuth, Deggendorf, Kronach, Kulmbach, Passau, Regensburg a Straubing-Bogen a nezávislá města Amberg, Bayreuth, Passau, Regensburg a Straubing.

Strategie rozvoje cestovního ruchu v česko-bavorském příhraničí

Podpora rozvoje cestovního ruchu je v česko-bavorském příhraničí realizována prostřednictvím prioritní osy 1: Hospodářský rozvoj, lidské zdroje a sítě, oblast podpory Cestovní ruch, volný čas a rekreace.

Hlavním cílem priority je zajištění trvale udržitelného hospodářského a sociálního rozvoje v česko-bavorské příhraniční oblasti.

K problematice cestovního ruchu se váže specifický cíl Zlepšení konkurenceschopnosti ve všech hospodářských oblastech (včetně cestovního ruchu) podporou podnikání, zkvalitněním produktů a služeb, podporou inovací, odstranění nedostatků v oblasti výměny informací a zvýšením atraktivity oblasti.

Cestovní ruch je jedním z nejvýznamnějších hospodářských faktorů rozvoje česko-bavorské příhraniční oblasti. Prostřednictvím podpory přeshraniční spolupráce je možno využít rozvojový potenciál oblasti a posílit postavení cestovního ruchu v ekonomice příhraniční oblasti.

Pozornost se tedy soustředí na podporu přeshraniční spolupráce v oblastech cestovního ruchu, volného času a rekreace (např. využívání společných rezervačních a informačních systémů, spolupráce lázní a lázeňských míst, historických měst, národních parků apod.). Podporováno

je zřizování a zkvalitňování přeshraniční infrastruktury nezbytné pro rozvoj cestovního ruchu (např. cyklotras a cyklostezek, pěších tras, hippostezek, lyžařských běžeckých tras a jejich značení) včetně řídicích a navigačních systémů. Důležitý je rozvoj a zkvalitňování přeshraniční nabídky produktů v oblasti cestovního ruchu (včetně lázeňství), volného času a rekreace a kultury. Pozornost se soustředí na podporu přeshraniční aktivit zaměřených na propagaci regionu, jako je vytváření informačních a propagačních materiálů).

Podpora profesního vzdělávání a zvyšování kvalifikace je nezbytným předpokladem úspěšného rozvoje potenciálu cestovního ruchu.

Typickými podporovanými aktivitami jsou:

- vytváření přeshraničních informačních a rezervačních systémů,
- projekty podporující spolupráci např. lázní a lázeňských míst, kulturních center, sportovních středisek a areálů, apod.,
- spolupráce se zemědělským sektorem (venkovská turistika, využívání místních surovin, bioproduktů, apod.) či spolupráci s tradičními průmyslovými obory (např. sklářství, výroba porcelánu, apod.),
- zřizování a zkvalitňování přeshraniční infrastruktury cestovního ruchu - trasy pro pěší a běžkaře, cyklostezky, hippostezky, naučné trasy, apod.,
- rozvoj společných a přeshraničně kompatibilních informačních a navigačních systémů,
- vznik a další rozvoj společných turistických zařízení a infrastruktury (např. informačních center, přístupových komunikací a podpůrné související technické infrastruktury, apod.),
- rozvoj a zkvalitňování přeshraničních nabídek a produktů v oblasti cestovního ruchu, včetně lázeňství, volného času a rekreace,
- přípravu/zpracování společných přeshraničních programových nabídek,
- podporu přeshraničních aktivit zaměřených na propagaci regionu,
- vydávání dvojjazyčných informačních a propagačních materiálů,
- společný postup v oblasti regionálního marketingu,
- prezentaci příhraniční oblasti na domácích a mezinárodních výstavách a veletrzích cestovního ruchu,
- podporu přeshraniční kooperace v oblasti destinačního managementu.

4.4.5.5 Program přeshraniční spolupráce Slovenská republika – Česká republika 2007 -2013

Území podporované programem

Příhraniční region podporovaný prostřednictvím operačního programu česko-slovenské spolupráce v letech 2007-2013 je na české straně vymezen územím Jihomoravského kraje (s okresy Blansko, Brno město, Brno venkov, Břeclav, Hodonín, Vyškov a Znojmo), Zlínského kraje (s okresy Kroměříž, Uherské Hradiště, Vsetín, Zlín) a Moravskoslezským (s okresy Bruntál, Karviná, Frýdek-Místek, Ostrava, Opava a Nový Jičín). Na slovenské straně je složeno z krajů Trenčianského, Trnavského a Žilinského.

Strategie rozvoje cestovního ruchu v česko-slovenském příhraničí

Podpora rozvoje cestovního ruchu je v česko-slovenském příhraničí realizována prostřednictvím prioritní osy I: Podpora sociokulturního a hospodářského rozvoje přeshraničního regionu a spolupráce, oblast podpory Rozvoj přeshraničního cestovního ruchu.

Hlavním cílem priority je podpora rozvoje hospodářských a sociálních přeshraničních struktur zvyšujících konkurenceschopnost a zaměstnanost v regionu, čímž konkretizuje globální cíl v oblasti využití a rozvíjení stávajícího ekonomického potenciálu.

K podpoře cestovního ruchu se váží specifické cíle Využití potenciálu cestovního ruchu pro nárůst jeho ekonomického významu v přeshraničním regionu a Podpora tvorby společných produktů cestovního ruchu.

Na česko-slovenské hranici existují velmi silné společenské a hospodářské vazby, které mají dlouhou tradici, a to i přes to, že tyto vazby utrpěly rozdělením republik v 90. letech. Jedním z důvodů je skutečnost, že tato hranice není limitována jazykovou bariérou a také to, že tradiční aktivity Čechů a Slováků si jsou přirozeně blízké. Od vstupu republik do Evropské unie se tyto vazby obnovují a upevňují a získávají novou kvalitu. Přeshraniční území proto poskytuje vynikající podmínky pro spolupráce na bázi síťování.

Přestože sektor cestovního ruchu představuje významnou část regionální ekonomiky, není stávající potenciál, tvořený množstvím zajímavých oblastí, ani zdaleka vyčerpán. Pro je potřebné Posilování dostupnosti turisticky atraktivních oblastí a zlepšování kvality infrastruktury cestovního ruchu umožní rozvinout potenciál cestovního ruchu a zvýšit regionální zaměstnanost. Podpora se zaměří na zlepšení podmínek pro činnost malých a středních podnikatelů v této oblasti. Pozornost se soustředí na účinnou propagaci, včetně rozvoje marketingových dovedností. Pozornost se soustředí na zvýšení nabídky produktů cestovního ruchu. Podporováno je rovněž cílené školení a rekvalifikace pracovníků zaměřené na zvyšování kvality služeb v cestovním ruchu.

Významný segment představuje venkovská turistika a agroturistika, která může být významným zdrojem růstu ve venkovských oblastech. Je však důležité, aby rozvoj cestovního ruchu byl vyvážený a odrážel hodnoty regionu. Udržitelný cestovní ruch respektuje ochranu přírodních atraktivit a kulturního dědictví.

Typickými podporovanými aktivitami jsou:

- rozvoj a rekonstrukce infrastruktury cestovního ruchu,
- zpřístupnění objektů a atraktivit cestovního ruchu tradiční i interaktivní formou,

- vytváření společných informačních systémů cestovního ruchu příhraničního regionu,
- rekonstrukce historických, kulturních, technických a přírodních objektů pro rozvoj cestovního ruchu,
- rozvoj služeb a marketingu v oblasti cestovního ruchu,
- společná propagace regionu na významných regionálních veletrzích cestovního ruchu (formou společných stánků, propagačních materiálů, společných prezentací, apod.),
- vypracování a implementace společných rozvojových strategií pro oblast cestovního ruchu,
- školení a vzdělávání pracovníků v oblasti cestovního ruchu s cílem zvýšení kvality poskytovaných služeb,
- rekonstrukce a budování místních turistických chodníků, cyklotras, hippotras, vodních cest včetně doprovodných dopravních zařízení,
- vytváření větší nabídky služeb splňující kritéria ekoturistiky,
- podpora rozšíření koordinovaných aktivit cestovního ruchu v přírodně cenných (chráněných krajinných) oblastech,
- podpora propojování rekreačního cestovního ruchu s aktivní turistikou v přírodě, zavádění nových atraktivit (lanové centra, lezecké stěny, apod.) a vytváření inovativních produktů cestovního ruchu,
- příprava společných rozvojových studií a studií rozvoje cestovního ruchu.

Klíčové termíny:

Strategické dokumenty a koncepce

Program rozvoje obce

Program rozvoje kraje

Obec

Kraj

Mikroregion

Koncepce státní politiky cestovního ruchu v ČR

Strategie regionálního rozvoje ČR

Národní rozvojový plán ČR 2004-2006

Národní strategický referenční rámec ČR

Společný regionální operační program

Regionální operační programy

Programy iniciativy Společenství INTERREG III

Návrhy programů cíle Evropská územní spolupráce, přeshraniční část

UNESCO

5 STRATEGIE ROZVOJE CESTOVNÍHO RUCHU PŘI REALIZACI PŘEŠHRANIČNÍ A MEZIREGIONÁLNÍ SPOLUPRÁCE

V této kapitole se seznámíme s určitými typickými problémy spojenými se strategickým řízením rozvoje cestovního ruchu při realizaci přeshraniční a meziregionální spolupráci. Nejprve se soustředíme na oblast destinačního managementu, způsob formování strategie a možné strategické mixy. Zaměříme se na rozvoj služeb cestovního ruchu a doprovodné infrastruktury ve sledované oblasti. Rovněž vytváření produktů cestovního ruchu v příhraničních oblastech má některé speciální znaky, které je potřebné vzít na vědomí. Zvláštní pozornost se soustředí na význam sítí případně klastrů pro rozvoj cestovního ruchu.

5.1 Destinační management

Rozvoj cestovního ruchu v příhraničních oblastech má svá specifika, které je potřebné reflektovat při formování rozvojové strategie a podpoře vybraného příhraničního území jako destinace cestovního ruchu.

Destinaci lze obecně chápat jako území, které má všechny předpoklady se rozvíjet v oblasti cestovního ruchu. Má dostatečně rozvinutou infrastrukturu, dostatek atraktivit, služby a existují zde vazby, které tyto jednotlivé články spojují, tímto vším je destinace ohraničena. Destinací mohou být přírodní oblasti, oblasti se specifickým produktem cestovního ruchu, stejně tak to jsou města s historickými památkami či oblasti s technickými zajímavostmi. Charakteristickým rysem je jedinečnost tohoto území.

V užším smyslu je destinace chápána jako cílová oblast v určitém regionu, pro kterou je typická významná nabídka atraktivit a infrastruktury cestovního ruchu a v širším smyslu země, regiony, lidská sídla a další oblasti, které jsou typické velkou koncentrací atraktivit cestovního ruchu, rozvinutými službami a další infrastrukturou cestovního ruchu, jejichž výsledkem je velká a dlouhodobá koncentrace návštěvníků.

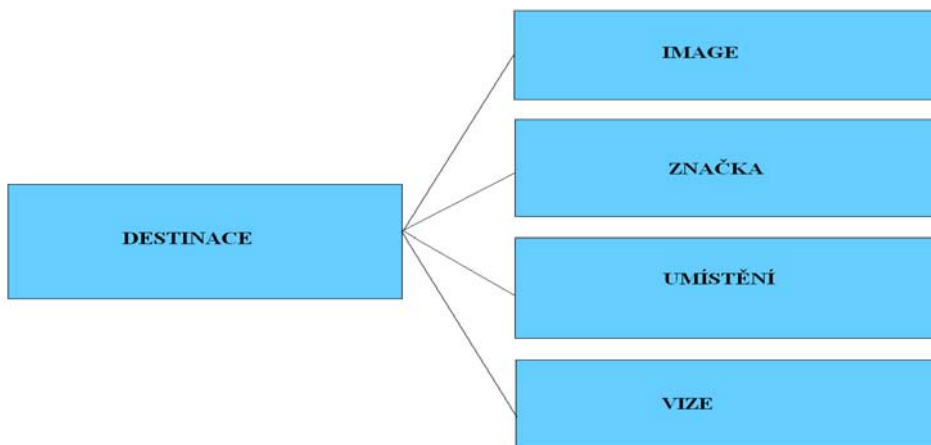


Image destinace je soubor všech postřehů a představ, domněnek a dojmů, které má návštěvník o dané destinaci, vycházejí buď z přímé zkušenosti nebo z nepřímého sledování informačních zdrojů. Tato image není statická a homogenní, vyvíjí se vzhledem k vnitřním a vnějším faktorům.

Značka destinace je výtah všech těchto vnímání, je to určitý shluk celé identity destinace, který má přinést určité spojení s destinací, nechat ji vyčnívat, zavést o destinaci povědomí, aby byla destinace na trhu rozeznána a co nejlépe využita.

Umístění destinace na trhu vyplývá z toho, jak je destinace vnímána a chápána skutečnými i potenciálními návštěvníky z hlediska zážitků, které jim poskytuje a vzhledem k ostatním konkurenčním destinacím.

Vize destinace je celkový požadovaný budoucí obraz destinace ke kterému by se měla destinace dostat, měla by se ubírat směrem, který ji k tomuto cíli přivede. Je základní součástí politiky cestovního ruchu a měla by spojit všechny elementy potřebné pro konkurenceschopnost destinace.

Destinační management pak představuje strategický přístup k rozvoji destinace. Jedná se o souhrn postupů, metod a nástrojů, které slouží při plánování a usměrňování aktivit cestovního ruchu v dané destinaci.

Vzhledem k výrazné heterogenitě příhraničního území je potřebné přistupovat k uplatnění destinačního managementu nikoliv pro celý úsek hranice, nýbrž pro nižší jednotky, ať již vymezené administrativně (kraje, mikroregiony) či účelově (homogenní regiony).

Destinační management je úzce svázán s využitím marketingových nástrojů. Při formování strategie je potřebné zodpovědět následující otázky:

Analýza



Pro jaký příhraniční region bude strategie formována?

Jaký je stávající potenciál pro rozvoj cestovního ruchu v destinaci?

Kdo jsou hlavní návštěvníci destinace a jaké jsou jejich motivy?

Jaké jsou silné a slabé stránky segmentu cestovního ruchu v destinaci?



Strategie

Jaká je strategie destinace?

- Jaká je vize?
- Jaký je hlavní cíl a dílčí cíle?

- Jaké jsou priority destinace naplňující cíle?
- Které nástroje bude destinace využívat?



Produkty

Které produkty by měla destinace nabízet?

- Kdo jsou hlavní klienti, kterým bude produkt nabízen?
- Jaký je časový rozměr (včetně sezónnosti) produktu?
- Jaké zdroje jsou potřebné pro vytvoření produktu?

Jaký je vztah mezi plánovanými produkty a doposud nabízenými (včetně poměru k produktům konkurence)?

Jaká je role jednotlivých subjektů při poskytování konkrétního produktu v destinaci?

Jakým způsobem by destinace měla produkt nabízet (distribtovat)?

Jakým způsobem by destinace měla produkt propagovat?

Jaká by měla být cenová politika pro různé produkty?

Jaké doprovodné služby budou vyžadovány?

Jaká forma spolupráce, na jaké úrovni, mezi kterými partnery je nezbytná?

Předpokladem úspěchu destinačního managementu je sdílení společné vize všemi klíčovými aktéry. Je potřebné rozdělení úloh mezi jednotlivé subjekty zodpovědné za stimulaci cestovního Komplex nabízených služeb je poskytovaný různými na sobě nezávislými subjekty. Přestože vůči sobě vystupují často konkurenčně, sdílení vize a sledování stejného cíle vede k profilaci destinace požadovaným směrem. Podnikatelé mohou pro dosažení cílů vytvářet různé kooperativní seskupení, strategická partnerství a sítě.

Na základě poznatků z předcházejících kapitol je možné vymezit tyto základní okruhy SWOT, které jsou typické pro příhraniční regiony:

Silné stránky	Slabé stránky
atraktivita přírodního charakteru	nedostatečná nabídka produktů
atraktivita kulturněhistorického charakteru	nízká kvalita poskytovaných služeb CR
	místy málo rozvinutá infrastruktura CR
	koncentrace cestovního ruchu v několika centrech
Příležitosti	Ohrožení
rozvoj územní spolupráce (včetně přeshraniční)	konflikt mezi cíli ochrany atraktivit a jejich ekonomizací prostřednictvím CR
využití prostředků ze strukturálních fondů	preferenze jiných rozvojových cílů ze strany orgánů veřejné správy
rozvoj venkovské turistiky a jejích odnoží	Existence vnějších rizik

Strategie rozvoje destinaci může být orientovaná následujícími směry:

maxi-MAXI (silné stránky a příležitosti)

Při této strategii se destinace orientuje na prohloubení či posílení využívání hlavních atraktivit cestovního ruchu v území. Destinace disponuje ojedinělými přírodními či kulturně historickými lákadly, které jsou základní nosnou náplní produktů cestovního ruchu příhraniční destinace. Strategie se tedy zaměřuje na jejich další využívání, ať již formou intenzifikace (zlepšení přístupu, odstranění dopravních bariér, úprava provozu, marketingová kampaň), nebo nabízením nových alternativ jejich využití (noční prohlídky památek, animace). K tomu využívá všech příležitostí, které s sebou přináší změna poptávky (růst disponibilních důchodů obyvatelstva a tedy možnost růstu segmentu cestovního ruchu), zvýšení atraktivity příhraničních regionů v souvislosti se změnou jejich polohového hlediska (zlepšení dostupnosti a propustnosti, odstranění periferity), možnost využití dodatečných rozvojových prostředků (poskytovaných např. prostřednictvím programů přeshraniční či meziregionální spolupráce).

Rizikem tohoto přístupu je přetížení atraktivit z důvodu vysoké ekonomizace, porušení pravidla udržitelnosti, pokles komfortu návštěvníků.

Maxi-MINI (silné stránky a slabé stránky)

V tomto případě je strategie zaměřena na rozvoj stávajícího potenciálu prostřednictvím systematického odstraňování omezení a bariér.

Strategie vychází z rozvoje hlavních atraktivit cestovního ruchu v dané oblasti. Stávající škálu produktů cestovního ruchu se však snaží podstatným způsobem rozšířit tak, aby oslovila všechny skupiny potenciálních návštěvníků (produkty mimo hlavní sezónu, školy, penzisté, firmy – semináře, školení, poutní turistika). Rozšiřuje se nabídka vedlejších produktů či doprovodného programu (např. nabídka sportovního zařízení, bazén a wellness, půjčovna kol, animační programy, společenské a kulturní akce) s cílem poskytnout dostatek námětů na trávení zbytku volného času.

Na druhé straně se snaží zlepšit nabídku a kvalitu doprovodných služeb a systematicky eliminovat veškerá omezení ohrožující komfort návštěvníků (problémy s dostupností, budování parkovišť, synchronizace veřejné dopravy, zvýhodněný systém cestování a odbavení – jízdenka akceptovaná vícero přepravci apod.).

Slabinou této strategie je odhlížení od vnějších trendů – nereflexuje dopředu možné změny na straně poptávky, nereaguje na možná rizika. Zanedbání těchto hledisek může znamenat ohrožení prosperity dané destinace.

mini-MAXI (slabé stránky a příležitosti)

Je spojena s postupy zavedené destinace, která má možnost dalšího rozvoje pouze prostřednictvím zkvalitňování stávajících produktů a služeb a rychlým a adekvátním využitím vnějších příležitostí (změny poptávky, nové segmenty návštěvníků např. z jihovýchodní Asie). Soustředí se na odstranění zbývajících omezení na straně nabídky, na poskytování služeb vysokého standardu (včetně služeb pro nejnáročnější klientelu, např. pětihvězdičkové hotely) pro dosažení maximálně možného komfortu pro návštěvníky. Destinace úspěšně soupeří se svými konkurenty, jednou z mála možností zvýšit návštěvnost je bezprostřední se přizpůsobení novým trendům, za určitých okolností i aktivní ovlivňování potřeb potenciálních klientů.

mini-MINI (slabé stránky a ohrožení)

Je méně ambiciózní, spíše opatrnická až obranná strategie, která se snaží odstranit stávající slabá místa a čelit očekávaným rizikům. V této konfiguraci je v oblasti destinačního managementu poměrně málo využitelná.

MAXI-MINI (příležitosti a ohrožení)

Je orientovaná na využívání vnějších příležitostí a řešení pouze externích rizik. Je spojena především s destinacemi, které se orientují, či jsou závislé v podstatě pouze na příjezdovém zahraničním cestovním ruchu. Pro příhraniční regiony, které mají daleko širší spektrum návštěvníků, které se mimo jiné orientují rovněž na domácích cestovních (rekreační úloha), je tato strategie méně využitelná.

5.2 Rozvoj služeb cestovního ruchu

Při rozvoji služeb cestovního ruchu v příhraničních oblastech je nezbytné reflektovat určitá specifika těchto území. Především toto území je v dnešní době, poté co padla většina omezení pohybu, ovlivněno intenzivní přeshraniční návštěvností, která má zpravidla krátkodobý charakter. Jedná se o návštěvy obchodních partnerů, dojížděku do zaměstnání, návštěvy známých a příbuzných, účast na kulturních a společenských událostech, tranzitní dopravu – využití dopravního uzlu na druhé straně hranice apod.). V českém příhraničí se doposud projevují i quasi formy cestovního ruchu jako je nákupní cestovní ruch. Vedle poznávacího případně rekreačního cestovního ruchu se tak v území výrazně projevují i další motivy. Z tohoto hlediska je potřebné reflektovat tuto situaci rovněž při poskytování služeb cestovního ruchu.

V případě budování informačních systémů pro návštěvníky je potřebné vytvářet uživatelsky příjemná prostředí, které budou schopny využívat návštěvníci z odlišného sociokulturního prostředí. Je velmi vhodné doplnit jazykové verze rovněž o jazyk bezprostředně sousedícího etnika, přestože třeba patří jazykově k menšinovému. To se týká i budování orientačních systémů zvláště ve velmi exponovaných místech. Podobně informační centra, pokud chtějí úspěšně plnit svoji funkci, by měla přinejmenším pasivně poskytnout informace v požadovaných jazycích.

Integrované informační systémy, sdílené hlavními aktéry v destinaci, by měly on-line bezplatně poskytovat široké spektrum informací o atraktivitách území, možnosti ubytování a stravování, o kulturních, společenských a sportovních akcích v místě svého působení i na zbytku území destinace. Jejich prostřednictvím je možno provádět rovněž rezervaci příslušných služeb (např. balneoprovozu, objednávka výletu, návštěvy večerního představení).

Tato oblast úzce souvisí se schopností marketingově postupovat při rozvoji destinace, tj. s tvorbou regionálních a místních propagačních materiálů pro podporu cestovního ruchu, propagačních a informačních kampaní na cílových trzích, včetně účasti na veletrzích cestovního ruchu, zpracování marketingových studií rozvoje cestovního ruchu, vytváření produktů cestovního ruchu a jejich marketingové podpory, podpory vytváření partnerství mezi subjekty cestovního ruchu v území, konání seminářů a workshopů, poradenství pro podnikatele v cestovním ruchu a tvorby místních a regionálních systémů informování turistů o zajímavostech z hlediska cestovního ruchu.

5.3 Význam rozvoje doprovodné infrastruktury cestovního ruchu

Doprovodná infrastruktura cestovního ruchu dotváří prostředí pro realizaci volnočasových aktivit návštěvníků, a to zvláště v regionech, které se zaměřují na rekreační cestovní ruch respektive pobytově rekreační turistiku. V současné době narůstá poptávka po aktivním trávení volného času (rekreační ale i sportovně zaměřený cestovní ruch), který vyžaduje širokou nabídku příslušného zařízení (půjčovny) a speciálních komunikací (cyklotrasy apod.).

V příhraničních oblastech proto dochází k poměrně širokému budování a zkvalitňování pěších a turistických tras, cykloturistických tras, naučných stezek, hippostezek a lyžařských

běžeckých tratí, které jsou doplněny vybavením pro zvýšení komfortu uživatelů (odpočinková stanoviště, pikniková místa, přístřešky, lavičky, informační a mapové tabule, apod.)

V této souvislosti je potřebné mít v patrnosti rovněž realizaci nezbytných opatření pro dosažení dostatečného bezpečnostního a technického standardu tras (přechody, rozšíření či zpevnění povrchu trasy, bezpečné křížení tras, přemostění, značení popř. přeznačení tras v souladu s platnými předpisy, apod.), budování infrastrukturního zázemí na záchytných parkovištích popř. u výchozích zařízení a u turistických atraktivit (sociální zařízení, úschovny kol a lyží, mapové a informační tabule, informační boxy, apod.).

Pozornost je věnována i výstavbě a modernizace zařízení bezprostředně sloužící aktivnímu trávení volného času jako jsou lyžařské sjezdové areály (sociální zařízení, úschovny lyží, zařízení na výrobu technického sněhu, večerní osvětlení, odbavovací zařízení, apod.), adrenalinových center, center vodních sportů, bowlingových a squashových hal, hřišť pro minigolf a tenis, wellness center, rozhleden, apod., nebo budování infrastrukturního zázemí u provozovatelů služeb spojených se stále oblíbenější hippoturistikou (koňské boxy, úvaziště, místa k ustájení koní, venkovní jízdárny, kryté jezdecké haly, jezdecké areály apod.)

Rozvoj této doprovodné infrastruktury je typickým příkladem aktivity podporované prostřednictvím programů přeshraniční spolupráce.

5.4 Tvorba produktů cestovního ruchu

Tvorba produktu cestovního ruchu je vždy motivována vnitřními či vnějšími pohnutkami. V případě přeshraniční či meziregionální spolupráce je motivem zpravidla využití potenciálu doposud opomíjeného z důvodu administrativních bariér (nepropustnost hranic), vysokých nákladů souvisejících s fyzickým propojením území (dobudování přeshraničních spojení, zasítování) a následný pokles dopravních nákladů) či využívání odlišných technických standardů. Tyto bariéry, které dříve odrazovali soukromé investory, jsou oslabovány či odstraňovány, tak jak se postupně prohlubovala integrace Evropy (odstranění administrativních bariér, zlepšení dostupnosti území a pokles dopravních nákladů) a tato území ztrácela svůj marginální charakter.

Při vytváření nového produktu cestovního ruchu, který je využíván v příhraniční oblasti, případně v několika regionech je nutno postupovat dle jasně stanovených kritérií:

- Stávající výrobky se míjejí s potřebami návštěvníků, (poskytované služby se přežily, atraktivita se kterou byly služby spojeny ztratila na významu),
- Vznikl nový regulační a institucionální rámec, který umožňuje vznik zcela nových produktů (např. deregulace, zánik hraničního pásma v příhraničních oblastech),
- Vznikla zcela nová technologie, objevily se nové postupy, které umožňují vznik nového produktu nebo efektivnější poskytování tradičního produktu (lázeňství),
- Mění se potřeby zákazníka (např. důraz na zdravý životní styl, ekologická řešení), které se musí odrazit v úpravě stávajícího či vytvoření nového produktu,
- Konkurence vytvořila nový produkt, který je ziskový, prohlubuje trh, na kterém můžeme participovat.

Proces vývoje produktu

generování nápadů → testování a ověřování reálnosti nápadů → výběr 2-3 námětů → jejich konkretizace a přiřazení kritérií → vývoj a testování návrhu produktu → posouzení dílčích podnikatelských hledisek (ziskovost, rizika, marketing) → zúžení okruhu návrhů produktů a jejich konkretizace → testování 1. verze, zkušební uvedení na trh → odstranění slabých míst, uvedení finálního produktu na trh a komercializace

Vzhledem k existenci produktového cyklu (stárnutí produktu) a citlivosti cestovního ruchu na šoky jakéhokoliv typu (environmentální a bezpečnostní rizika, změny poptávky) je nezbytné neustále sledovat přínos produktu z hlediska tvorby příjmů. Sledovat i širší trendy a pokusit se odhalit potenciální příležitosti a hrozící rizika.

Současným trendem je posilování hlediska udržitelnosti při tvorbě produktu cestovního ruchu, v rámci tzv. udržitelného cestovního ruchu. Cestovní ruch ba ochrana přírodního a kulturního dědictví se nesmí dostat do rozporu. Ohrožení základních atraktivit v území jejich nevhodným využíváním podvazuje rozvoj cestovního ruchu a odrazuje budoucí návštěvníky. Jsou proto hledány takové cesty a formovány produkty, které jsou šetrné k prostředí (usměrňování pohybu návštěvníků po území, časové preference, podpora návštěvy mimo hlavní sezónu, rozvoj ekoturistiky).

5.5 Vytváření přeshraničních a meziregionálních sítí

5.5.1 Síť cestovního ruchu

Sítě představují zvláštní formy prostorového upořádání cestovního ruchu.

Jedná se především o tzv. podnikatelské sítě, např. síť ubytovacích či pohostinských zařízení, kde malé a střední podniky usilují prostřednictvím spolupráce vykompenzovat svoji slabou tržní sílu a dosáhnout tak silnější pozice na trhu. Firmy zapojené do sítě vystupují na trhu koordinovaně. Cílem však není zaujmutí dominantní pozice na trhu a využití (zneužití) této pozice -monopolizace trhu či kartelové dohody.

Společným postupem vůči dodavatelům jsou tyto firmy schopny dojednat takové podmínky (ceny, podmínky kontraktu, délku kontraktu), kterých by při samostatném postupu nebyly schopny dosáhnout. Obdobně společně oslovují vybraný segment klientů. V rámci sítě dochází k rozdělování úkolů a dělbě práce, kdy firmy dosahují úspor ze specializace a společně rozhodují o alokaci prostředků (tvorba společných produktů cestovního ruchu, společný marketing).

Z účasti v síti vyplývají pro subjekty následující výhody:

- zvýšení rozsahu nabízených aktivit a služeb, nárůst klientů, zvýšení kapacity,
- sdílení nákladů a rizik,
- posílení schopnosti učit se,
- větší schopnost adaptovat se na změny poptávky,
- zlepšení efektivity managementu,
- větší pružnost při využívání příležitostí.

Pro segment cestovního ruchu jsou však typické i veřejné či smíšené sítě, vytvářené veřejnoprávními subjekty např. obcemi, mikroregiony, provozovateli a správci atraktivit cestovního ruchu (národní parky, kulturní památky).

5.5.2 Klastry cestovního ruchu

Jsou odlišnou formou prostorového uspořádání cestovního ruchu. Klastř cestovního ruchu představuje vysokou územní koncentraci aktivit cestovního ruchu, které jsou poskytovány vzájemně si konkurujícími podnikatelskými subjekty. Vznik klastř je spojen s existencí atraktivit či souboru atraktivit minimálně národního významu, spíše však nadnárodního či globálního. V případě České republiky je možno hovořit pouze jediném klastř cestovního ruchu, a to hl. m. Praze. V příhraničních regionech se pak nachází pouze jedna destinace, která má charakter turistického klastř, jedná se o město Vídeň.

Klastry napomáhají efektivnější dělbě práce mezi podnikatelskými subjekty a možnosti dosáhnout různých typů úspor na straně firem i jejich klientů. Vzhledem k tomu, že firmy si vzájemně konkurují i na trhu práce, může existovat vytlačování mezi úsporami vyplývajícími z lokalizace na jedné straně a náklady spojenými s uvedenou soutěží.

Oproti jiným uskupením vznikají klastry působením tržních sil.

Základní rozdíly mezi sítěmi a klastry cestovního ruchu jsou následující:

- Sítě vznikají záměrně coby nástroj koordinace aktivit různých subjektů. Na druhé straně klastry vznikají na základě působení tržních sil, které posilují optimální alokaci firem.
- Sítě umožňují zapojení specializovaných služeb při nižších nákladech. Klastry přitahují specializované služby do regionu.
- Sítě umožňují participujícím firmám optimalizovat nabídku služeb. Klastry generují poptávku po službách poskytovaných dalšími společnostmi. Přirozeně podporují vznik sekundárních atraktivit cestovního ruchu.
- Firmy zapojené do sítě cestovního ruchu sledují společné podnikatelské cíle, klastry mohou mít společné vize.
- Sítě jsou založeny na kooperaci, naopak klastry na konkurenci.
- Sítě mají exkluzivní členství, v případě klastřů žádné formální (institucionalizované) členství neexistuje.

V případě sítí jsou tedy dosahovány úspory společným postupem – jedná se o úspory. V případě klastrů je dosahováno externích úspor.

5.5.3 Specifika při vytváření přeshraničních a meziregionálních sítí:

Při vytváření mezinárodních sítí je nutné reflektovat odlišný právní řád uplatňovaný v jednotlivých zemích, včetně možnosti spolupráce veřejných korporací a soukromoprávních subjektů. Vzhledem k postupné harmonizaci práva v evropském prostoru však zpravidla tyto národní rozdíly nevytvářejí výraznější bariéry tvorby sítí.

Před vznikem sítě je nezbytné:

- jasně definovat účel vytváření sítě,
- prozkoumat, zdali záměr odpovídá skutečným podmínkám (reflexe analýzy),
- vymezit vizi a stanovit cíle sítě,
- definovat metody, jak tyto cíle dosáhnout (včetně měření výsledků),
- přiřadit zdroje a nástroje, které budou subjekty využívat,
- navrhnout jasné rozdělení úkolů mezi participujícími subjekty,
- zvážit způsob řízení (distribuce) rizik.

Předpokladem úspěchu je vydefinování a kvantifikace přínosu, který spolupráce jednotlivým subjektům může přinést. Účastníci musí být srozuměni s rozdělením benefitů mezi jednotlivými subjekty a se sdílením příslušných rizik. Nezbytné je sdílení vize sítě a následných cílů ze strany jednotlivých účastníků.

V případě zapojení veřejných subjektů nemusí hrát ekonomické hledisko bezprostředně prvořadou úlohu. Cíle veřejné intervence mohou být definované obecněji (naplňování sektorových /regionálních cílů politiky cestovního ruchu), naplňování programů rozvoje (zvýšení nabídky pracovních míst, podpora podnikání, rozvoj technické infrastruktury, vybudování infrastruktury cestovního ruchu využívaná i místními občany, prezentace obce). Mohou však sledovat i ekonomizaci majetku korporace – např. obce, zajištění dodatečných příjmů místních rozpočtů.

Očekávané přínosy ze spolupráce vydefinují povahu sítě. Jedná se např. o strategickou spolupráci poskytovatelů ubytování lokalizovaných poblíž jednotlivých atraktivit (např. přeshraniční síť penzionů či hotelů u památek zapsaných na seznamu UNESCO, které nabízejí zajištění rezervace ubytování a dopravu do další destinace sítě, jiným příkladem je meziregionální či přeshraniční spolupráce lázeňských center). Jiným příkladem je vytvoření sítě spolupráce mezi obcí, správcem místní atraktivity, dopravní společností a restauračními a ubytovacími zařízeními s cílem přilákat návštěvníky do území a udržet je zde co nejdéle (vytvoření informačního centra, informační a rezervační systémy). Specifickým příkladem je již zmíněný projekt „Bourat hranice v hlavách“, který spojuje deset impulsních center, která usilují o rozvoj cestovního ruchu v česko-rakouském příhraničí.

V případě podpory vzniku sítí z prostředků programů územní spolupráce je aplikován princip vedoucího partnera. Tento princip byl vytvořen s cílem prohloubit přeshraniční či

meziregionální spolupráci tím, že se uskutečňuje v jasně definované a smluvně zakotvené struktuře projektového partnerství tvořeného vedoucím partnerem z jedné země a dalším partnerem či partnery ze země druhé.

V rámci principu vedoucího partnera jsou jasně definovány a rozděleny vztahy mezi jednotlivými projektovými partnery a vedoucím partnerem. Všechny projekty ucházející se o podporu z programů jsou připravovány a realizovány jako společné projekty, které jsou předkládány na jedné společné žádosti a za které odpovědnost vůči řídicímu orgánu programu a Evropské komisi nese vedoucí partner.

Aby mohl být projekt předkládán prostřednictvím programu přeshraniční či meziregionální spolupráce podpořen, musí splnit min. dvě ze čtyř podmínek spolupráce partnerů:

- společná příprava,
- společná realizace,
- společný personál,
- společné financování.

V rámci partnerství jsou úkoly a odpovědnost za přípravu, realizaci, financování a kontrolu aktivit projektu jasně definované a rozdělené příslušným partnerům. Mezi hlavní atributy partnerství patří:

- společná volba vedoucího partnera,
- společná příprava projektu a žádosti,
- uzavření společné dohody o partnerství podepsané všemi účastníky,
- převzetí celkové zodpovědnosti za realizaci projektu vedoucím partnerem,
- celkové platby přijímá vedoucí partner a provádí jejich převod příslušným partnerům projektu.

Klíčové termíny:

Destinace

Destinační management

Formování strategie

Vize

Cíle

Služby

Produkty

Doprovodná infrastruktura

Sítě

Klastry

Princip vedoucího partnera

6 PŘÍPADOVÉ STUDIE PODPORY ROZVOJE CESTOVNÍHO RUCHU PROSTŘEDNICTVÍM PŘESHraniČNÍ SPOLUPRÁCE

6.1 Příklad projektů podpořeného prostřednictvím SROP

6.1.1 Modernizace lyžařského areálu Kašperské Hory

Skiareál Kašperské Hory si v roce 2004 pronajala společnost Snowhill. V Kašperských Horách vyrostl moderní lyžařský areál, ve kterém lyžaři najdou vše, co k aktivnímu trávení volného času patří. Vybudování areálu bylo možné díky finanční podpoře Plzeňského kraje a Evropské unie a to v rámci Společného regionální operačního programu - grantového schématu „Podpora malých a středních podniků při rozvoji regionální a místní infrastruktury cestovního ruchu v Plzeňském kraji“. Celkové náklady projektu činily 18,9 milionu Kč, Evropská unie přispěla částkou 8,586 milionu a Plzeňský kraj částkou 1,8 milionu Kč.

V rámci této dotace byl v areálu vybudován moderní odbavovací systém SKIDATA, dále byl rozšířen a zmodernizován zasněžovací systém a díky nákupu sněžné rolby byl zkvalitněn vozový park pro úpravu sjezdových a běžeckých tratí.

V areálu jsou čtyři sjezdovky se třemi vleky. Sjezdové tratě, které jsou značené červeně a modře, nabízejí střední obtížnost lyžování. Pro děti je k dispozici cvičný svah. Samozřejmostí je zasněžovací systém. Sněhová děla dokážou vyrobiť technický sníh na čtyřidevadesáti procentech lyžařských tratí. Součástí areálu je půjčovna lyžařského vybavení, servis i lyžařská škola.

Společnost Snowhill vypravuje do skiareálu speciální linky autobusů, které jezdí z Plzně, Přeštic, Klatov, Sušice, Písku, Strakonice, Horažďovic a Příbrami. Lyžaře autobusy dovezou až do skiareálu na denní i na večerní lyžování. Přimo u areálu je parkovací plocha pro cca 200 vozů.

Statistika návštěvnosti zákazníků odráží pozitivní přínos této investice neboť od roku 2004 vzrostla návštěvnost areálu o 200 %. Na základě provedených průzkumů má investice do lyžařského areálu Kašperské Hory kladný vliv na zvýšení rozvoje cestovního ruchu v Kašperských Horách a okolí.

6.1.2 Lipno – páteřní cyklostezka

Projekt připravilo sdružení lipenských obcí (Nová Pec, Horní Planá, Černá v Pošumaví, Frymburk, Lipno nad Vltavou, Loučovice a Vyšší Brod). Cílem bylo propojení jednotlivých obcí ležících na břehu přehrady novou cyklostezkou, která navíc spojuje již existující stezky.

Stavbou stezky se posílila bezpečnost cyklistů i pěších turistů. Zároveň je stezka provádí návštěvníky atraktivním prostředím Šumavy a poskytuje jim možnost lepšího sportovního využití, aktivně stráveného volna, či rekreace. Některé úseky cyklostezky mohou být využívány i v zimním období jako lyžařské běžecké tratě, což pomáhá přílivu návštěvníků do regionu také v této roční době. Celková délka nově vzniklé trasy z Nové Pece do Vyššího Brodu činí 61 km, z toho délka nově vybudovaných úseků je 6,2 km a délka nově upravených povrchů 32 km.

Celkové náklady na cyklostezku dosáhly výše 2,27 milionu €, z toho Sdružení lipenských obcí přispělo částkou 570 tis. € a dotace z projektu Phare činila 1,7 mil. €.

6.2 Příklad projektů podpořeného prostřednictvím programů přeshraniční spolupráce

6.2.1 Přeshraniční systém železniční dopravy – EgroNet

Mezi nejvýznamnější projekty zrealizované mezi českou a německou stranou patří vybudování přeshraničního systému železniční dopravy mezi Bavorskem, Saskem a Karlovarským krajem zvané EgroNet a příměstské rekreační zóny - Krajinná výstava bez hranic.

Jedná se o moderní, pohodlný, šetrný k životnímu prostředí, komfortní a hospodárný systém místní veřejné osobní hromadné dopravy s přeshraničním dosahem. Nabízí možnost cestovat vlakem v regionu tvořeném třemi zeměmi - Bavorskem, Duryňskem a Saskem, a Karlovarského kraje.

EgroNet vznikl v 90. letech jako projekt světové výstavy „Expo 2000“ v Hannoveru. Cílevědomě byl EgroNet rozvíjen i podle požadavků cestujících. Dnes pokrývá EgroNet území mezi Karlovými Vary, Mariánskými Lázněmi, Chebem a městy Weiden, Pegnitz, Bayreuth, Kulmbach, Hof, Schleiz, Gera, Zwickau, Aue a Johanngeorgenstadt o velikosti cca. 14 100 km². Komfort přepravy je poměrně vysoký, co nejlépe jsou sladěny jízdní řády, k využívání všech dopravních nabídek stačí pouze jedna jediná jízdenka, a to tiket-EgroNet. Rozvoj sítě byl podpořen programy přeshraniční spolupráce.

6.2.2 Krajinná výstava bez hranic

Česko-německá výstava na téma Zahrady západu, zahrady východu je originálním společným dílem měst Cheb a Marktredwitz a zároveň projektem přeshraniční spolupráce v oblasti cestovního ruchu, životního prostředí, urbanismu a dopravy. Krajinná výstava je svým původním zaměřením ukázkou a prezentací zahradního umění a krajiny tvorby. Během svého dlouholetého vývoje v Německu, odkud k nám byla tato myšlenka přenesena, dochází vedle výše uvedeného cíle navíc ještě k vytváření trvalých hodnot v oblasti příměstské rekreace a ekologie v problémových územích. Jedná se o zrcadlový projekt mezi Chebem a bavorským

městem Marktredwitz, který předpokládá statisícové počty návštěvníků tak, jak je tomu již tradičně v Německu. V obou městech došlo v období 2005 - 2006 k revitalizaci části příměstské krajiny, která byla ekologicky zatížena, a na jejíchž plochách vznikla klidová zóna. Po výstavě zmizela část „mobilních“ exponátů, ale nová zeleň, cesty, další infrastruktura, sportoviště a některá umělecká díla zůstala zachována a dále slouží občanům města, návštěvníkům i turistům města. V rámci Krajinne výstavy je mezi Chebem a městem Marktredwitz budována významná cyklostezka v délce 50 km. Součástí Krajinne výstavy byla přehlídka nejružnějších květinových záhonů, typizovaných zahrádek vybraných evropských států, ukázky umění landArtu, prezentace ekologického zemědělství, halová show ve fóliovníku, která zahrnovala pět po sobě jdoucích expozic. Bohatý kulturní program, který trval celé čtyři měsíce (od 24. 5. do 24. 9. 2006). Návštěvníci mohli denně shlédnout množství koncertů, divadelních představení, fotografických výstav, workshopů, vystoupení škol a sportovních klání. Této ojedinělé kulturní akce se též zúčastnila řada odborných firem a uměleckých těles z partnerských měst.

Gastrocentrum s bohatou nabídkou občerstvení doplnilo příjemně strávené chvíle v centrálním území Krajinne výstavy.

Východím územím pro pořádání krajinne výstavy je chebské "Poohří", ve kterém byly v rámci projektu zamýšleny četné změny. V minulých letech byla tato příměstská lokalita opomíjena a obyvateli města využívána spíše jako průchozí území. Přitom v sobě skrývá potenciál pro rekreaci a turistické využití, které by mohlo částečně vycházet a navazovat na dřívější uspořádání "Poohří". Cílem úprav v rámci projektu "Krajinne výstavy bez hranic" je sanace podhradí a přilehlých ploch, přeměna protější "Císařské louky" v centrální výstavní plochu. Po skončení výstavy zde vznikla atraktivní zóna pro trávení aktivního volného času v přírodě, nedaleko středu města nejen pro chebské občany, ale i pro všechny příchozí návštěvníky.

6.2.3 Mlynářské stezky

Cílem tohoto projektu bylo vytvoření nové tématické nadregionální cyklistické trasy, jejímž hlavním motivem je využití historie mlynářství pro podporu cestovního ruchu v regionu. Žadatelem bylo město Náměšť nad Oslavou za podpory rakouského partnera Verein GIZ – Impulsregion Thayatal, Drosendorf. Navržená trasa byla vyznačena dopravními značkami, poté navazovala tvorba internetových stránek a propagačních materiálů.

Realizace projektu proběhla v období od února 2005 až po březen 2006 a byla podpořena programem česko-rakouské spolupráce. Celkové náklady dosáhly výše 855 452 Kč, z toho podpora z ERDF byla 641 589 Kč (75 % uznatelných nákladů), a příspěvek ze státního rozpočtu 42 773 Kč (5 % uznatelných nákladů).

6.2.4 Historie a příběhy sousedství

Projekt si kladl za cíl posílit spolupráci obyvatel obcí v příhraniční oblasti, dosáhnout hlubšího poznání vzájemné historie a příběhů obyvatel se zaměřením na historii vinařství.

Žadatelem o projekt byla obec Suchohrdly s rakouským partnerem obcí Alberndorf im Pulkautal. Byla realizována výstava “Historie a příběhy sousedství” v obci Suchohrdly, která zachytila historii obou obcí, pro kterou byla nezbytná úprava prostor pro stálou výstavu. Výstava byla slavnostně otevřena za účasti obou partnerů.

Projekt byl realizován v době od ledna 2005 do ledna 2006. Celkové výdaje na projekt činily 1 218 753 Kč, podpora z ERDF dosáhla výše 914 064 Kč a příspěvek ze státního rozpočtu dosáhl výše 60 937 Kč.

6.2.5 Slavnosti orchestrů – FEST BAND 2005

Cílem projektu byl rozvoj v oblasti hudební spolupráce při navazování a rozšiřování kontaktů mezi partnery z obou částí hranice. O projekt žádalo městské kulturní středisko Dačice s rakouským partnerem Stadtkapelle Gross – Siegharts. Projekt se uskutečnil v období od června do září 2005. Celkově bylo vynaloženo 210 370 Kč, podpora z ERDF činila 135 000 Kč (72,83 % uznatelných nákladů).

7 ZÁVĚREČNÉ SHRNUÍ

Cestovní ruch patří mezi největší a nejdynamičtěji se rozvíjející ekonomická odvětví. Ve světě je považován za odvětví budoucnosti a i v České republice jeho pozice jako faktoru regionálního rozvoje i celé ekonomiky stále posiluje. Příhraniční oblastí České republiky a jejich sousedů disponují přírodními a kulturněhistorickými atraktivitami využitelnými pro rozvoj cestovního ruchu a lázeňství. Většina národních parků a CHKO, množství historických, kulturních a technických památek, včetně památek zapsaných na seznamu UNESCO, se nachází v širěji vymezeném příhraničním území.

Přesto jeho stávající podíl ani zdaleka neodpovídá využitelnému potenciálu. Problémem je nadále kvalita poskytovaných služeb, širší nabídky, schopnost vytvářet atraktivní produkty cestovního ruchu. Je potřebné přilákat domácí i zahraniční návštěvníky i mimo hlavní sezónu a do menších turistických center.

Rozvoj cestovního ruchu se však neobejde bez strategického plánování na všech úrovních. Příležitost ovlivnit cestovní ruch v příhraničních oblastech přináší politika hospodářské a sociální soudržnosti EU. Ať již prostřednictvím regionálních operačních programů, či specializovaných programů přeshraniční a meziregionální spolupráce může zlepšit šíři a kvalitu služeb cestovního ruchu, podpořit rozvoj infrastruktury cestovního ruchu a podpořit rozvoj spolupráce, včetně vytváření sítí. Rozvíjí se spolupráce v rámci euroregionů.

Významným rysem cestovního ruchu je multiplikační efekt doprovázející jeho rozvoj. Cestovní ruch představuje v současnosti odvětví, ve kterém vzniká nejvíce pracovních příležitostí, a to zejména v rámci malého a středního podnikání, které je pro cestovní ruch typické. Vedle zaměstnanosti přispívá cestovní ruch ke tvorbě hrubého domácího produktu v příhraničních regionech, stimuluje soukromé a veřejné investice, má vliv na příjmy místních rozpočtů.

8 DOPORUČENÍ

Další informace o podpoře rozvoje cestovního ruchu a roli politiky soudržnosti můžete nalézt těchto publikacích a dokumentech:

Literatura:

HRALA, V.: Geografie cestovního ruchu, VŠE, Praha 2000

INDROVÁ, J. A KOL.: Cestovní ruch I, ISBN: 80-245-0799-4, Praha 2004

JETMAR, M.: Problematika institucionální úpravy politiky hospodářské a sociální soudržnosti EU – regionální aspekty, Právník 10/2005,

JETMAR, M.: Příprava České republiky na programovací období 2007-2013; Národní rozvojový plán a Národní strategický referenční rámec, IX. Mezinárodní kolokvium a regionálních vědách, Masarykova univerzita Brno 2006, ISBN 80-210-4155-2,

JETMAR, M.: Regionální politika ČR – aktuální výzvy, Management regionální politiky a reforma veřejné správy, Linde Praha 2006, 80-7201-547-8,

JETMAR, M., WOKOUN R. A KOL.: Národní strategický referenční rámec ČR, březen 2007,

KIRÁLOVÁ A.: Marketing destinace cestovního ruchu, Ekopress, s.r.o., Praha 2003, 1. vydání

KOPŠO, E. A KOL.: Ekonomika cestovního ruchu, Slovenské pedagogické nakladateľstvo, Bratislava 2005

KORTISON, A. M.: Marketing pohostinství a cestovního ruchu, nakl. Victoria Publishing, a.s., Praha 1995, 1. vydání, přeložila Dana Slámová

KOŠATKA, M.: Analýza příjezdového cestovního ruchu České republiky 1992 – 1995, Czechtourism, 2006

KOŠATKA, M.: Kompendium statistik cestovního ruchu v České republice 2005, Czechtourism, 2006

MALÁ, V. A KOL.: Základy cestovního ruchu, VŠE, Praha 2002

MALÁ, V.: Cestovní ruch (vybrané kapitoly), VŠE, Praha 1999

NĚMČANSKÝ, M.: Odvětví cestovního ruchu: vybrané kapitoly. Díl I, Slezská univerzita v Opavě, Karviná 1999

PALATKOVÁ M.: Marketingová strategie destinace cestovního ruchu. Grada publishing. 2006. Praha. 1. vyd. ISBN 80-247-1014-5

Časopis COT Business

PÁSKOVÁ, M., ZELENKA, J.: Výkladový slovník cestovního ruchu, Ministerstvo pro místní rozvoj, Praha 2002

WOKOUN R.: Česká regionální politika v období vstupu do Evropské unie, Oeconomica Praha 2003, ISBN 80-245-0517-7,

Legislativa:

Zák. č. 159/1999 Sb., o některých podmínkách podnikání v oblasti cestovního ruchu, v platném znění,

Zák. č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), v platném znění,

Zák. č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení), v platném znění,

Zák. č. 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje, v platném znění,

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) 1080/2006, o Evropském fondu pro regionální rozvoj a o zrušení nařízení (ES) č. 1783/1999,

Nařízení Rady (ES) č. 1260/1999, o obecných ustanoveních o strukturálních fondech,

Nařízení Rady (ES) č. 1083/2006, o obecných ustanoveních týkajících se Evropského fondu pro regionální rozvoj, Evropského sociálního fondu a Fondu soudržnosti a zrušení nařízení Rady (ES) č. 1260/1999,

Rozhodnutí Rady 2006/702/ES: Strategické obecné zásady Společenství pro soudržnost, říjen 2006,

Usnesení Vlády České republiky č.245 ze dne 2. března 2005 k postupu přípravy ČR na čerpání prostředků ze strukturálních fondů a Fondu soudržnosti v letech 2007-2013.

Programové dokumenty:

Národní rozvojový plán ČR 2004-2006,

Národní rozvojový plán ČR 2007-2013,

Národní strategický referenční rámec ČR, březen 2007,

Návrh Koncepce státní politiky cestovního ruchu na období 2007-2013,

Návrhy regionálních operačních programů pro programové období 2007-2013,

Návrhy operačních programů přeshraniční a meziregionální spolupráce pro programové období 2007-2013,

Programy iniciativy Společenství INTERREG 3A,

Společný regionální operační program.

Internetové zdroje:

<http://www.czechtourism.cz> – agentura Czechtourism

<http://www.czso.cz> – Český statistický úřad

<http://www.strukturalni-fondy.cz> – vše o politice soudržnosti, specializovaný server Ministerstva pro místní rozvoj

<http://www.mmr.cz> – Ministerstvo pro místní rozvoj

<http://ec.europa.eu> – Evropská komise

<http://www.cnb.cz> - Česká národní banka

<http://www.crr.cz/> - Centrum pro regionální rozvoj

<http://www.rdaova.cz/> - Agentura pro regionální rozvoj

<http://www.smojk.cz/> - Svaz měst a obcí Jihočeského kraje

http://tms.iriscrr.cz/tms/isr/html/isr/index.php?m_next_time=1&subproject=euro&client_type=map_html&client_lang=cz_win – mapa euroregionů ČR

<http://www.iriscrr.cz/> - Integrovaný regionální informační systém

http://www.connexmorava.cz/ConnexTemplates/Page_____6420.aspx - cyklobusy a skibusy

http://www.czecot.com/cz/?id_tema=13 - cykloturistika

<http://www.euroregion-silesia.cz> – Euroregion Silesia

<http://www.weinviertel.at/weinviertel/portal/default.asp?id=29265> – Weinviertel

<http://www.euregio-weinviertel.org/> - Weinviertel

<http://www.inforeg.olza.pl/start.htm> - Těšínsko

<http://euroregion.inforeg.cz> – Těšínsko

<http://www.erbbk.sk/> - Bílé – Biele Karpaty

<http://www.euroregion-beskydy.cz/euroregion/index.php> - Beskydy

<http://www.neisse-nisa-nysa.org/> - Nisa

<http://www.euro-glacensis.cz/new/index.html> - Glacensis

<http://www.europraded.cz/> - Praděd

<http://www.euroregion-silesia.cz/> - Slezsko

<http://www.marecek-ch.cz/portal/cr/tu.html> - Slezsko

<http://www.silvanortica.com/cz/?clanek=1> – Silva Nortica

<http://www.euregio-egrensis.org/en/sdruzeni.htm> - Euregio Egrensis

http://www.raae.cz/raae_cz/index.htm - Egrensis

<http://www.euregioegrensis.de/index.php?CID=54&RID=155> - Egrensis

<http://euroregion.pons.cz/?content=page&id=10> – Krušnohoří

<http://www.krusnohori-erzgebirge.cz/tourist/> - Krušnohoří

http://www.3-cip.com/en/Welcome_to_the_3-CIP_Portal_/16689.html - Bavorsko

<http://www.euroregion-labe.cz/cz/index.htm> - Labe

<http://www.cestovni-ruch.cz>

<http://www.world-tourism.org/>

KLÍČOVÁ SLOVA

UNESCO.....	12
Přeshraniční spolupráce.....	12
Iniciativa Společenství INTERREG III.....	12
Cíl Evropská územní spolupráce.....	12
Euroregiony.....	13
Meziregionální spolupráce.....	13
Typologie cestovního ruchu.....	15
Sociálně-psychologické aspekty cestovního ruchu.....	15
Pobytové aspekty.....	16
Charakteristika příhraničních oblastí.....	24
Potenciál cestovního ruchu na jednotlivých úsecích hranice.....	27
Mikroregion.....	61
Program rozvoje obce.....	62
Kraj.....	62
Program rozvoje kraje.....	62
Strategie regionálního rozvoje ČR.....	62
Koncepce státní politiky cestovního ruchu v ČR.....	63
Regionální operační programy.....	64
Společný regionální operační program.....	67
Programy iniciativy Společenství INTERREG III.....	69
Národní strategický referenční rámec ČR.....	76
Návrhy programů cíle Evropská územní spolupráce, přeshraniční část.....	85
Destinace.....	86
Vize.....	87
Destinační management.....	87
Formování strategie.....	87
Cíle.....	88
Produkty.....	88
Doprovodná infrastruktura.....	91
Sítě.....	93
Klastry.....	94
Princip vedoucího partnera.....	96
Národní rozvojový plán ČR 2004-2006.....	103

Tato skripta jsou spolufinancována
Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky